

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İSVİÇRE KÜTÜPHANELERİNDE BULUNAN
ALMAN DİLİNDEKİ TEFSİR VE KUR'AN'A
DAYALI ESERLER BİBLİYOGRAFYASI**

YAĞIZHAN GENÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2020

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**İSVİÇRE KÜTÜPHANELERİNDE BULUNAN ALMAN
DİLİNDEKİ TEFSİR VE KUR'AN'A DAYALI ESERLER
BİBLİYOGRAFYASI**

YAĞIZHAN GENÇ

**DANIŞMAN
PROF. DR. SADIK KILIÇ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2020

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “İsviçre Kütüphanelerinde Bulunan Alman Dilindeki Tefsir ve Kur’an’a Dayalı Eserler Bibliyografyası” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

11 /12/ 2020

Yağızhan GENÇ
185 312 0000 7

ÖN SÖZ

Yüce Allah tarih boyunca tüm insanların mutlak iyiye ve doğruya ulaşmaları, dünya ve ahiret hayatlarında ebedi mutluluğu elde edebilmeleri adına birçok Peygamber ve onlarla birlikte vahiyler göndermiştir. Her dönemin kendi kavmine içlerinden elçiler ve mesajlar göndermiş, bu elçilerin sonuncusu olarak Hz. Muhammed (a.s)’ı vazifelendirerek rehber olarak da Kur’an-ı Kerim’i nazil buyurmuştur. Tüm insanlığa hitap etmesi açısından Kur’an’ın evrenselliği ön planda olsa bile Kur’an daha çok Müslüman ilim adamları tarafından teferruatlı ve mefhuma mutabık açıklanmaya çalışılmış, bunun yanı sıra aslında kendilerini de kapsayan diğer inanç grupları tarafından da araştırmalara konu olmuştur. Bu minvalde genel olarak Batıda Kur’an araştırmaları üzerine kaleme alınmış birçok eser olsa da çalışmamız spesifik olarak İsviçre’deki araştırmaları merkeze almıştır. Bu çalışma vesilesiyle İsviçre Kütüphaneleri özelinde Kur’an ve Tefsir araştırmalarıyla ilgili kitap, makale, tez gibi akademik yayımların yanı sıra gazete yazısı ve toplantı raporlarını da incelemeye çalıştık. Bununla birlikte amacımız, gayr-i müslimlerin gözünden daha çok yoğunluk kazanılan bu çalışmaların hangi alanda olduğu, doğru algılanabilmesi, teyid ve tashih araştırmalarla konunun aydınlatılmasına yardımcı olabilmektir.

Bütün bu araştırma faaliyetlerinde ve tez konumuzu belirleme aşamasında ilmi açıdan takipçimiz ve destekçimiz olmakla birlikte bizler de emeği bulunan başta tez danışmanım Prof. Dr. Sadık KILIÇ, İstanbul Müftüsü Prof.Dr. M.Emin Maşalı, Züriç Din Hizmetleri Müşavir Vekili Bilal YILDIZ ve Basel’de Hafızlık eğitiminde bulunduğum Ahmet YILMAZ hocalarıma; Her zaman irşad, destek ve dualarıyla hamimiz olan kıymetli babacığım Nazmi Dursun GENÇ, sevgili anneciğim Eda GENÇ ve değerli kardeşim M. Kağan GENÇ’e sonsuz şükranlarımı sunuyor, onların ve tüm insanlığın, yüce Rabbimizin bizlere öğretmiş bulunduğu şu duaya mazhar olmalarını temenni ediyorum: “Rabbimiz! Bizlere dünyada iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve ateşin azabından koru... Rabbimiz! Kıyamet gününde beni, anne-babamı ve bütün inananları bağışla...”

Amin...

Yağızhan GENÇ

ORDU 2020

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR	vi
TABLolar DİZİNİ	viii

GİRİŞ

ÇALIŞMANIN AMACI.....	1
ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İSVİÇRE'DE KÜTÜPHANECİLİK, SURE VE MEAL ÇALIŞMALARI

1. İSVİÇRE KÜTÜPHANELER TARİHİ.....	3
a) Hristiyan Ortaçağ'dan 1500'lü Yıllara Kadar:	4
b) Reformasyon Ve Karşıt Reformasyon'dan 1700'lü Yıllara Kadar:	6
c) Aydınlanma Çağ'ından 1800 Yılına Kadar:	7
d) Politik-Yeni Hareketler Dönemi:.....	8
e) 20.yy.'dan Günümüze Ve İlk Çalışmalar:	8
2. İSVİÇRE'DE İLK TEOLOJİK ÇALIŞMALAR	10
3. İSVİÇRE'DEKİ KANTONLAR VE KÜTÜPHANELER	12
Tablo 1: İsviçre'deki Kantonlara Göre Kütüphane Dağılımı	13
Tablo 2: İsviçre Kütüphanelerinde Bulunan Tefsir Ve Kur'an'a Dair Çalışmalar ..	14
4. KUR'AN MEALİ/TEFSİRLİ MEAL ÇALIŞMALARI:.....	15
4.1. Türkiye'de Tefsir Ve Meal Alanında Yapılan Çalışmalar	15
4.2. İsviçre'deki Kur'an Meali Ve Tefsirli Meal Çalışmaları.....	22
4.3. Değerlendirme:.....	29
5. KUR'AN'DA SURE MERKEZLİ KONU ÇALIŞMALARI:.....	31
5.1. Değerlendirme:.....	34

İKİNCİ BÖLÜM

İSVİÇRE KÜTÜPHANELERİNDE KUR'AN ARAŞTIRMALARI

1. KUR'AN'DA KONU/KAVRAM ÇALIŞMALARI	36
1.1. Değerlendirme:	49
2. KUR'AN TARİHİ VE KUR'AN İLİMLERİ (ULUMU-L KUR'AN) ÇALIŞMALARI:.....	52
2.1. Değerlendirme:	65
3. GENEL KONU ÇALIŞMALARI:.....	74
3.1. Değerlendirme:	86
SONUÇ	90
KAYNAKÇA	92
ONLINE KAYNAKLAR	94
EK:	95
İsviçre'deki Kütüphaneler:	95
1. Aargau Kanton Kütüphaneleri:	95
2. Basel Kanton Kütüphaneleri:	95
3. Bern Kanton Kütüphaneleri:	97
4. Cenevre Kanton Kütüphaneleri:	98
5. Fribourg Kanton Kütüphaneleri:	99
6. Graubünden Kanton Kütüphaneleri:	99
7. Luzern Kanton Kütüphaneleri:	99
8. Neuchâtel Kanton Kütüphaneleri:	100
9. Schaffhausen Kanton Kütüphaneleri:	100
10. Schwyz Kanton Kütüphaneleri:	100
11. St. Gallen Kanton Kütüphaneleri:	100
12. Thurgau Kanton Kütüphaneleri:	101
13. Vadiana Kanton Kütüphaneleri:	101
14. Zürich Kanton Kütüphaneleri:	102
ÖZGEÇMİŞ	104

ÖZET

İSVİÇRE KÜTÜPHANELERİNDE BULUNAN ALMAN DİLİNDEKİ TEFSİR VE KUR'AN'A DAYALI ESERLER BİBLİYOGRAFYASI

Bu çalışmayla, özellikle Batı'da Alman dilinde İsviçre özel 'inde yapılan ve mevcut kütüphanelerde bulunan Oryantalist ve İslami ilimler çalışmaları hakkında bilgi edinmek, bunları Türkçe okur-yazar insanlara tanıtmak ve bu alanlarda yapılacak çalışmalara kaynaklık etme fırsatında bulunulmuştur.

Çalışmamız esnasında Uluslararası İnternet ağı (Online) tarama yöntemiyle İsviçre'deki tüm kütüphaneler taranmış, Tefsir ve Kur'an ile ilgili tüm çalışmalar barkod numaraları ve buldukları Kütüphanelerle birlikte tespit edilmiş, böylece tez, makale, gazete yazısı, toplantı raporu ve bireysel çalışmalara ulaşılmıştır.

Çalışmamız neticesinde (son tarama tarihi 27 Haziran 2020 olmakla birlikte) 11'i dergi makalesi, 5'i gazete yazısı, 1 adet lise bitirme tez'i, 1 toplantı raporu, 49'u doktora tezi 274 kitap baskısı (tekrarları hariç) toplam 308 eser'e ulaşılmıştır.

Burada "Kütüphane" kavramıyla sadece belirli bir kütüphaneden ziyade, üniversite, fakülte, halk, müze ve sergi kütüphaneleri başta olmak üzere toplam 874 kütüphane taranmıştır. Dünya ortalamalarına baktığımızda, yaklaşık 9 milyonluk nüfusa sahip olan İsviçre'ye ait bu denli çok kütüphane, buradaki ilmi ve araştırma çalışmalarının yoğunluğu ve zenginliği hakkında bizlere örnek teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur'an, İsviçre, Bibliyografya.

ABSTRACT

BIBLIOGRAPHY OF TAFSIR AND QURANIC WORKS IN GERMAN LANGUAGE IN SWISS LIBRARIES

With this study, we have had the opportunity to learn about the Orientalist and Islamic studies in the special libraries in the West, especially in the German language in the West.

All libraries in Switzerland were scanned with the international Internet network (Online) scanning method, all studies related to Tafsir and the Qur'an were identified together with their Barcode Numbers and Libraries, and Thesis, Article, Newspaper Article, Meeting Report and Individual studies were reached.

As a result of our study (the last screening date was June 27, 2020,) a total of 308 works where 11 of them are Journal Articles, 5 of them are Newspaper Articles, 1 High School Graduation Thesis, 1 Meeting Report, 49 of them being Doctoral Thesis 274 Book Prints (excluding repetitions) has been reached.

Here, with the concept of "Library", a total of 874 Libraries, especially University, Faculty, Public, Museum and Exhibition Libraries were scanned, rather than just a specific library. When we look at the world averages, so many libraries belonging to Switzerland, which has a population of about 9 million, set an example for us regarding the density and richness of scientific and research studies.

Key Words: Tafsir, Qur'an, Switzerland, Bibliography.

KISALTMALAR

a.s	: aleyhissalâtü vesselâm
BCU	: Bibliothèque cantonale et universitaire (Kanton �niversite Kütüphanesi)
BLI	: Bertelsmann Lexikon �nstitut
b.	: bin/ibn (oğul)
Cern	: Conseil Européen pour la Recherche Nucl�aire (Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi)
C.	: Cilt
�ev.:	: Çeviren
EHB	: Eidgenössische Hochschulinstitut für Berufsbildung (Federal Mesleki Eğitim Yüksekokulu)
ETH	: Eidgenössische Technische Hochschule (Federal Mühendislik Yüksekokulu)
HSG	: Hochschule St.Gallen (St. Gallen Yüksekokulu)
Hz.	: Hazreti
ISBN	: International Standard Book Number (Uluslararası Standart Kitap Numarası)
ISSN	: International Standard Serial Number (Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarası)
JBB	: Juristische Bibliothek Bern (Bern Hukuk Fakültesi Kütüphanesi)
KTPH.	: Kütüphane
NL	: National Library (Ulusal Kütüphane)

PH	: Pedagogisch Hochschule (Eğitim Fakóltesi)
SOB	: Schweizerische Osteuropa Bibliothek (İsviçre Doğu Avrupa Kütüphanesi)
St.	: Saint (Aziz)
s.	: sayfa
Uni.	: Universität (Üniversite)
vb.	: ve benzeri
Y.G	: Yağızhan Genç
yy.	: yüzyıl
ZHB	: Zentral-Hauptbibliothek (Merkez Kütüphanesi)

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: İsviçre'deki Kantonlara Göre Kütüphane Dağılımı	13
Tablo 2: İsviçre Kütüphanelerinde Bulunan Tefsir ve Kur'an'a Dair Çalışmalar	14

GİRİŞ

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmamızla birlikte İsviçre’de bulunan 800’ü aşkın her ilmi alanda hizmet veren kütüphaneleri tarayarak;

- 1) İsviçre’de İlahiyat alanında (en son tarama tarihi 26/06/2020 itibariyle) Tefsir ve Kur’an başlıklı kaç adet çalışmanın bulunduğunu tespit etmek,
- 2) Bu çalışmaların İslami İlimler alanında hangi alanlara ait olduğunu belirlemek
- 3) İsviçre’deki hangi kantonlarda ağırlıklı olarak bu çalışmaların yapıldığını görmek
- 4) İslami İlimler alanında yapılan bu çalışmalarda hangi konuların yoğunluk kazandığını görmek
- 5) Bu alanla ilgili çalışma yapmak isteyen araştırmacı arkadaşlara bir yol haritası sunabilmek bizim tez muhtevamızı ve tematik planımızı teşkil etmiştir.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Biz de İslami ilimler alanına dair bir başlangıç çalışması olarak, farkındalık oluşması adına kendi temel eğitimimizi aldığımız İsviçre’yi seçtik. Öncelikle İsviçre’deki yaklaşık 800’ü aşkın kütüphaneyi online olarak her birinin ayrı ağ sistemlerine üye olarak taradık.¹ Alanımızla ilgili “Kur’an” ve “Tefsir” kelimelerini tarattığımızda tekrarlarıyla birlikte karşımıza 502 eser çıkmıştır. Bizler de bu eserleri önce kütüphane sisteminden talep edip kayda geçirdik. Ardından tasnif yapıp barkod numaraları, buldukları kütüphaneleri ve hangi tarz bir eser olduklarını tespit ettik. Beş ayrı gruba ayırıp sahilliğini tekrar taratıp kontrol ettikten sonra alfabetik sıraya göre listeleyip yazım işine başladık. Burada olur da eserler’in, mesela bir başlığın taratılmasında sıkıntı çıkmaması, o esere

¹ Burada “www.swissbib.ch’e bu eserlere ulaşabilmemiz adına hassaten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

kolay ulaşabilmek adına özellikle barkod numaraları ve buldukları kütüphanelerini de ayrı ayrı belirttik.

Sadece İsviçre’de kaleme alınan eserlerin yanı sıra, farklı coğrafyada yazılmış olsa da, elan burada bulunan eserleri de gündemimize almış olduk, çünkü bir araştırma yapılırken ne kadar fazla yardımcı kaynak bulunursa, hem o derece geniş yelpazeli bir araştırma olur, hem de o bölgedeki ilmi alanda söz konusu olan etkileşimin bir nişanesi olarak önem kazanır.

Biz de *İsviçre Kütüphanelerinde bulunan Alman Dilindeki Tefsir ve Kur’an’a dayalı eserler Bibliyografyası/Bibliography of Tafsir and Quranic Works in German Language in Swiss Libraries* başlığını taşıyan bu çalışmamızla hem kendi alanımızdaki eserlere göz atmak, hem ileriki çalışmalarımıza bir zemin hazırlamak, hem de bu alanda meraklı ve istifade etmek isteyen arkadaşlara yardımcı olmak amacıyla bu konuyu tamamlamaya çalıştık.

Yüce Rabbimizden duamız, ’Din de Tefekkuh’ mefhumuna en güzel bir şekilde hizmet ile Rabbine teslim olmuş tüm inananlar başta olmak üzere bütün insanlığa her alanda faydalı olabilmektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İSVİÇRE’DE KÜTÜPHANECİLİK, SURE VE MEAL ÇALIŞMALARI

1. İSVİÇRE KÜTÜPHANELER TARİHİ

“KÜTÜPHÂNE-KÜTÜBHÂNE” {کتابخانه}i. (Ar. *Kutub* “kitaplar” ve Fars. *hâne* “ev, yer” ile *kütüb-hâne*) , “SİSTEM” ise i. (Fr. *Système* < Yun.) 1.Bir İlke’ye, belli bir fikir veya dünya görüşüne göre düzenlenmiş düşünceler, bilgiler, doktrinler bütünü: “*Felsefe sistemleri*”. “*Hukuk sistemi*”. 2. Birbirini tamamlamak suretiyle bir bütün meydana getiren parçaların tamâmı: “*Güneş sistemi*.” “*Sinir sistemi*.”² Bu tanımlarla birlikte, bizde genel bir tarihi seyir çerçevesinde, öncelikle İsviçre’deki Kütüphanecilik Sistemi’nin Serüveni hakkında bir bilgi, ardından da bugünkü Kütüphanelerin güncel bilgileri hakkında nicelik açısından detaylandırma yapacağız.

Bugünkü kütüphane sistemi, geçmiş oluşum ve gelişim sürecinin tarihine göz atmadan tanımlanamaz. Zira kütüphaneler insanlığın bilim ve kültürle olan ilişkisini göstermektedir. İnsanlığın bilimle olan bağına incelemek için kütüphaneler son derece önemli ve kalıcı veriler sunmaktadır. Dolayısıyla ilimler ve kültürel tarihe ilgi duyanların vazgeçilemez veri kaynağının kütüphaneler olduğunu söylemek mümkündür.

Bununla birlikte belirtmeliyiz ki, şimdiye kadar kapsamlı ve detaylı bir kütüphaneler tarihi bulunmamakla beraber, sadece bir başlangıç ve elde bulunan dökümantasyonlar ışığında 1868 yılında Ernst Heitz’in “İsviçre deki 1868 yılında Resmi Kütüphaneler” çalışması başlıklı eseri bir ilk resmi çalışma sayılabilir. Bu çalışmada ağırlıklı olarak İsviçre Kantonlarındaki Resmi Kütüphanelerin durumu incelenmeye çalışılmıştır. Bu eser üzerinde düzenleme ve geliştirme çalışması yapan Naum Reichesberg ise 1902 yılında “İsviçre Yönetim, Sosyo-Politik Ve Toplum Ekonomisi El Sözlüğü” kitabını yayımlamıştır. Bunun akabinde ise 1911 yılında, yine bu adı geçen eserlerden esinlenerek ve buralardaki bilgilere dayanılarak bir istatistiksel çalışma bağlamında “1911 Yılında İsviçredeki Resmi Kütüphaneler” ismini taşıyan çalışma ortaya çıkmıştır. Daha sonra Marcel Godet,

² İlhan Ayverdi, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul, 2010, s. 730, 1115.

bu tüm çalışmaların bir özeti sadedinde “İsviçre’nin Tarihi-Biyografik Lügatı” çalışmasını ortaya koymuştur. Yavaş yavaş İsviçre Kütüphaneler Tarihi hakkında ilk başta aynı hedefte yapılan çalışmaların mütakibinde 1933 yılında Hans Georg Wirz’in “Les bibliothèques publiques en Suisse” adlı eseriyle birlikte “Halk Kütüphaneleri” kavramı ortaya çıkmaya başlamış ve Marcel Beck tarafından da 1946 yılında İsviçre Devlet Kütüphaneleri hakkında kısa bir tarih çalışması kaleme alınmıştır.³

İsviçre Kütüphaneler Tarihi hakkındaki kısa bu girişten sonra, bir de dönemlere ayırarak kütüphanecilik tarihi hakkında genel bir bakış açısı yakalamamız mümkün olacaktır. Zira kuruluşu yaklaşık 1200’lü yıllara dayanan İsviçre Devletinin, özellikle spesifik bir konusu olan Kütüphanecilik Tarihi derin çalışmalar yapmayı gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında tarihi kronolojiyi;

- a) Hristiyan Ortaçağ’dan 1500’lü yıllara kadar,
- b) Reformasyon ve Reformasyon karşıtı yıllardan 1700 yılına kadar,
- c) Aydınlanma Çağ’ından 1800 yılına kadar,
- d) Politik Yeni Hareketler’dan 1900’lü yıllara kadar,
- e) Yeni Çağ, 20.yy ve Günümüz olmak üzere beş genel başlık altında

sunmak ve sırasıyla incelemek istiyoruz.

a) Hristiyan Ortaçağ’dan 1500’lü Yıllara Kadar:

Milattan önce, Roma döneminde, İsviçre Kütüphanelerinin mevcut olduğunu tahmin etsek bile, bunu buluntularla kanıtlama şansımız maalesef yoktur. Ama Roma ile ilgili teatral, kültürel ve üretime dair tarihi eserler, ilmi bir faaliyet konusu olan kitap toplayıcılığı gibi çalışmalar hakkında da az çok fikirler serdetmektedir. Bu sebepten ötürü, geniş bir tarih yelpazesine ve zenginliğe sahip Roma Kültürünün izleri üzerinden, bu tarz faaliyetler hakkında kısmen de olsa tahmin yürütmek mümkündür. Fakat gerek Roma Tarihinin oldukça geçmişe dayanması ve kültürel mirasın korunmasındaki güçlüklerden dolayı somut deliller olmadan kesin bir hüküme varmak mümkün olmuyor.

Genel olarak baktığımızda denebilir ki, Kütüphanecilik Tarihi Hristiyanlaşma dönemiyle birlikte faaliyete başlamıştır. Çünkü o dönemde var

³ Eidgenössisches Statistisches Amt, “Die Bibliotheken in der Schweiz”, *Statistische Quellenwerke Der Schweiz*, Seri No:1, Fasikül No: 340, 1963, s. 12.

olan kilise vb. ibadethanelerde gerek ilahi ağırlıklı gerekse farklı teoloji konularında yazılı eserler bulunuyordu.

O dönemde belki ilmi açıdan en yetkili Kurum'un Kilise hakimiyetinde olması, Kilise'nin asli misyonu olan Hristiyanlığı yayma ve yoksul insanların yardımında olmasından ziyade, "Civitas Terrera" [Yeryüzü Dünya Kenti] kapsamında "Dünyevi güç" olarak tarih boyunca anlamsal değerler kazanması, siyasi içeriklerle bezenmesine sebep olmuştur. Muzaffer Hristiyan Toplumu'nun iktidar sistem'ine dahil olmak istemesi, seçimleri yönlendirmek, Kilise hiyerarşi sistemi vb. birçok ayrıcalık, bu nev'in bir tezahürü olarak addedilebilir.⁴

Elimizdeki resmi kaynaklara göre, ilk görkemli ve geniş kütüphane, o dönemin 830'lu yıllarına ait olduğu tahmin edilen St. Gallen bölgesindeki "Manastır Kütüphanesi" dir ki, yaklaşık 450 ciltlik bir yekünü vardı. O dönemin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda geniş bir külliyatı olan Manastır Kütüphanesinin bugünkü yekünü, 100.000 cilt ve broşür, 2000 el yazması ve yaklaşık 1700 Tıpkı Basım Eser'lerdir ki, bununla birlikte Einsiedeln ve Engelberg'teki kütüphaneler de zikredilirken, hem de Engelberg'teki bu kütüphane, içerdiği çalışmalar açısından, 12.yy'ın en verimli hasat dönemi olarak kabul edilir. 13 ve 14.yy'da da bu tarz kütüphane çalışmalarının yanı sıra, tarihteki kütüphanecilik çalışmaları, sadece manastır ve kiliselerin ihtiva ettiği eserler toplamından değil, kişilerin bireysel koleksiyonu da bu kapsamda zikredilebilir. Diğer yandan bugünkü Lozan Devlet Arşivi Kütüphanesinde, o dönemin bir din adamına ait bireysel bir kitaplık listesi bulunmaktadır. Ayrıca 15.yy'ın ilk yarısına ait Zürih kantonundan Felix Hämmerli'ye ait 250 ciltlik bir koleksiyon da mevcuttur.⁵ Yine bu 15.yy'da, daha çok kilise kitaplığı kültüründen ziyade, yavaş yavaş bir Dünya Kütüphanesi sıfatı kazanma yolunda adımlar atılmaya başlanmıştır ki, bunun en büyük teşvikçilerinden biri, ülkenin bilimsel anlamda çalışmalarında büyük rol üstlenecek olan Basel'deki "Hümanizm

⁴ Umberto Eco, *Orta Çağ Barbarlar-Hristiyanlar-Müslümanlar*, (Çev.: L. Tonguç-Basmacı), Alfa Yayınları, İstanbul, 2014, s. 151-152.

⁵ Eidgenössisches Statistisches Amt, 1963, 14.

Hareketi”olmuştur. Kütüphaneler kısa ve mütevazı adımların peşinden, ancak sonraki yüzyıllarda gerçek gelişim ve özgürlüğünü elde etmiş olacaktır.⁶

b) Reformasyon Ve Karşıt Reformasyon’dan 1700’lü Yıllara Kadar:

16.yy’daki Reformasyon Çağı, aslında ekseri dini anlamda bir yenilenme hareketinin başlangıcı olarak görülse de kültürel, politik ve sosyal anlamda da farklı bir atmosfer oluşmaya başlamıştır. Çünkü o zamana kadar ki hâkim kilise otoritesi, sadece dini hayatı değil, aksine nüfuz ettiği tüm toplumda tesirliydi. Fakat bu havanın değişimiyle birlikte artık normal hayattaki algılar da ileriki zamanlarda bir yenilenmeye uğrayacaktı. Kilise’nin, Manastırların sahip oldukları bu eserler külliyyatı da bundan payını alıp, Din Fırtınasında savrulup bir nevi kurban olacaktı ki, olumlu bir karşılaşma olarak yine o dönemin resmi kayıtlarına geçip, korunma imkanı bulmuş oldular. İnsan yaşamında doğaldır ki inanç ve pratik olarak bir yenilenme başlarken, bu hareket kendilerini aynı şekilde eserlerde ve yazılı kaynaklarda da ifade eder. Bunun neticesinde de kendilerine “Seküler” sıfatı konulan kitaplar ortaya çıkacaktı.

“Halk Kütüphaneleri” kavramının da yaygınlık kazanmaya başladığı bu dönemdeki ilk örnek olarak, 1528 yılında Bern Kanton’unda kurulan şehir kütüphanesini verebiliriz. Halk Kütüphanelerinin, Reformasyon temsilcilerinin seküler ilmi geleneğin başını çekmesiyle birlikte, buna karşıt olarak Kilise mensupları tarafından Manastır Okullarının tesirinde ve himayesinde olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte mezheplere göz attığımızda, Katoliklerde değişim biraz yavaş görülse bile, özellikle Protestanların emeğiyle 1577 yılında Luzern, 1580/81 yıllarında Freiburg gibi bölgelerde kütüphaneler temayüz etmiştir. Ayrıca yine Protestanların teşvikiyle, 1700’lü yıllara doğru Züriç, Schaffhausen, 1660’da Winterthur ve 1693’te Zofingen’de kütüphaneler kendilerini kurup geliştirmeyi başarmışlardır.⁷

⁶ Eidgenössisches Statistisches Amt, 1963, 14.

⁷ Eidgenössisches Statistisches Amt, 1963, 15.

c) Aydınlanma Çağ'ından 1800 Yılına Kadar:

Aslında genel olarak Mezhepler tarihine baktığımızda (Protestanlar adı üstünde, Katoliklere nazaran daha girişimci ve tabiri caiz ise “Protest” bir kimliğe bürünerek) bu Aydınlanma döneminin sancıları olarak ilmi gelişimde farklarını göstermişler ve böylece eğitim-öğretim açısından aynı dine mensup bu iki ekol arasında eşzamanlı seyir süreci yaşanmamıştır. Bunun belki temel etmenlerinden biri olarak, Katolik İdeolojisinde papalık ve kilise'nin konumu ve güçlü otoritesiyle, Papa'nın St.Peter aracılığıyla yetkisini doğrudan doğruya İsa'dan almasıyla yanılmaz sayılması anlayışından kaynaklanmaktadır.⁸

Yukarıda zikrettiğimiz Protestan hareketinin kurduğu Kütüphane mektepleri, Katoliklerde daha çok yine Kilise ve Manastırların himayelerinde olmak üzere özellikle 16.ve 17. yy 'da devam etmiştir.

Bu serbestliğin bir tezahürü olarak, artık sadece Kilise Mensuplarının okuyup anlattıklarından daha çok “Halk Evleri” ve “Halk Kütüphaneleri” nin çok katkıları olmuş, artık yeni konular üzerinde tartışmalar yapılmaya başlanılmış, sorulmaz denilen sorular hakkında fikir yürütülmeye çalışıldığı görülmüştür. Yine bu dönemde kurulan Kütüphanelere örnek olarak 1729 Burgdorf, 1758 Glarus, Toplumdaki Ekonomi temelli araştırmalar için 1760 Bern, Doğa Araştırmaları kapsamında 1746 ve Tıp Bilimleri mahiyetinde 1780 Züriç Kütüphaneleri örnek olarak verilebilir. Sadece kütüphane bazlı olmasından ziyade, önceki dönemlerde olduğu gibi, yine bu dönemde de bireysel kitap koleksiyonları olan Friedrich von Mülinen (1706-1769), Gottlieb Emanuel von Haller (1735-1786), Beat Fidel Zurlauben (1720-1799) ve Joseph Anton Felix Balthasar (1736-1810) gibi isimler, bu alanda unutulmaması gereken şahsiyetlerdir. Tabi bu gelişimin ve farklı alanlarda olan koleksiyon ve kütüphanelerin yaygınlaşmasındaki en büyük etmenlerden biri, kuşkusuz matbaa faaliyetlerinin başlamasıdır.⁹ Bununla birlikte Matbaa hareketinin, Avrupadaki siyasi ve dini parçalanmada bir mücadele silahı olarak devreye girmesi bile söz konusu edilmiştir.¹⁰

⁸ Kürşat Demirci, *Bir Hristiyan Mezhebi Olarak Ortodoksluğun Teolojisi*, Ay Işığı Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 9-10.

⁹ Eidgenössisches Statistisches Amt, 1963, 16.

¹⁰ Kemal, Beydilli “Matbaa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 2003, (C. XXVIII, s. 106).

d) Politik-Yeni Hareketler Dönemi:

Tabii'dir ki İsviçre ve genel olarak Avrupa'daki bu tarihsel gelişim neticesinde, 19.yy.'da Kütüphanecilik alanında umulmadık iyileşmeler ve gelişmeler oldu. Bu gelişmelerle birlikte artık eski tarz ve dini karakterli ve tutucu bir Kütüphanecilik Sisteminden ziyade, daha seküler ve ilmi araştırmalara ortam sağlanacak meclisler oluşuyordu. Bunlardan bazılarına örnek verecek olursak; Mesela Aarau 1803 Kanton Kütüphaneleri, 1807 Frauenfeld, Chur 1816, Lugano 1852, Solothurn 1882 gibi kütüphanelerle birlikte, yine mesleki ve spesifik olan Zürich'teki, 1855 yılında inşa edilen Teknik Yüksekokul, Bern'deki, 1864'te inşa edile Askeri Kütüphane örnek olarak verilebilir. Bunların yanı sıra, ilmi alanda spesifik çalışmaların yapılmasıyla ve aynı zamanda Yüksekokulların, Müzelerin ve Dernek Federasyonlarının kurulmasıyla içtimai bir faaliyet atmosferi oluşturmaya başlamıştır. 1834'te St. Gallen'deki Hükümet (Millet) Kütüphanesi, Ulusal İstatistik Kurumu (1865),Zürich'teki 1874'te kurulan Daimi Okul Sergileri, yine Zürich ve Bern'de Müze ve Literatür alanında yapılan çalışmalar (1834 ve 1847), Cenevre'deki Ticari Birlik-Dernek kuruluşları ile Ticaret Meslek okulları bu alanda öne çıkan yapılarıdır. Fakat bütün bu oluşumlara rağmen, yine de bazen eski uzun yıllara dayanan tutucu ve mezhepçi ideolojiden dolayı, maalesef kurumların temelinde ve tezahüründe tarafgirlik de göz ardı edilemeyen dini meselelerden olma üzere dikkat çeker.¹¹

e) 20.yy.'dan Günümüze Ve İlk Çalışmalar:

20.yy'a gelene kadar, özellikle 19.yy'da kütüphanecilik alanındaki gelişmeler, ilmi alandaki çeşitlilik ve çok renklilik, inkâr edilemeyecek derecede göz ardı edilemez bir mertebeye gelmiştir.

Özellikle de yukarıda bahsetmiş olduğumuz kültürel faaliyetler ve insanların bir arada buldukları ilmi sohbet mecraları olan Millet Mektepleri, Halk Evleri vb. kuruluşlar, dernekler ve vakıfların da katkılarıyla bu havanın etkileri, insanların üzerinde çok tesirli olmaya başlamıştı. Bütün bu gelişmeler, toplumda mutluluk veren gelişmeler olsa da tam bir bütünlük sağlanamamış, bu yapılar arasında bir organize ve birliktelik oluşmamıştı. Birbirleriyle etkileşimli,

¹¹ Eidgenössisches Statistisches Amt, 1963, 17.

birbirlerinden haberdar ve koordineli bir sistemin oluşması için 1897 yılında kurulan İsviçre Kütüphaneciler Birliği (VSB) bu rolü ve sorumluluğu üstlenerek ilmi çalışmada bulunan tüm yapıları bir çatı altında toplamayı başarmıştır. İlgili tarafların 1939 yılında veri paylaşımı da dahil olmak üzere iş birlikteliğine resmi olarak imza atmışlardır.¹²

Güçlü, köklü ve uzun bir olguya dayanan bu tarihi gelişmelerin ardından, yapılan bilimsel ve ilmi çalışmalarla birlikte hem toplumdan bir beklenti oluşmuş, ileriye dönük teknoloji ve bilimsel anlamda bir takım hedeflerin ortaya koyulması beklenmeye başlamıştı. Bu teknolojik hamlelerin en önemlilerinden biri, Amerika'daki fizik, kimya ve biyolojik çalışmalara yetişebilmek adına, Avrupalı Devletlerin ortak katılımıyla, ülkemizin de 2015 yılında üyesi olduğu, ikinci dünya savaşından sonra 1954 yılında kurulan Cenevre'deki Nükleer Araştırma Merkezi (CERN) olmuştur.¹³

CERN, dünya'nın en büyük atom parçacık fiziği araştırma laboratuvarı olmasının yanı sıra, kendi bütçeleriyle bu çalışmaları gerçekleştirmesi mümkün olmayan devletler için de büyük bir imkandır. Ayrıca buradan, Nobel ödülüne layık görülecek birçok çalışmalarda çıkmaktadır.¹⁴ Günümüzde 21.yy'a baktığımızda ise, tabidir ki bu kütüphanelerin fiziki olarak artması ve gelişmesinin yanı sıra, çalışmamızın sonunda detaylı olarak isimlerini ve adreslerini belirteceğimiz kütüphanler, 20.yy'da somut birliktelik oluşturmaya çalışırken bugün dijital anlamda bütünlüğünü daha da pekiştirmiş,böylece, bizim de üzerinde çalıştığımız Tez'imizi hazırlarken İsviçre'deki hemen hemen bütün kütüphaneleri taramamızda yardımcı olan www.swissbib.ch kurmayı başarmıştır. Ulusal Kütüphane sayfasıyla birlikte, İsviçre Kütüphanelerinde bulunan ve kayda geçirilmiş tüm eserleri detaylı bilgileriyle birlikte görebilme şansına, hatta bulunduğu kütüphaneye kadar künye bilgilerine ve üye olduğunuz takdirde eserleri ücreti mukabilinde online elde etme imkânı vardır.

¹² Eidgenössisches Statistisches Amt, 1963, 18.

¹³ <https://www.britannica.com/topic/CERN> (22/06/2020)

¹⁴ <https://www.taek.gov.tr/tr/sesame/1037-avrupa-nukleer-arastirma-merkezi%20-cern.html> (22/06/2020)

Sunulan imkan neticesinde de, İsviçre'deki kütüphanecilik serüveninin kendi tarihi dönemlerine ait ne tür beklentiler ve çalışmalar yapıldıysa, bu çağ'da da o denli ve kaliteli çalışmaların yapılmasına büyük öncülük edecektir.

2. İSVİÇRE'DE İLK TEOLOJİK ÇALIŞMALAR

Bütün bu Kütüphanecilik Tarihi ve serüveninin ardından, konumuzun Ana başlığı olan İsviçre'deki Kur'an ve Tefsir'e dair çalışmalara göz attığımızda, kütüphanelerden elde ettiğimiz veriler ışığında karşımıza ilk olarak 1881 yılına ait İsviçre Askeri Gazetesindeki *Avusturya Ordusunda Kur'an* Makalesi çıkmaktadır. Bu makalede, diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi farklı bir çok toplumların bir arada olmasından ötürü, bu çeşitliliğin Avusturya Ordusunda da olması, yahudi ve hristiyan askerlerin inançları, dini kitaplarının üzerlerindeki tesirleriyle birlikte müslüman askerlerin (ki bilhassa Balkan Müslümanlarının) inançları, kutsal kitabı Kur'an'ın hayatlarına etkileri ve dini ritüellerinin yaşatılması konulu bir çalışma olmuştur. Bu eser hali hazırda Guisanplatz Bern Kütüphanesinde bulunmaktadır.

Reformcu bir ilahiyatçı, üniversite profesörü ve aynı zamanda bir papaz olan Rudolf Steck'in 1887 yılına ait *Kur'an/Tanıtım* adlı 27 sayfalık çalışması, Kur'an hakkında bilgisi olmayanlara dair fayda sağlayacak bir sunum ve bilgilendirme tarzında kaleme aldığı bir çalışmadır. Bu çalışma şu an Kantonsbibliothek Vadiana/St. Gallen Kütüphanesinde bulunmaktadır. Yine bu nev'ide bir tanıtım ve araştırma konusu olarak Ernst Zbinden ve Friedrich Rückert'e ait *Kur'an'dan/Abdullah Oğlu Peygamber Muhammed'in Vahyi* çalışmasını örnek gösterebiliriz. Helmut Gätje'nin 1971 yılındaki *Kur'an ve Kur'an Tefsiri* çalışması da benzeri bir eserdir.

1942 yılına ait çalışmada ise karşımıza Alfred Blum-Ernst çıkmaktadır. Blum-Ernst *Kur'an'ın ve Hadislerin gerekçeleriyle Muhammedi İnanışta Diriliş, Mahkeme, Cehennem ve Cennet* çalışmasıyla, "Muhammedi İnanış" diye vurguladığı İslam dinine göre yeniden diriliş ve kulların Allah huzurunda hesap vermeleri ile ilgili meseleleri yine İslam kaynakları nezdinde incelemiş olduğu bir çalışmasıdır. Ulrich Rudolph'un *Kur'an'da Yusuf ve Kardeşleri* çalışması da tefsirde "Konulu çalışmalar" arasında sayılabilir.

İsrailiyat veya Kur'an'ın ne ölçüde Hristiyan öğretileriyle benzerlik taşıdığı ile ilgili çalışmalara da örnek olarak 1951 yılında yayınlanan Josef Henninger'e, 1978 baskılı Claus Schedl'e ait Muhammed ve İsa ile Christoph Burki-Furkan Dere'nin lise bitime tez'i olarak *İncil ve Kur'an'da üç anahtar figür/bir kıyaslama* başlıklı eserleri gösterebiliriz.

Mirza Gulam Ahmed'in öncüsü olduğu Kadıyanilik dini hareketinin 3.halifesi sayılan Ahmed Nasir'in başkanlığında yazılmış olan meal'in 1954 yılında temsilcileri ve hareket mensupları tarafından Almanca'ya çevrilmesi de bir başka çalışmadır. Bu çalışmada Kur'an'ın genel meali, önderlerinin vermiş olduğu manalar gölgesinde yapılmıştır. Yine bu misyon altında sure merkezli çalışmaya örnek olarak Kehf suresi muhteviyatında 1960 yılında Zürih'te basılan *Kur'an'ın Aynasında Dünya İşleri/18.Sure bağlamında yorum* başlıklı çalışmayı verebiliriz.

2001 yılına ait Regula Foster'in Zürih Üniversitesinde tamamladığı Lisans Tez'i ise, Kur'an'da Necm Suresi ilk 18 ayetlerinde geçen Hz. Peygamber ve Cebrail (a.s) arasında Allah tarafından gönderilen vahiy konusunu tefsir bağlamında incelediği bir çalışmadır.

Burada dikkat çekici bir diğer çalışma ise Joseph Henninger'e ait olan 1954 yılında bir dergi makalesinde kaleme alınan *Kur'an'da Meryem'in Göğe Çıkışı* yazısıdır. İlahi kökenli inançlarda Hz. İsa'nın göğe urucu tartışılırken, Hz. Meryem'in vefatı olarak kabul edilen bu çalışma da Katolik Kilisenin 15 ağustos'ta kutladığı bir bayram olarak Hz. Meryem'in göğe yolculuğundan bahsedilmiştir.

Kur'an'ın kronolojisine ve tarihi hikayesine dair çalışmalara örnek ise Ahmad Nasir'e ait olan 1960 yılı baskılı *Kur'an'ın Tarihi* isimli çalışması olup Almanca'ya çevrilmesi ve Reinhard Schulze'nin *Kur'an ve İslam'ın Soy Şeceresi* isimli çalışmasıdır.

Ulumu-l Kur'an ve Hermenotik çalışmalara dair ise Dorothea Krawulsky'nin Bern'deki *Kur'an İlimlerine bir Giriş* 'i ve Jan Loop'un bugün Cenevre Kütüphanesindeki *Yorumlama Kültürleri/İslam ve Hristiyan Hermenotik Geleneklerinin Karşılaştırmalı bir Tanımının Temelleri* isimli eseri örnek olarak gösterebiliriz.

Çalışmamızın da konusu olan “İsviçre Kütüphanelerinde Bulunan Alman Dilindeki Tefsir ve Kur’an’a dayalı Eserler Bibliyografyası” derken, maksat sadece İsviçre’de yapılan çalışmalar değil, farklı yerlerde yapılmış olsa bile, Tefsir ve Kur’an’la ilgili ve Alman dilinde olmasıdır. Çünkü Tez çalışmamızın birinci bölümünde de görüleceği üzere, her ne kadar 1800’lü yıllarda ilk nüvelerine rastladığımız Kur’an çalışmalarını görsek bile, bugün bu Oryantalistik çalışmaların daha düzenli, sistemli ve akademik hayatta ilmi bir disiplin oluşması ve eğitimi açısından Almanya ve İngiltere gibi Avrupa Ülkeleri başı çekmektedir. Bu ülkelerdeki yapılan bilimsel çalışmalar, tabii olarak akademik alt yapılarının güçlenmesine ve üniversitelerinde daha erken dönemlerde hem müfredat hem de ileri düzeyli master çalışmalarında bulunmayı sağlamıştır.

Yukarıdaki bölümde İsviçre’deki çalışmaların ilk nüvelerin 1800’lü yıllara kadar indiğini görsek de, akademiye kolektif olarak modernleşme ve yeniden tesis konusunda Almanya ve İngiltere’ye göre bir derece daha önde gözükmektedir. Buna ek bir müsebbib ise, özellikle Almanya vb. ülkelerdeki üniversitelerde İslami ilimlerle meşguliyetin ve Müslüman nüfusun fazla olmasıdır.

Bütün bu tarihi bilgilerin akabinde önce İsviçre’deki Kantonlara göre Kütüphane sayılarına, nüfusa ve konuşulan dillere bakalım, ardında hangi bölgede hangi alanda ne kadar eser bulunuyor bunlara bir göz atalım.

3. İSVİÇRE’DEKİ KANTONLAR VE KÜTÜPHANELER

“Bir ülkenin belirli bir bölümü, parçası” anlamına gelen “Kanton” kelimesi, bu tezimizde, İsviçre’nin kendi içlerinde bağımsız, dış ilişkilerde devlete bağlı 26 ayrı küçük devletçikten oluşan birimler anlamına gelir.¹⁵ Bu tanımdan hareketle, Tablo 1’de, İsviçre’deki kantonlara göre kütüphane dağılımına kısaca bir göz atıp, akabinde ise Tablo 2’de bu Kütüphanelerde bulunan eserleri nicelik açıdan inceleyeceğiz.

¹⁵ [https://de.wikipedia.org/wiki/Kanton_\(Schweiz\)#Wortherkunft_und_weitere_Bezeichnung](https://de.wikipedia.org/wiki/Kanton_(Schweiz)#Wortherkunft_und_weitere_Bezeichnung) (06.07.2020)

Tablo 1: İsviçre’deki Kantonlara Göre Kütüphane Dağılımı

Kantonlar/ Şehirler	Ktph. Sayısı	Nüfus	Konuşulan Diller				
			Almanca	Fransızca	İtalyanca	Ratoromanca	İngilizce
Aargau	26	678.207	%86	%2	%5.20	%0.20	%4.30
Bern	69	1.034.977	%83.10	%10.80	%3	%0.10	%3.60
Neuchatel	40	176.850	%4.80	%87.30	%5.30	-	%3.50
Solothurn	7	273.194	%87.50	%2.60	%4.80	-	%3.40
Vadiana	156	343.955	%24.30	%67.60	%3.80	-	%3
Zürich	112	1.520.968	%81.60	%3.20	%5.70	%0.30	%7.90
Ticino	27	353.343	%9.90	%4.60	%88	%0.20	%3.50
Luzern	29	409.557	%88.20	%1.70	%3	%0.20	%3.60
St. Gallen	76	507.697	%87.30	%1.20	%3.40	%0.30	%3.20
Freiburg	54	318.714	%26.50	%68.70	%2.30	-	%3.10
Jura	15	73.419	%6.10	%90.20	%2.80	-	%1.60
Nidwalden	1	43.223	%91.20	%1.60	%2.60	-	%4.50
Appenzell (Ausserhorden)	1	55.234	%90.90	-	%2.20	-	%2.80
Cenevre	69	499.480	%4.30	%79.80	%6	-	%10.40
Graubünden	27	198.379	%74.30	%1.40	%12.80	%14.60	%2.90
Schaffhausen	5	81.991	%87.10	%1.60	%3.80	-	%4.40
Basel (Stadt+Land)	95	482.898	%81.40	%4.20	%5.70	-	%13.30
Schwyz	3	159.165	%88.40	%2.10	%2.90	-	%5.90
Zug	11	126.837	%80.90	%3.30	%3.80	-	%11.30
Thurgau	8	276.472	%89	%1.20	%4.10	%0.20	%3
Wallis	33	343.955	%24.30	%67.60	%3.80	-	%3
Uri	1	36.433	%91.90	-	%2.80	-	%2.30
Obwalden	1	37.841	%90.50	-	-	-	%3.60
Glarus	2	40.403	%85.80	-	%5.70	-	%2.90
Appenzell (Innerhorden)	6	16.145	%92.60	-	-	-	-

Kantonlardaki kütüphane sayıları, nüfus sayıları ve konuşulan dil oranları için 2018 verileri kullanılarak https://www.swissbib.ch/Libraries#nav_19 (26.6.2020)
<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/statistiken/regionalstatistik/regionale-portraets-kennzahlen/kantone.html> (26.6.2020)
<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home.html> (26.6.2020) resmi adreslerden istifade edilmiştir.

Tablo 1’de yer alan kantonlara göre kütüphane sayıları, büyük oranla en son verilere göre ulaşabildiklerimiz sayılardır (26.06.2020). Burada kütüphane’ den kasıt, salt kütüphanelerin yanı sıra, okul kütüphaneleri, üniversite kütüphaneleri, fakülte kütüphaneleri, hastane kütüphaneleri de olmak üzere, bilimsel araştırma ve kültürel faaliyetler içeren müzeler de dahil tüm sergi ve kaynaklardır.

Tablo 2: İsviçre Kütüphanelerinde Bulunan Tefsir Ve Kur'an'a Dair Çalışmalar

Kanton/Şehir	Kur'an (Meal ve Tefsir) Çalışmaları	Sure Merkezli Çalışmalar	Konu/Kavram Çalışmaları	Kur'an İlimleri Çalışmaları	Genel Konulu Çalışmalar
Zürich	8	9	44	31	25
Basel	10	1	14	4	10
St. Gallen	2	1	3	7	7
Schaffhausen	2	1	-	2	2
Cenevre	9	-	1	6	3
Bern	1	1	7	6	16
Luzern	4	-	3	11	10
Aargau	2	-	3	4	2
Freiburg	2	-	4	1	4
Graubünden	-	-	3	2	3
Thurgau	1	-	2	1	1
Schwyz	1	-	-	-	-
Solothurn	1	-	-	-	-
Lozan	2	-	5	-	-
Neuenburg	-	-	1	-	-

Bu veriler 26.06.2020 tarihine ait olup www.swissbib.ch (26.06.2020) adresinden tespit edilmiştir.

Tablo 2’de ise, bir sonraki bölümde, bibliyografya listesini vereceğimiz 308 Eserin kantonlara (illere) ve konusuna göre dağılımını göstermiş olduk. Bu sayede, hangi bölgede Tefsir ve Kur’an alanlarında hangi konulara yoğunlaşma olduğunu, hangi kütüphanelerde hangi tarz eserin olduğunu tespit ettik. Burada ismi geçen kanton-şehirler, resmi ve konuşulan dil’in ağırlıklı olarak Almanca olduğu bölgelerdir. Takdir edileceği gibi, tez’imizin konusu, Alman Dil’indeki Eserler Bibliyografyası olduğundan bu bölgeler ön plana çıkmaktadır. İsviçre’nin diğer resmi dilleri olan İtalyanca, Fransızca ve Ratoromanca dillerinde bir çalışma gerçekleştirilse idi, bu sefer ağırlıklı olarak o dillerin konuşulduğu kantonlar ön plana çıkmış olacaktı.

Bu çalışmada bizim gayemiz, “İsviçre Kütüphanelerinde bulunan Tefsir ve Kur’an’a dayalı Almanca Eserler Bibliyografyası” tetkikidir. Bu kütüphanelerden sadece birinde bile bir eser tespit etmiş olmamız, tez’imizin iddiası ve başlığına muvafık, misyonunu yerine getirmiş olacaktır. O sebeptendir ki, biz burada

eserlerin buldukları kütüphanelerden sadece bir tanesini seçtik. Araştırma yaptığımız dönemlerdeki kütüphanelerde mevcut bulunurluk durumuna bakarak kayıtlarımızı yapmış olduk. Ola ki bazı dönemlerde, eseri araştırdığımızda, gerek yeni baskıya hazırlanacak olması, henüz kütüphanenin temin imkanı olmaması, ödünç verilmesi veçhiyle bulunamaması gibi sebepleri de göz önüne alarak yukarıdaki 308 veriyi elde etmiş olduk. Bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda veya farklı bir araştırma yapıldığında, diğer kütüphanelerde yeni eserler eklendiği takdirde bu çalışmaların da kendilerini yenilemeleri gerekecektir. Bizim tespitimiz, adı geçen kütüphanelerde konuyla ilişkili eserlerin, “tarama yaptığımız tarihlerde (en son araştırma 26.06.2020) kaydının ve mevcudiyetinin olması itibariyledir. Bu sayede bu nev’i çalışmalar yapmak veya literatür taraması oluşturmak isteyen araştırmacılara, çalışmamızın sonunda serdedeceğimiz kütüphane adres listeleriyle birlikte veya mevzu bahis eserin bulunduğu kütüphanenin online sayfasında üyelik oluşturulması ile, eserin durumuna göre, eseri belli bir ücret mukabili veya bila bedel elde etme imkanı olacaktır.

4. KUR’AN MEALİ/TEFSİRLİ MEAL ÇALIŞMALARI:

4.1. Türkiye’de Tefsir Ve Meal Alanında Yapılan Çalışmalar

Te’vîl: Sözlükte “dönmek, ıslah etmek” vb. anlamlara gelen **evl** kökünden mimli masdar olan **meâl**, “ulaşılacak hedef, gaye” mânasında masdar-isim olarak da kullanılır (*Mekâyîsü’l-luğa*, I, 158-162; *Lisânü’l-‘Arab*, “evl” md.). Aynı kökten **te’vîl** tefsir, fıkıh, kelâm gibi ilimlere dair kaynaklarda “naslardaki bir lafza taşıdığı muhtemel mânalardan birini yüklemek, kapalılığı gidermek” anlamında sıkça geçer (bk. **TE’VİL**).¹⁶

Tercüme: 1. Bir metin veya sözü bir dilden başka bir dile çevirme, çeviri.¹⁷

Yukarıdaki ansiklopedi ve sözlük maddelerinden de anlaşılacağı üzere, meal dediğimizde kesin bir ifadeye ulaşmaktan ziyade, Kur’an’ın anlamına dair manaya en mutabık olanı bulma, Kur’an’daki kelimeyi en doğru yoruma hamledebilme

¹⁶ Mustafa Öztürk, “Meâl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2019, (Ek-II.Cilt, s. 205).

¹⁷ İlhan Ayverdi, *Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul, 2010, s. 1239.

çalışmasıdır. Tercümede ise kelime doğrudan karşı dildeki ilk anlamına yorum yapılmadan çevrilir. Aradaki bariz fark bu olmasıyla birlikte yaygın bir kullanım olarak zaman zaman “tercüme” kelimesi “meal” anlamında da kullanılmıştır.

Meal alanında yapılan çalışmalarla birlikte, İslam Dininin kutsal kitabı olan Kur’an, insanların dinlerini daha iyi anlayabilmesi ve dininin gerekliliklerini doğru bir şekilde yerine getirebilmeleri adına farklı dillere çevrilmiştir.

Bizlerde bu minvalde, İsviçre’deki Kur’an araştırmalarına geçmeden önce, ülkemizde yapılan Türkçe Meal çalışmalarının tarihi ve serüveni hakkındagenel olarak ana hatlarıyla bilgi vereceğiz. Şimdi bu tarihi sürece geçmeden önce, umumimiyetle bir mealde hangi noktalara dikkat edilmesi gerektiği ile ilgili *Kur’ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm* eserinin müellifi Hasan Basri Çantay’ın tavsiyelerine göz atalım:

- “Dili bugünün yaşayan dili olmalı.
- Açıklamalarda hurafelere ve “hadîs” diye sonradan uydurulmuş sözlere aslâ yer verilmemeli.
- Kaynak olarak en mu’teber tefsîr kitapları ve onların da özlü tarafları kullanılmalı.
- Muhtelif ma’nâlardan en çok tercîhe şâyan olanları metne alınmalı, diğherleri îzah kısmını teşkil eden noktalarda gösterilmeli.
- Meâller tıpatıp “tercüme” ye âdetâ yaklaşmalı.
- Kur’an metninde karşılığı bulunmayan kelimeleri, sırf tercümeyi güzelleştirme ve takviye kasdiyle, meâllere yamamaktan, Allahtan korkar gibi, korkup çekinmeli.
- Söz gelimi: mâzîye muzâri’, muzâri’a mâzî, isme fiil, fiile isim manâları vermek suretiyle sığaların ve kelimelerin hakkını çiğnememeli.
- Metinlerin haricinde ya mu’teber tefsirlerin pek kısa beyanlarını, yahut mâ’naların çok muhtasar tavzihlerini eklemeye mecburiyet hâsıl olursa bunlar ancak parantez içinde gösterilmeli.
- (Müfessir) metinde âyetlerin meâllerini ve haşiyelerde bunların îzahlarını yazarken her klişeye gelişigüzel uymayarak daha evvel ve daha ziyâde aklını ve fikrini Arap dilinin, Arap lügatının, Arap edebiyâtının derinlikleri içine salmalı ve o derinliklerden hakikat cevherlerini yakalayıp almalıdır.

- Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve selemin bu sâhaya âid sahîh hadîslerini gözden geçirmeli, onları en sağlam vesîkalar olarak ele almalı.
- Kelime ve terkiplerin dilimizde tam karşılıklarını bulmak hususunda imkânın olanca çâresine başvurmalı.
- Allah'ın kelâmı ile fennin nazariyeleri birbirine karıştırılmamalı, meâlleri okuyan her meslek erbâbı kendi zevk ve ihtisasına göre, mes'ûliyeti tabîî şahsına âid olmak üzere, nasîbini bu ilâhî kaynaktan serbestçe alabilmeli.
- Meâllerin asıllarından nasıl çıkarılmış olduğunu bilmek ve bunları karşılaştırmak isteyen tedkik erbâbına kolaylık olmak üzere sıra numaraları konulmuş âyetlerin de kendi harfleriyle aynı eserde ve mahallerinde yer alması sağlanmalı ve meâllerin sırları da bu numaraların teselsülüne bağlanmalıdır.¹⁸

Bu maddelerden çıkan sonuca göre, yapılacak olan meal çalışmasının dilinin o dönemin insanlarına hitap etmesi, ayetleri açıklarken manayı destekleyici rivayet ve kaynaklara dikkat edilmesi, insanların Kur'an mealini rahatça anlayabilmelerinin sağlanması, kelimelerin çok yönlü olduğu durumlarda alimlerin üzerinde en çok ittifak ettiği mananın tercih edilmesi, Kur'an metniyle mutabık olmayan kelimelerin metne eklenmemesi, metnin orijinaliyle ilgili dil bilgisi kurallarına riayet edilmesi dikkatle hassasiyet gösterilmesi ve en nihayetinde çalışmanın içinde metnin orijinal hali de de bulundurulmalı ki ehl-i ilim olan kişiler sağlıklı bir tetkik ve kıyas yapabilsinler. Hasan Basri Çantay'a ait, bir meal eserinde gözetilmesi gereken yukarıdaki hususları inceledik. Bununla birlikte müellif¹⁸ de olması gereken şu vasıflara da dikkat edilmesi gerekir:

- Kur'an-ı Kerîm gibi üstün edebî özellikler taşıyan bir kitabı tercüme edecek kimsenin yüksek seviyede Arap dili ve belâgatine vakıf olması gerekir.
- Kur'an-ı Kerîm gibi bir kitabı, zayıf bir Türkçe ile tercüme etmek mümkün olmadığı gibi yapıldığı takdirde fahiş hatalara düşülmesi de kaçınılmazdır. Bu nedenle Kur'an-ı Kerim'i Türkçeye çevirecek kimse Türk dilini de iyi bilmelidir.

¹⁸ Hasan Basri Çantay, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1952-1953, s. 8.

- Kur’ân-ı Kerîm’in içerdiği konular hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Klasik Kur’an ilimleri yanında yeter derecede tarih, sosyoloji, psikoloji ve benzeri birçok modern ilime sahip olmalıdır.
- Kaynaklardan (özellikle tefsirlerden) yararlanırken dikkatli olmalı. Bilhassa dil inceliklerinde yol gösterici olan tefsirlerden yararlanmalı, müfessirlerin yapmış oldukları hatalı yorumlardan da sakınılmalıdır.
- Allah’ın kelâmını indî mütalaalardan uzak; aslına uygun bir şekilde tercüme etmeye çalışmalıdır. Zira mütercim hem Allah’a karşı hem de topluma karşı sorumludur.¹⁹

Sağlıklı bir ilmi çalışmanın yapılabilmesi adına bir meal eseri ve yazarında bulunması gereken özelliklere baktıktan sonra ülkemizde yapılan türkçe meal çalışmaları tarihine geçebiliriz.

Türkçe Kur’an Meali çalışmalarının tarihi:

Yapılan araştırmalara göre, Kur’an-ı Kerim bir bütün olarak ilk defa H.4.yy.’da veya H.5.yy.’da (ki bu da Miladi olarak 10 veya 11.yy.’a tekabül eder) Horasan ve Mâverâünnehir bölgelerinde döneminin dili olan Farsça’ya, ardından da Orta Asya Türkçesi’ne çevrilmiştir. Bu çalışmanın özelliği ise satır arası meal yazımı olup dünya kütüphanelerinde bulunmasıdır. Daha sonraki yıllarda bu çalışmalar Anadolu’da satır arası ve tefsir şeklinde karşımıza çıkmaktadır.²⁰

Osmanlı tarihinde Sultan Abdülmecid döneminde ilan edilen Tanzimat Fermanıyla birlikte genel olarak bir “Türkçecilik” hareketi başlamış ve bu hareketin bir etkisi olarak Türkçecilik Hareketi Kur’an Meali çalışmalarına da yansımıştır. Bu minvalde verebileceğimiz ilk örnek 1841 yılında Debbağzade Ayıntabî Muhammed Efendi’nin *Terceme-i Tefsir-i Tibyan* isimli iki ciltlik çalışmasıdır.

1908 yılına kadar bu nev’i ilmi uğraşlar yapılmakla birlikte 2.Meşrutiyetin ilanından sonra yazılan eserler artmıştır. Berektzade İsmail Hakkı’nın *Envâr-i*

¹⁹ Salih Akdemir, *Cumhuriyet Dönemi Kur’an Tercümeleeri*, Akid Yayınları, Ankara, 1989, s. 132

²⁰ Hidayet Aydar, *Kur’an-ı Kerim’in Tercümesi Meselesi*, Kur’an Okulu Yayınları, İstanbul, 1996, s. 104-106.

Kurân'²¹ ve Şeyhu'l-İslâm Musa Kazım'ın *Safvetü'l Beyân*'²² tefsir ve meal alanında adım atılan araştırmalara örnek olarak verilebilir.

Cumhuriyet Dönemi çalışmalarına baktığımızda, yukarıda da bahsettiğimiz şekilde müelliflerde bulunması gereken vasıfların aksine, bazı ehliyeti olmayan kişiler tarafından kaleme alınan eserlerin ortaya çıktığını görmekteyiz. Bunlardan bir tanesine örnek verecek olursak, 1914 yılında Tüccarzade İbrahim Hilmi, Kur'an çevrisi konusunda Suriyeli Hıristiyan Arap Zeki Megamiz'i görevlendirmiş, eserin nüshaları yayınlanmaya başlanıp müslüman toplumların istifadesine sunuldukça eser muhteviyat ve ayetlere mana verme açısından eleştiriye uğramış, akabinde çalışma durdurulmuştur.²³

Ehil olmayan kişiler tarafından ve gayri ciddi yazılmak istenen bu tarz eserler gibi birkaç örneğin ardından, 1925 yılında Türkiye Büyük Millet Meclis'inin almış olduğu kararla Tefsir ve Meal vazifesinin yetkili devlet kurumu olan Diyanet İşleri Reisliği tarafından ilmi anlamda yetkin şahıslara teklif edilmesi kararlaştırılmıştır. Bunun neticesinde Kur'an meali yazma görevi Milli Şairimiz Mehmet Akif Ersoy'a, Kur'an tefsiri ise müfessir olan Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'a tevdi edilmiştir.²⁴

Mehmet Akif Ersoy'un bu vazifeyi kabul etmesinden sonra Mısır'da çalışmaya başladığı ve eseri hitama erdirdiği bilinmektedir. Lakin dönemin Türkiye'deki siyasi şartları ve din alanındaki Türkçeleşme hareketinden ötürü Türkiye'den eserinin ısrarla bitirilmiş surelerinin istenmesine karşın onun bu isteğe sıcak bakmadığı, yazmış olduğu mealinin ilmi istifadenin dışında isti'mal edileceği endişesini taşıdığı belirtilir. Bunun neticesinde Akif, çalışmasını Yozgatlı İhsan

²¹ Mehmet Okuyan, "Bereketzâde İsmail Hakkı", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992, (C. V, s. 490-491).

²² Ferhat Koca, "Musâ Kâzım Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006, (C. XXXI, s. 221-222).

²³ Dücane Cündioğlu, *Türkçe Kur'an ve Cumhuriyet İdeolojisi*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1998, s. 27-28.

²⁴ Fatma Paksüt, "Merhum Dayım Hamdi Yazır" (Bildiri), *Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Sempozyumu*, Ankara, (Eylül 1993).

Efendi'ye emanet eder ve onun bu eseri yakmasını istedikten sonra 1961 yılında isteği yerine getirilir.²⁵

Toplumda herkes tarafından Mehmet Akif'in Kur'an Mealinin yakıldığını bilindiği sırada, Yozgatlı İhsan Efendi'nin talebesi Mustafa Runyun, hocasının saklamış olduğu eserini yakmaya başlamasının ardından eserin üçte birlik kısmını kurtarıp muhafaza etmiş, mahfuz olan bu kısımlara da Türk Din Sosyoloğu Prof.Dr. Recep Şentürk ulaşip gün yüzüne çıkarmıştır. Fatıha Suresinden Berae Suresi 129. ayete kadar olan bu nüshalar daha sonra kisve-i tab'a bürünmüştür.²⁶

Türkçe Tefsir yazma görevi kendisine tevdi edilen Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır ise, *Hak Dini Kur'an Dili* başlıklı çalışmasını 1935-1938 yılları arasında tamamlamıştır. Eserin dikkat çeken noktalarını ise şu şekilde sıralayabiliriz:

- Meâlin sade ve vecîz olmasına gayret sarf etmiştir.
- Aslı Arapça ve Farsça olsa da dilimizin öz malı olmuş kelime ve terkipleri olduğu gibi kullanmıştır.
- Herkesin bilip kullandığı varken başkasını tercih etmemiştir.
- Yerine göre nassın asıl mânasından uzaklaşmamak için Arapça ve Farsça kelimeleri tercih etmiştir.
- Bunları asıl diline göre değil Türkçede kazandığı mâna ve tarz ile kullanmıştır.
- Gerektiğinde ve yeterli olduğunda Türkçe kelimeler kullanmakta sakınca görmemiştir. Bunların şerh ve tefsirde yeterli olmayacağı şüphesine düşmemiştir.
- Dilimizde karşılığını bulamadığı kelimeyi aynen iktibas edip, sonra açıklamıştır.
- Uygun düşmüş ve gerekli olmuşsa batı dillerinden gelen kelimeleri de kullanabilmiştir.

²⁵ İsmail Hakkı Şengüler, *Açıklamalı Mehmed Akif Külliyyatı*, Hak Neşriyat Yayınları, İstanbul, 2000, s. 228-235.

²⁶ Recep Şentürk, *Direnen Meal-Akif Meali*, Mahya Yayıncılık, İstanbul, s. 15.

- Bir nükte varsa devrik cümle kullanmaktan çekinmemiştir.²⁷

Türkçe alanında ülkemizde yapılan diğer çalışmalara göz attığımızda, 1934 yılında, İstanbul’da iki cilt halinde Arapça orijinal metniyle birlikte basılan Ömer Rıza Doğrul’ un *Kur’an-ı Kerim’in Tercüme ve Tefsir-i Şerifi; Tanrı Buyruğu* başlıklı çalışması karşımıza çıkar. Eserin dikkat celp eden yönleri arasında surelerin tanıtılıp ayetler arası münasebete dikkat çekilmesi, dipnotlarda doğulu araştırmacıların yanı sıra batılı araştırmacıların da bulunması ve neshi kabul etmemesi gibi özellikler göze çarpar.

1924 yılından itibaren başlıca meal eserlerini maddeler halinde şu şekilde sıralayabiliriz;

- Hüseyin Kazım Kadrî ve adliye nazırlarından Antepli Mustafa Efendi’nin de içinde bulunduğu bir heyet tarafından hazırlanan 1924 ve 1925 yıllarında iki cilt halinde basılan *Nûru’l-beyân, Kur’an-ı Kerim’in Türkçe Tercümesi*²⁸ başlıklı çalışması,
- Fransız bir Müsteşrik Kasımiski’nin *Le Kur’ân* isimli Fransızca yazılmış mealin Türkçeye çevirisi²⁹ olan Cemil Said (DİKEL)’e ait *Kur’an-ı Kerim Tercemesi*,
- 1925-1926 yıllarında Arap harfleriyle Osmanlı Türkçesi olmadan İstanbul’da bulunan Maarifet Matbaası tarafından ilmi bir heyet kontrolünde yazılan *Türkçe Kur’an-ı Kerim Tercümesi*³⁰,
- Ahmed Kâmil Matbaası tarafından ilmi bir heyet nezaretinde 1926 yılında Arap harfleri ve Osmanlı Türkçesiyle birlikte basılan *Terceme-i şerife-Türkçe Kur’an-ı Kerim*’i,

²⁷ Ali Yılmaz, “Elmalılı Hamdi Yazır’ın Türkçesi”, *Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Sempozyumu*, 1991, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993, s. 33-44.

²⁸ Eser’in I. Cilt’inde Mukaddime bölümü.

²⁹ Düccane Cündioğlu, *Türkçe Kur’ân ve Cumhuriyet İdeolojisi*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1998, s. 83.

³⁰ Eserin Lübnan’lı Hristiyan Zeki Megamiz tarafından yazıldığı, fakat daha sonra İzmirli İsmail Hakkı tarafından tetkik edilip basıldığı belirtilmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Düccane Cündioğlu, “Matbû Türkçe Kur’ân çevirileri ve Kur’ân Çevirilerinde Yöntem Sorunu” (Bildiri), *Kur’an Sempozyumu II*, Ankara, (Şubat 1995).

- 1927 yılında Süleyman Tevfik Özzorluoğlu tarafından kaleme alınan *Kur'an-ı Kerim Tercümesi; Türkçe Mushaf-ı Şerif* ve yine aynı yılda Fatih Ders-i âmlarından Osman Râşid Efendi'nin başkanlığında bir heyet tarafından yazılan *Türkçeli Kur'an-ı Kerim*'i,
- 1924-1926 yılları arası Mehmet Vehbî Efendi'nin *Hulâsatu'l-beyân fi tefsîri'l-Kur'ân*'ı,
- 1927 yılında iki cilt halinde İzmirli İsmail Hakkı Efendi'nin *Maânî-i Kur'ân; Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Tercümesi*,
- 1950 yılında İstanbul'da basılan Ömer Feyzi Mardin'in *Kur'an-ı Kerim*'i ve 1952-1953 yılları arasında Hasan Basri Çantay tarafından tab' edilen *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*'i
- 1955 yılında Abdülbaki Gölpınarlı tarafından tercüme edilen *Kur'an-ı Kerim ve Meâli* adlı eseri ve Hacı Murat Sertoğlu'nun yine aynı yıl basılan *İslâm'ın Mukaddes Kitabı Kur'an-ı Kerim, Türkçe Tercüme ve Tefsiri*'i,
- 1957 yılında Latin harfleriyle basılıp Arapça metni olmayan İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun *Tercüme: Kur'an*'ı ile yine sadece latin harfleriyle basılan Osman Nebioğlu'nun *Türkçe Kur'an-ı Kerim*'i ve son olarak da farklı dillerdeki Kur'an tercümeleri incelenerek Arıkan Kitapevi tarafından İlmi bir heyet nezaretinde kaleme alınan ve açıklama bulunmayan³¹ *Kur'an* isimli çalışmaları, ülkemizde yapılmış olan birçok meal arasından öne çıkan baş yapıtlar olarak nitelendirilebilir.³²

4.2. İsviçre'deki Kur'an Meali Ve Tefsirli Meal Çalışmaları

Al-Ġâmi: Tafsîr al-Qur'ân: Die Koranexegese 2: Teil 1, (Çev.: A. İbn-Wahb) Harrassowitz, Wiesbaden, 1995. ISBN: 3-447-03688-5 Universität Zürich Asien-Orient-İnstitut (*Kur'an Tefsiri 2: Bölüm 1*)

³¹ İsmet Binark, *World Bibliyography of Translations of the Meanings of the Holy Kur'an*, Art and Culture, İstanbul, 1980, s. 476.

Al-muntakhab fī tafsīr al-Qur’ān al-karīm bil-luġatayn al-‘arabiyyah wal-almāniyyah (Çev.: M. Maher), *Wazārat al-awqāf, Al-maġlis al-a’lā liš-šu’ūn al-islāmiyyah*, Al-Qahirah, 1999. Tasnif Numarası: EG 9.0 b COR 1999/977-205-06-0 Schweizerisches Institut für Rechtsvergleichung Lausanne (*Kur’an’ın seçilmiş olan Arapça ve Almanca dillerindeki Tefsiri ve Meali*)³³

At-tafsīr/der Quraan-Text und seine Transkription und Übersetzung, (Çev.: A. Zaidan), Islamologisches Institut, Wien, 2009. Barkod Numarası: 978-3-902741-00-4 Stiftsbibliothek/St. Gallen (*Tefsir/Kur’an Metni, Transkripsiyonu*³⁴ ve *Tercümesi*).³⁵

Der edle Qur’an, (Çev.: S.A.es-Samit, Frank Bubenheim ve Nadeem Elyas), König-Fahd Qomplex zum Druck vom Qur’an, Madina, 2001. ISBN Numarası: 9960-847-38-1 Universität Bern- Bibliotheken Unitobler (*Asil Kur’an*).

Der Fränkische Koran, (Çev.: L. Derleth) Bärenreiter, Kassel, 1933. Tasnif Numarası: SCH E 30013: 1 Zentralbibliothek Zürich (*Frenkçe Kur’an*)³⁶

Der Fränkische Koran: Der Heilige I; Der Heilige II, (Çev.: L. Derleth) Hinder und Deelmann, Bellnhausen/Gladenbach,1971. Tasnif Numarası: UBH Ao 1073:5 Universität Basel-Hauptbibliothek (*Frenkçe Kur’an: Kutsal 1; Kutsal 2*).

Der Fränkische Koran: Der Heilige III; Der Heilige IV, (Çev.: L. Derleth) Hinder und Deelmann, Bellnhausen/Gladenbach, 1972.Tasnif Numarası: UBH Ao 1073:6 Universität Basel-Hauptbibliothek (*Frenkçe Kur’an: Kutsal 3; Kutsal 4*).

Der Fränkische Koran: des Werkes erster Teil,(Çev.: L. Derleth) Hinder und Deelmann, Bellnhausen/Gladenbach, 1971. Tasnif Numarası: UBH Ao

³³ Bu eser tarzında benzer tercüme Mealler, Rusça, Fransızca ve bir çok dile daha Mısır Evkaf Bakanlığı tarafından çevrilmiştir.

³⁴ Transkripsiyondan kasıt, Arap harflerinin latinize edilmesi’dir.

³⁵ Eser, kısa tefsirli Almanca Meal’dir.

³⁶ “Frenkçe” Almanca’nın farklı lehçelerinden biri olan “Güneydoğu Almanca” grubuna ait yöresel bir lehçedir. Detaylı bilgi için bkz. https://de.wikipedia.org/wiki/Ostfr%C3%A4nkische_Dialekte (26.04.2020)

1073:2 Universität Basel-Hauptbibliothek (*Frenkçe Kur'an: Çalışmanın Birinci Bölümü*).

Der Heilige Koran/arabisch-deutsch, (Çev.: H. M. Ahmad), Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1954. Barkod Numarası: B738664 Stadtarchiv/Zürich (*Kutsal Kur'an/arapça-almanca*).

Der Heilige Qur-ân (Qur'ân majîd : Arabisch und Deutsch), (Çev.: H. M. Ahmad) Ahmadiyya-Bewegung des Islams in der Schweiz und der Bundesrepublik Deutschland, Zürich, 1980. (4.Baskı) Barkod: ILUM01015659 Zentral- und Hochschulbibliothek Luzern (*Kutsal Kur'an, Qur'ân majîd: Arapça ve Almanca*)

Der Koran, (Çev.: F. Rückert), Ergon, Würzburg, 1995. ISBN Numarası: 3928034359 Stadtbibliothek am Münsterplatz/Schaffhausen (*Kur'an*).³⁷

Der Koran/arabisch-deutsch, (Çev.: M. Sadr-ud-Din), Verlag der Moslemischen Revue, Berlin, 1964. Barkod Numarası: ZM00943655 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an/arapça-almanca*).³⁸

Der Koran/arabisch-deutsch, (Çev.: A. T. Khoury), Gütersloher, Gütersloh, 1992. Barkod Numarası: ILUM24728011 Pädagogische Hochschule Schwyz/Goldau (*Kur'an/arapça-almanca Meali*).

Der Koran/Einführung, Texte, Erläuterungen, Nagel Tilman, C.H. Beck, München, 1983. Barkod Numarası: 31758-20 Kantonsschule Wettingen/Aargau (*Kur'an/Giriş, Metinler, Mealler*).³⁹

Der Koran für Nichtmuslime,(Çev.: M. Celler) Maurer, Frankfurt am Main, 2009. ISBN Numarası: 978-3-929345-45-2 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*Gayrimüslimler için Kur'an*).

Der Koran und seine Übersetzung/mit Kommentar und Anmerkungen,(Ali Ünal), (Çev.: F. Grimm, W. Willeke), Define, Frankfurt, 2015.Tasnif

³⁷ Eser, Friedrich Rückert tarafından Almancaya çevrilen bir meal çalışması sadedindedir.

³⁸ Eser, Almanca mealdir.

³⁹ Kur'an'ın düşünce dünyası ile birlikte ayetlerden örneklerle bir çok kavram'ın incelendiği bir eserdir.

Numarası: SHR JH-8 Bibliothèques fribourgeoises/Fribourg (*Kur'an ve Onun Tercümesi/Açıklama-Yorum ve Dipnotlarıyla*).⁴⁰

Der Koran, (Çev.: A. A. Abu-Bekr), Julius Kittls Nachfolger, Leipzig, 1935.

Tasnif Numarası: ZBS B 469 Zentral-Bibliothek/Solothurn (*Kur'an*).

Der Koran, (Çev.: A. M. Karimi), Herder, Freiburg, 2009. Barkod Numarası:

978-3-451-30292-3 HSG⁴¹ Bibliothek/Universität St. Gallen (*Kur'an*).⁴²

Der Koran, (Çev.: H. Zirker) , Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt,

2003. ISBN Numarası: 3534174305 Bibliothek Agnesenschütte, Schaffhausen (*Kur'an*).⁴³

Der Koran, (Çev.: L.Ullmann), J.H. Funcke, Crefeld, 1840. Barkod Numarası:

1062882562 Bibliothèques genevoises/Genève (*Kur'an*).⁴⁴

Der Koran, (Çev.: M. Henning), Reclam, Leipzig, 1901. Barkod Numarası:

ZDS00018782 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an*).

Der Koran, (Çev.: T. F. Grigull), O.Hendel, Halle A.D.S, 1900. Tasnif Numarası:

TVA 38352 Bibliothèque Cantonale et Universitaire/Lausanne (*Kur'an*).

Der Koran, oder Insgemein so genannte Alcoran des Mohammeds, (George

Sale) ,(Çev.: T. Arnold), Forgotten Books, Londra, 2018.⁴⁵ ISBN: 978-

1390843231 UNİ Basel/UB Hauptbibliothek (*Kur'an, ya da genel*

tanımınıyla Muhammed'in Kuran'ı).⁴⁶

Der Koran/Bd. 8. Sure. 10,1-109; Sure 11,1-123; Sure 12,1-111; Sure 13,1-43;

Sure 14,1-52; Sure 15,1-99 arabisch-deutsch, (Çev.: A. T. Khoury),

Gütersloher, Gütersloh, 1996. ISBN Numarası: 3579003437

⁴⁰ Eser, Ali Ünal'ın *Kur'an Meali ve Açıklaması*'nın Almanca'ya çevrilmiş baskısıdır.

⁴¹ "HSG" St.Gallen Ueniversitesine bağlı faaliyet gösteren bir dernek kuruluşudur. Detaylı Bilgi için bkz. <https://hsgalumni.ch/de/ueberuns/ueberhsgalumni/> (26.04.2020)

⁴² Arapça'dan Almanca'ya çevrilmiş Kur'an Meali.

⁴³ Eser, Hans Zirker tarafından, özellikle dilsel zenginlik açısından ön plana çıkan Almanca'ya çevrilmiş bir meal çalışmasıdır.

⁴⁴ Eser, L.Ullmann'ın ilk defa 1840 yılında yayımlanan Almanca Kur'an Mealidir.

⁴⁵ Eser'in ilk baskısı Lemgo'da 1746 yılında basıldığı bilinmektedir.

⁴⁶ Eser, George Sale'in eserinin İngilizce'sinden Almanca'ya çevirisidir.

Bibliothèques Genevois/Genève (*Kur'an/VIII.Cilt Sure 10,1 -109... Sure 15,1 - 99. Arapça-almanca Meali*).

Der Koran/Bd. 9 Sure 16,1-128... Sure 23,1-118. arabisch-deutsch, (Çev.: A. T. Khoury), Gütersloher, Gütersloh, 1998. ISBN Numarası: 3579003445
Bibliothèques Genevois/Genève (*Kur'an/IX.Cilt Sure 16,1-128... Sure 23,1-118 arapça-almanca Meali*).

Der Koran/Bd.1, Sure1,1-2,74. Arabisch-deutsch, (Çev.: A. T.Khoury), Gütersloh, Gütersloh, 1990. ISBN Numarası: 3579003364
Bibliothèques Genevois/Genève (*Kur'an/I.Cilt, 1.Sure 1.Ayet ile 2.Sure 74 arası arapça-almanca Meal*).

Der Koran/Bd.10 Sure 24,1-64 ; Sure 25,1-77 ; Sure 26,1-227 ; Sure 27,1-93 ; Sure 28,1-88 ; Sure 29,1-69 ; Sure 30,1-60 ; Sure 31,1-34 ; Sure 32,1-30 ; Sure 33,1-73 ; Sure 34,1-54 ; Sure 35,1-45 ; Sure 36,1-83, (Çev.: A. T. Khoury), Gütersloher, Gütersloh, 1999. ISBN Numarası: 3-579-00345-3
Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kur'an/X.Cilt Sure 24,1-64 ; Sure 25,1-77 ; Sure 26,1-227 ; Sure 27,1-93 ; Sure 28,1-88 ; Sure 29,1-69 ; Sure 30,1-60 ; Sure 31,1-34 ; Sure 32,1-30 ; Sure 33,1-73 ; Sure 34,1-54 ; Sure 35,1-45 ; Sure 36,1-83 arapça-almanca Meali*).

Der Koran/Bd.11 Sure 37, 1-182; Sure 38, 1-88 ; Sure 39, 1-75 ; Sure 40, 1-85 ; Sure 41, 1-54 ; Sure 42, 1-53 ; Sure 43, 1-89 ; Sure 44, 1-59 ; Sure 45, 1-37 ; Sure 46, 1-35 ; Sure 47, 1-38 ; Sure 48, 1-29 ; Sure 49, 1-18 ; Sure 50, 1-45 ; Sure 51, 1-60 ; Sure 52, 1-49 ; Sure 53, 1-62 ; Sure 54, 1-55 ; Sure 55, 1-78 ; Sure 56, 1-96 ; Sure 57, 1-29 arabisch-deutsch, (Çev.: A. T. Khoury), Gütersloher, Gütersloh, 2000 ISBN Numarası: 3-579-00383-6
Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kur'an/XI.Cilt Sure 37,1-182; Sure 38,1-88 ; Sure 39,1-75 ; Sure 40,1-85 ; Sure 41,1-54 ; Sure 42,1-53 ; Sure 43,1-89 ; Sure 44,1-59 ; Sure 45,1-37 ; Sure 46,1-35 ; Sure 47,1-38 ; Sure 48,1-29 ; Sure 49,1-18 ; Sure 50,1-45 ; Sure 51,1-60 ; Sure 52,1-49 ; Sure 53,1-62 ; Sure 54,1-55 ; Sure 55,1-78 ; Sure 56,1-96 ; Sure 57,1-29 arapça-almanca Meali*).

Der Koran/Bd.12. Sure 58, 1-22; Sure 59 ,1-24; Sure 60,1-13 ; Sure 61,1-14 ; Sure 62, 1-11 ; Sure 63 ,1-11 ; Sure 64, 1-18 ; Sure 65, 1-12 ; Sure 66,

*1-12 ; Sure 67, 1-30 ; Sure 68, 1-52 ; Sure 69, 1-52 ; Sure 70, 1-44 ; Sure 71, 1-28 ; Sure 72, 1-28 ; Sure 73, 1-20 ; Sure 74, 1-56 ; Sure 75, 1-40 ; Sure 76, 1-31 ; Sure 77, 1-50 ; Sure 78, 1-40 ; Sure 79, 1-46 ; Sure 80, 1-42 ; Sure 81, 1-29 ; Sure 82, 1-19 ; Sure 83, 1-36 ; Sure 84,1-25 ; Sure 85, 1-22 ; Sure 86, 1-22 ; Sure 87, 1-19 ; Sure 88, 1-26 ; Sure 89, 1-30 ; Sure 90, 1-20 ; Sure 91, 1-15 ; Sure 92, 1-21 ; Sure 93, 1-11 ; Sure 94, 1-8 ; Sure 95 ,1-8 ; Sure 96 ,1-19 ; Sure 97, 1-5 ; Sure 98, 1-8 ; Sure 99 ,1-8 ; Sure 100 ,1-11 ; Sure 101 ,1-11 ; Sure 102 ,1-8 ; Sure 103, 1-3 ; Sure 104, 1-9 ; Sure 105, 1-5 ; Sure 106, 1-4 ; Sure 107, 1-7 ; Sure 108, 1-3 ; Sure 109, 1-6 ; Sure 110, 1-3 ; Sure 111, 1-5 ; Sure 112, 1-4 ; Sure 113, 1-5 ; Sure 114, 1-6 arabisch-deutsch, (Çev.: A. T. Khoury), Gütersloher, Gütersloh, 2001. ISBN Numarası: 3579003844 Bibliothèques Genevois/Genève (*Kur'an/XII.Cilt Sure 58,1-22... Sure 114,1-6. arapça-almanca Meali*).*

Der Koran/Bd.2 Sure 2,75-2,212 arabisch-deutsch, (Çev.: A. T. Kohoury), Gütersloher, Gütersloh, 1991. ISBN Numarası: 3579003372 Bibliothèques Genevois/Geneve (*Kuran/II.Cilt 2.Sure 75 ile 2.Sure 212 arası arapça-almanca Meali*).

Der Koran/Bd.3 Sure 2,213-2,286. Arabisch-deutsch, (Çev.: A. T. Kohoury), Gütersloher, Gütersloh, 1992. ISBN Numarası: 3579003380 Bibliothèques Genevois/Genève (*Kur'an/III.Cilt 2.Sure 213t ile 2.Sure 286 arası arapça-almanca Meal*).

Der Koran/Bd.4 Sure 3,1-200. Arabisch-deutsch, (Çev.: A. T. Khoury), Gütersloher, Gütersloh, 1993. ISBN Numarası: 3579003399 Bibliothèques Genevois/Genève (*Kur'an/IV.Cilt 3.Sure 1.Ayet ile 200 arası arapça-almanca Meali*).

Der Koran/Bd.5 Sure 4,1-176 arabisch-deutsch, (Çev.: A. T. Khoury), Gütersloher, Gütersloh, 1994. ISBN Numarası: 3-579-00340-2 Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kur'an/V.Cilt Sure 4,1-176 arapça-almanca Meali*).

Der Koran/Bd.6 Sure 5,1-120, Sure 6,1-165 arabisch deutsch, (Çev.: A. T. Khoury), Gütersloher, Gütersloh, 1995. ISBN Numarası: 3-579-00341-0

Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kur'an/VI.Cilt Sure 5,1-120, Sure 6,1-165 arapça-almanca Meali*).

Der Koran/Bd.7 Bd. 7. Sure 7,1 - 206, Sure 8,1 - 75, Sure 9,1 - 129. arabisch-deutsch, (Çev.: A. T. Khoury), Gütersloher, Gütersloh, 1996.ISBN Numarası: 3579003429 Bibliothèques Genevois/Genève (*Kur'an/VII.Cilt, Sure 7,1 - 206, Sure 8,1 - 75, Sure 9,1 - 129. arapça-almanca Meali*).

Der Koran/die Heilige Schrift des Islam in deutscher Uebertragung mit Erläuterungen nach den Kommentaren von Dschalalin, Tabari und anderen hervorragenden klassischen Koranauslegern, (Çev.: A. V. Denffer, İslamisches Zentrum München, München, 2000. Barkod Numarası: 981021809 Kantonsbibliothek Thurgau, Frauenfeld (*İslam'ın kutsal yazısı Kur'an'ın Celaleyn, Taberi ve diğer muhteşem klasik Kur'an yorumcularının açıklamalarıyla Almancaya çevirisi*).

Der Koran/mit Erläuterungen, (Çev.: H. Bobzin, K. Bobzin) C.H. Beck, München, 2017. ISBN: 978-3-406-71528-0 Zentral-Hauptbibliothek Luzern (*Kur'an/Tercüme ve Açıklamasıyla*).

Der Koran/Übersetzung , (Çev.: R. Paret), W.Kohlhammer, Stuttgart, 1966. Barkod Numarası: EM000004852310 ETH Bibliothek/Zürich (*Kur'an/Tercümesi*).

Die Bedeutung des Korans/Targamat ma'ânî al-qurân al-karîm ilâ l-luğa al-almâniyya, SKD Bavaria, München, 1996. ISBN Numarası: 3-926575-40-9 Zentralbibliothek/Zürich (*Kur'anın Anlamı/Kur'anı Kerîm'in Manasının Almancaya tercümesi*)⁴⁷

Die ersten 11 Suren des Koran, Huhn, Ingeborg, Kurio, Hars (Ed.), (Çev.: J. G. Wetzstein⁴⁸) Klaus-Schwarz, Berlin, 2015. ISBN Numarası: 978-3-

⁴⁷ Mısırlı Eğitimci Abdulhalim Khafagy'nin bir önsözü bulunmaktadır.

⁴⁸ Johann Gottfried Wetzstein, Şam'daki ilk Prusya Konsolosu olmasının yanı sıra almış olduğu zengin bir Teoloji Eğitimi ve Doğu Dilleri ile birlikte Almanca, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, İbranice, Aramca, Arapça, Farsça ve Türkçeyle birlikte 9 dil bilmektedir. Detaylı Bilgi için eserin "İçindekiler" kısmına bakılabilir.

87997-446-7 Bibliothek Maiengasse/Universität Basel/Basel (*Kur'an'ın İlk 11 Suresi*).

Die türkische Bibel, oder des Korans allererste deutsche Uebersetzung aus der Arabischen Urschrift, (Çev.: D. F. Megerlin), Garbe, Frankfurt, 1772. Barkod Numarası: 408009-10 Aargauer Kantonsbibliothek/Aargau (*Türk İncili/Kur'an'ın Arapça Orjinalinden ilk Almanca Çevirisi*).

Die ungefähre Bedeutung des Al Qur'an Al Karim in deutscher Sprache, (Çev.: M. Rassoul), Islamische Bibliothek, Köln, 1994. ISBN Numarası: 3-8217-0059-9 Katholische Universitätsgemeinde KUG/Basel (*Kur'an-ı Kerim ve Alman Dilinde Yaklaşık Olarak Anlamı*).⁴⁹

Ismailitisher Koran-Kommentar,(Çev.: R. Strothmann) Vandenhoeck und Ruprecht, Göttingen, 1997. Barkod Numarası: 902956098 Zentral-Bibliothek Zürich (*İsmaili Kur'an Yorumu*).⁵⁰

Koran erklärt/Wichtige Verse kurz und verständlich erläutert, Weber, Andreas-Peter (Ed.), Suhrkamp, Berlin, 2018. ISBN Numarası: 978-3-518-47017-6 Pädagogisch-Hochschule-Zentralbibliothek/Luzern (*Kur'an Açıklıyor/Anlaşılır Kısa Açıklamasıyla Önemli Ayetler*).⁵¹

4.3. Değerlendirme:

Yukarıdaki çalışmalarımız göz önünde bulundurulduğunda, Kur'an'ın Almanca'ya çevirisiyle ilgili şu hususlar öne çıkmaktadır:

- Kur'an'ın kısa tefsirli meali;
- Kur'an'ın tam meali;
- Kur'an'ın kısmi meali.

Tefsirli olan çalışmaya örnek olarak *Al-muntakhab fî tafsîr al-Qur'ân al-karîm bil-luġatayn al-'arabiyyah wal-almāniyyah*, sadece meal olarak Hartmut ve

⁴⁹ Eser, Muhammad Rassoul tarafından Kur'an'ın Almanca çevrisidir.

⁵⁰ Eserin kaleme alındığı yıllar 1947-1955 arasındadır.

⁵¹ Almanya'da haftalık yapılan bir Radyo Programı olan "Kur'an Açıklıyor" da çeşitli İlahiyatçıların yapmış olduğu ayet sohbetlerinin Andreas-Peter Weber tarafından bir araya getirilmesi ile oluşturulmuş bir eserdir.

Katharina Bobzin'in *Der Koran*'ı, kısmi meal çevirisine de Adel Theodor Khoury'nin seri halindeki çalışmaları örnek olarak gösterilebilir.

Kur'an'ın Alman diline kazandırılmasında Müslüman Yazarların eserlerinin çevirilerinin yanı sıra, müslüman şahıs ve dini-kültürel toplulukların gayretleri (Adel Theodor Khoury, Abdullah Ibn Wahb, Ahmed Nasir vb.), aynı zamanda Yabancı (Alman) araştırmacıların (Michael Celler, Thomas Schweer, Rudolf Strothmann vb.) da çalışmaları pay sahibi olmuştur.

Eserlerin menşeleri olarak ise 3 ülke ön plana çıkmaktadır; İsviçre, Arabistan ve ağırlıklı olarak da Almanya. Bunun sebebi ise, Almanya bölgesinde çalışmaların daha eskiye gitmesi örnek olarak verilebilir ki, en barizi David Friedrich Megerlin'in 1772 yılında Frankfurt Baskısı ve L.Ullmann'ın 1840 yılı Crefeld bölgesinde basılan çalışmasıdır. 1900'lü yıllara doğru Theodor Fr. Grigull, 1933'te ise çalışmalarıyla Ludwig Derleth takip etmektedir. 1980'de Ahmediyye Cemaatinin Lideri olan Mirza Ahmed'e ait Zürich'te basılan eser, İsviçre deki çalışmalar için de dikkat çekmektedir.

Rudolf Strothmann'ın, ilk çalışma aralığı 1947-1955 yıllar arası olan, İsmaili bir yorum ile kaleme alınmış ve Kur'an'ın 11-20. cüzleri kapsayan bir meal çalışması da 1997 yılında Göttingen'de basılmıştır.

2009 yılında Amir Zaidan ise, bir yenilik kabilinden Meal ile birlikte Arap harflerin transkripsiyonunun latinize edilmiş şeklini de çalışmasında vermiştir.

Yapılan çalışmaların amaçları arasında, vahyin ve tercüme faaliyetinin önemi, inancın bir gereği olarak görülmesi, islam tebliğ hareketi ve kutsal mesajların aktarılma vazifesi, evrensel ilmi çalışma, literatüre katkı ve entelektüel bir uğraş gibi sebepler zikredilebilir.

Bu sıfatlardan birine örnek verecek olursak, David Friedrich Megerlin'in 1772 yılında olan *Türk İncil*'i adlı çalışmasına yakından göz attığımızda görünür ki, Protestan bir Alman İlahiyatçı olan Megerlin, bu çalışmasında, Hristiyan inancının sahlılığını, peygamber ve kurtarıcı olarak Hz. İsa'yı gördüklerini ve bu Kur'an'ın, orijinal vahiyden ziyade İncil vâri bir aktarım olarak kabul edildiğini belirtir. Halbu ki İslam, kendinden önceki İnançları tekzib'in aksine o, hakikatler

silsilesinin mütemmim bir cüz'ü ve son halkası olarak kıyamete kadar şamil bir ilahi mesaj künhünde Kur'an'ın nazil olduğunu kabul eder.⁵²

Günümüzde yapılan çalışmaların –özellikle batıda- derinliği ile Klasik olarak Tefsir ilmi kıyas edildiğinde, Fahreddin er-Râzî, Beydâvî, Âlûsî vb. düzeyinde eserler görmek pek mümkün değildir. Bunun sebebi ise, Arapça ve Alet İlimlerinin yanı sıra İslami İlimlerde de temayüz etmiş alimlerimizin olmasıdır. Almanca Meal eserleri yazan Araştırmacılar, Kur'an'ın dilbilgisel ve felsefi yönüne odaklandıklarından, yapmış oldukları çalışmalar nakli ilimlerden uzak, Megerlin örneğinde olduğu gibi belirli ideolojiler ışığında gerçekleşmiştir.

Dil bilgisel kaygı ve hassasiyetin baskın olması açısından iki örnek verebiliriz. Birincisi, George Sale'in İngilizce'ye çevirdiği Kur'an mealini, daha sonra İngilizcesinden Almanca'ya Theodor Arnold'un çevirisidir. İkincisi ise Ali Ünal'ın Türkçe Mealinin daha sonra Fatima Grimm ve Wilhelm Willeke tarafından Almanca'ya çevirisidir. Özellikle bir kaynak dilden başka bir dile aktarımda, anlamın özüne mutabık olma konusu ne derece hassas ve gözetilmesi zor bir konu ise, burada, çevirinin çevirisi olarak anlam açısından ne derece sıhatli olacağı konusu okuyucuların takdirine bırakılmıştır.

5. KUR'AN'DA SURE MERKEZLİ KONU ÇALIŞMALARI:

Ahmad, Mirza Mahmud, *Das Weltgeschehen im Spiegel des Qur'âns/Kommentar zur 18. Sura*, (Çev.: N. Ahmad) Der İslam, Zürich, 1960. <http://permalink.sn.ch/bib/sz000179969> Schweizerische Nationalbibliothek (*Kur'an'ın aynasında dünya işleri/18.Sure [Kehf Y.G] bağlamında yorum*).

Başol, Ayşe (Ed.), *Untersuchungen zu Sure 33 al-Ahzâb*, EBV, Berlin, 2019. ISBN: 978-386893-304-8 Zentralbibliothek Zürich (*Ahzab Suresi 33 üzerine tahliller*).⁵³

Başol-Gürdal, Ayşe, *Allâh ist das Licht von Himmel und Erde/der Lichtvers Sûra 24 an-Nûr 35: seine Bedeutung im Kontext der Offenbarung und Grundzüge*

⁵² İbrahim Kalın, *Ben, Öteki ve Ötesi*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2018, s. 60.

⁵³ Söz konusu çalışmada araştırmaları bulunan Yazarlar: Esra Gözeler, Mira Sievers, Ayşe Başol, Nimet Şeker.

seiner Auslegung in der islamischen Gelehrsamkeit, (Doktora), Universität Göttingen, Göttingen, 2007. ISBN: 978-3-87997-357-6 Zentralbibliothek Zürich (Allah yerin ve göğün ışığıdır/Nur Suresi (24) 35.Ayet: Vahiy bağlamında anlamı ve İslam öğretisindeki ana hatlarıyla yorumu).

Fisch, Michael, “*Siehe, der Mensch ist wahrlich in Verlorenheit*”/Beiträge zur *Qur’ân- und Islam-Forschung (2011-2019)*, Weidler, Berlin, 2019. ISBN Numarası: 978-3-89693-741-4 Zentral-Bibliothek Zürich (“*Gör, gerçekten İnsan ziyandadır*)⁵⁴.

Forster, Regula, *Methoden mittelalterlicher arabischer Qur’ânexegese am Beispiel Q 53, 1-18*,(Lisans Tezi) ,Universität Zürich, Zürich, 2001. Tansif Numarası: Lic phil I 2001: 255 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur’an’da 53.Sûre [Necm Y.G] 1-18.Âyetler örneğinde Ortaçağ Arap Kur’an Tefsiri Metotları*).

Jörg, Thalmann, “*Toleranz im Koran?/ein Streitgespräch über Vers 48 der Koransure 5 (5/48)*”, *Islam und Wir*, 137, S.137-165, 2011. Tasnif Numarası: EG 7 g ISLA 2011 Bundesverwaltungsgericht/Schaffhausen (*Kur’an’da Hoşgörü?/Kur’anın 5. Sure 48. Ayet üzerinde Bir Tartışma*).

Koloska, Hannelies, *Offenbarung, Ästhetik und Koranexegese/zwei Studien zu Sure 18 (al-Kahf)*, Harrassowitz, Wiesbaden, 2015. Barkod Numarası: ZM03298123 Zentral-bibliothek/Zürich (*Vahiy, Estetik ve Kur’an Tefsiri/Kehf Suresi’ne (18) dair iki Araştırma*).⁵⁵

Lang, Isabel, *Intertextualität als hermeneutischer Zugang zur Auslegung des Korans/eine Betrachtung am Beispiel der Verwendung von Isra’iliyyat in der Rezeption der Davidserzählung in Sure 38: 21-25*, Logos, Berlin, 2015. ISBN Numarası: 978-3-8325-4151-4 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur’an’ın Yorumlanmasında Hermenotik bir Yaklaşım olarak Metinlerarasılık/38.Sure*

⁵⁴ Bu eser, Kur’an ve İslam Araştırmaları üzerine 2011-2019 yılları arasında yapılan çalışmalardan özel seçilmiş metinleri kapsamaktadır.

⁵⁵ Özellikle “Estetik” ten kasıt, Seyyid Kutup perspektifinden Kur’an Nizamının güzelliği vb. konuları kapsamaktadır.

(Sa'd)'21-25. Ayetler arası Davut'un Anlatısının kabulünde İsrailiyat kullanımı Örneğini kullanan bir Bakış).⁵⁶

Moberg, Axel, “An-nasi (Koran 9,37) in der Islamischen Tradition”, C.W.K Gleerup, 27/1, 1931 Sayfa 54. Tasnif Numarası. UBH HstG 666 NF:27:1 Hauptbibliothek/Universität Basel (*İslami Gelenekte Nesî⁵⁷ Kavramı (Tevbe, 37)*).

Opperskalski, Michael, *Gott ändert nichts am Schicksaal eines Volkes, solange das Volk sich nicht selbst geändert hat/Koran, Sure 13/11: Iran gestern und heute*, Weltkreis, Dortmund, 1980. ISBN Numarası: 3-88142-238-2 Zentral-Bibliothek/Zürich (*İnsanlar Kendilerini Değiştirmedikçe Allah Bir Halkın Kaderini Değiştirmesiz/Kur'an, Sure 13/11: İran'ın Dünü ve Bugünü*).

Zentrum für Islamische Fraueunforschung und Frauenförderung (ZIF)⁵⁸, *Ein einziges Wort und seine grosse Wirkung/eine hermeneutische Betrachtungsweise zu Qurân Sûra 4, Vers 34, mit Blick auf das Geschlechterverhältnis im Islam*, Zentrum für Islamische Frauenforschung und Frauenförderung, Köln, 2005. Barkod Numarası: UM451921 Pädagogische Hochschule Bibliothek/Zürich (*Tek bir Kelime ve Büyük Etkisi/İslam'da Toplumsal Cinsiyet İlişkilerine bakış açısıyla Nisâ Suresi 34.Ayetiyle ilgili Hermenotik bir Görüş*).

⁵⁶ Eser, Isabel Lang'ın Johann Wolfgang Goethe Üniversitesinde 2015 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

⁵⁷ Sözlükte “geciktirmek; çoğaltmak, arttırmak, ilâve etmek” mânasındaki nes' kökünden türeyen nesî' kelimesi Kur'an-ı Kerîm'de, ayların sayısının on iki olduğu ve bunlardan dördünün haram sayıldığı belirtildikten sonra haram ayların helâl sayılmasıyla ilgili olarak bir yerde geçmekte olup (et-Tevbe 9/36-37) anlamı konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bazı âlimler Nesî'in “bir ayın haramlığının başka bir aya ertelenmesi” mânasına geldiğini, bazıları ise haramlığı ertelenen veya aynı maksatla araya ilâve edilen ayın adı olduğunu söylemiştir. Kelime genel olarak haram aylarda savaşa izin verebilmek ve hac mevsimini sabitlemek için “kamerî takvimi şemsî takvime dönüştürüp ikisini eşitlemek” ve “bu işlem sırasında eklene ay veya gün sayısı” anlamlarında kullanılmıştır. Detaylı Bilgi için bkz. Mustafa Fayda, “Nesî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006, (C. XXXII, s. 578-579).

⁵⁸ Merkezi Almanya'nın Köln şehrinde olan “İslami Çerçevde Kadın Araştırmaları Ve Geliştirme Merkezi” isimli resmi bir kurumdur.

5.1. Değerlendirme:

Sure merkezli çalışmalara baktığımız bu kategoride, iki tür dikkatimizi çekiyor. Birincisi sure genel tahlili, ikincisi ise suredeki bir ayet veya ayet grupları ile ilgili çalışmalar.

Genel olarak sure'nin ana hatlarıyla incelendiği çalışmaya örnek olarak, Ayşe Başol'un editörlüğünde bir grup şeklinde araştırdıkları "Ahzab Suresi"ni verebiliriz. Bu çalışmada genel olarak, yazarların Batı'da olmaları ve manevi kültürel mefhumun kendini daha fazla ihtiyaç hissettirmesi veçhiyle aile hayatı ve ahlaki başta olmak üzere surede temas edilen tüm diğer konular işlenmiştir.

"Kur'an kıssalarından bahsederken İsrailiyat konusunu da işlemek, haddizatında bir zorunluluktur. Çünkü tefsir kitaplarında nakledilen İsrailiyat'ın hemen hemen tamamı kıssalarla ilgili bölümlerde geçmektedir"⁵⁹ diye başlıyor alanla ilgili bölüm'ün girişine yazar. Muhammed Huseyn Zehebi'de bu kavramı, "İsrailiyye" kelimesinin çoğulu olup, İsraili bir kaynaktan alıntı yapıldığında hususen belirtilmesi gerektiğini ifade ediyor.⁶⁰ İkinci başlık ve ayet grupları tahlili minvalinde yapmış olduğumuz bu çalışmalara "İsrailiyat" konusuyla birlikte örnek olarak, Isabel Lang'ın Doktora çalışması olan, özellikle Metinler arası kıyas metodunda kullanıldığı, Tevrat ve Kur'an öğretisinde Hz. Davud'un araştırılmasıdır. Isabel Lang, Sa'd Suresi 21-25. Ayetler ışığında israili açıdan Hz. Davud üzerinde tahlillerde bulunmuştur.

Yine tefsirde bir başka önemli kavram olan "Nesi" hakkında da, Moberg Axel'in 1931 yılında basılan *İslami Gelenekte Nesi Kavramı*, İslami İlimler açısından farklı bir bakış açısından ehemmiyeti olan bir çalışmadır.

Buradaki çalışmalarda dikkat çeken bir başka durum da sosyolojik açıdan 2 eser'in bulunmasıdır. Jörg Thalmann'ın 2011'de yayınlanan "İslam'da Tolerans" adlı makalesi, Maide Suresi 48'de zikredilen, her ayrı topluma kendi şeriatlarının kılındığı, Allah'ın eğer dilemiş olsaydı tüm insanların iman edeceği ve bütün bu tartışmaların ve hakikat arayışlarının neticesinde gerçek hükmün Ahirette Allah katında verileceği ile ilgili sosyolojik açıdan inanç müsamahası konusunu ele almaktadır. Bir diğeri de, Michael Opperskalski'nin, İran halkı ve rejimi

⁵⁹ Sait Şimşek, *Kur'an Kıssalarına Giriş*, Kardelen Yayınları, Konya, 2013, s. 119.

⁶⁰ Muhammed Huseyn Zehebi, *el-İsrailiyyat fi't-Tefsir ve-l-Hadis*, Mısır, 1986, s. 13.

üzerinden toplumun katmanlarının ve yapılarının değişmesi konusunda geçmiş tarihiyle bugünün kıyaslanması meselesidir. Bu konuyu da ele alırken, Kur 'andan en bariz örnek verilebilecek ayet, Ra'd Suresi 11.ayette geçen, "halkların tağyiri" meselesidir. Bu ayette de bildirildiği üzere, bir toplumun değişmesi kendi arzu, niyet ve hareketlerine bağlıdır. Bu ayeti nötr ve objektif olarak baktığımızda iki açıdan değerlendirmemiz mümkündür. Olumlu açıdan ele aldığımızda, bir toplum ahlak ile birlikte düzenli bir sistem üzere sabitkadem oldukça, Allah'ın onları durup dururken kendi hallerini değiştirmeyeceği; tam aksine olumsuz bir durumda, bir düzen dışılık, ahlaksızlık ve sistematize olmadan sürdürdükleri bir yaşamdan da, yine durup dururken o toplumu (dilemedikçe) değiştirmeyeceğidir. Michael Opperskalski'nin özellikle İran özelinde bu konuyu ele alması da incelenmesi özel bir konu olarak değerlendirilebilir.

Son bir çalışma olarak tek bir ayet ışığında konu değerlendirmesine bakarsak, Michael Fisch'in "İnsan gerçekten ziyandadır" isimli çalışmasını görürüz. Bilindiği üzere Asr Suresi, zaman'ın ehemmiyetine bir vurgu olması açısından vakte yemin ile başlayıp, iman edip Salih ameller işleyenlerin, hakkı ve sabrı birbirlerine tavsiye edenlerin hariç tüm İnsanların hüsranda olduğunu anlatması hakikatinden yola çıkılarak, yazar kendi perspektifinden insanlığın hüsranlığı konusunu ele almıştır.

Nihayetinde şu sonuca varabiliriz ki, "Sure ve Konu merkezli Çalışmalar" grubunda, ağırlıklı olarak sosyolojik meseleler ve insan halleri ile Temel İslam İlimlerine dair çalışmalar ön plana çıkmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

İSVİÇRE KÜTÜPHANELERİNDE KUR'AN ARAŞTIRMALARI

1. KUR'AN'DA KONU/KAVRAM ÇALIŞMALARI

Abualwafa, Mohammed, *Der Koran und seine Bedeutungsebene für das Hier und Jetzt/Zeitgemässe theologisch-didaktische Annäherungen am Beispiel des Begriffs Dschihad,* Springer, Wiesbaden, 2020. ISBN Numarası: 978-3-658-30001-2 Universität St. Gallen (*Kur'an'ın Bugünkü Anlam Düzeyi/Cihat Terimi Örneğini Kullanarak Çağdaş Teolojik-Didaktik Yaklaşımlar*)

Ahmad, Hazrat Mirzah Nasir, *Jesus im Qur-ân/Die wahrheitsgetreue Darlegung der Geschichte von Jesus Christus in den Worten des Qur-âns, der Heiligen Schrift des İslams,* Ahmadiyya Mission des İslams, Züriçh, 1952 Zentralbibliothek Züriçh (*Kur'an'da İsa/İslam'ın Kutsal Kitabı Kur'an'da İsa Mesih'in hikayesinin gerçek sunumu*)⁶¹

Arafât, Abdullâh, *Die korânischen acht Kategorien und ihre Wirtschaftstheorie,* (Doktora), Universität Heidelberg, Heidelberg, 1989. Tasnif Numarası: BeM ZB Jus XXXIV 692 Universitätsbibliothek UB- Universität Bern (*Kur'an'ın sekiz ayrı kategorisi ve onun Ekonomik Teorisi*).⁶²

Bauschke, Martin, *Der Sohn Marias/Jesus im Koran,* Lambert Schneider, Darmstadt, 2013. Tasnif Numarası: 297.2465 BAUS Kantonsbibliothek Thurgau und Kantonale Ämter (*Meryem'in Oğlu/Kur'an'da İsa*)

Beck, Edmund, *Das christliche Mönchtun im Koran,* Societas Orientalis Fennica, 1946. Barkod Numarası: ZD1155161 Speicherbibliothek ZB Züriçh (*Kur'an'da Hristiyan Ruhbanlığı*).

⁶¹ Eserin bir başka baskısı: Ahmad, Hazrat Mirzah Nasir *Jesus im Qur-ân/Die wahrheitsgetreue Darlegung der Geschichte von Jesus Christus in den Worten des Qur-âns, der Heiligen Schrift des İslams,* Der İslam, Frankfurt, 1995.

⁶² Eserin 1989 yılında tamamlanan bir doktora çalışması olup kitap baskısı bulunmadığından hakkında detaylı bir bilgi edinemedik.

Beltz, Walter, *Sehnsucht nach dem Paradies/Mythologie des Korans*, Buchverlag der Morgen, Berlin, 1989. Tasnif Numarası: VE O 10.5491 Kantonsbibliothek Vadiana/St. Gallen (*Cennete Özlem/Kur'an'ın Mitolojisi*)⁶³

Bischoff, Erich, *Der Koran*, Th. Grieben's, Leipzig, 1904. Tasnif Numarası: BeM ZB Theol var 2756 Universität Bern/UB Speichermagazin (*Kur'an*).

Blum-Ernst, Alfred, *Auferstehung und Gericht, Hölle und Paradies nach dem Glauben der Mohammedaner auf Grund des Korans und der Ueberlieferungen*, Evangelische Mohammedaner-Mission Zürich, Zürich, 1942. Barkod Numarası: ZM00123544 Zentralbibliothek Zürich (*Kur'an'ın ve Hadislerin gerekçeleriyle Muhammedi inanışta Diriliş, Mahkeme, Cehennem ve Cennet*).

Bouman, Johan, *Gott und Mensch im Koran*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1977. Barkod Numarası: UM1628001 Universität Zürich/Asien-Orient-Institut (*Kur'an'da Tanrı ve İnsan*).

Burki, Christoph, und Dere, Furkan, *Drei Schlüsselfiguren in der Bibel und im Koran-ein Vergleich*, Alte Kantonsschule Aarau, Aarau, 2019. Tasnif Numarası: AKSA 20 BURK/2019 Aargauer Bibliotheksnetz/Aargau (*İncil ve Kur'an'da üç anahtar figür/bir kıyaslama*)⁶⁴

Chehadeh, Alexius, *Al-Turabi zwischen Nachahmung (taqlid) und Erneuerung (tağdid)/sein Verständnis von Islam, Islamischem Staat, Menschenrechten und Dschihad*, Nomos, Baden-Baden, 2017. ISBN Numarası: 978-3-8452-7410-2 Zentralbibliothek/Universität Zürich (*Taklid ve Yenileme arasında Al-Turabi/İslam, İslam Devleti, İnsan Hakları ve Cihat Anlayışı Görüşleri*).⁶⁵

⁶³ Eserin ilk baskısının Berlin'de 1979 yılında olduğu bilinmektedir.

⁶⁴ Bu eser, Christoph Burki ve Furkan Dere'nin "Maturarbeit" dediğimiz Batı okullarındaki "Lise Bitirme Tez"idir.

⁶⁵ Eser, Alexius Chehadeh'in Wilhelms-Universität Münsterdeki 2015 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

- Dafir, Khalid**, *Der Koran-Pädagogische Reflexion in reformdidaktischer Hinsicht/Einführung in die Qurandidaktik (Didaktik in Forschung und Praxis)*, Verlag Dr. Kovac, Hamburg, 2015. Tasnif Numarası: HB 61791 Zentralbibliothek Zürich (*Kur'an- Reform Didaktiğinde Pedagojik Yansıma/Kur'an Didaktiğine Giriş-Araştırma ve Uygulamada Didaktik*).
- Dzafic, Ibrahim**, *Der Korankommentar von Husein Djozo: moderne Koraninterpretation in Bosnien*, Tectum, Marburg, 2008. ISBN Numarası: 978-3-8288-9665-9 Zentralbibliothek Zürich (*Bosna'da Modern Kur'an Yorumu: Husein Djozo'nun Kur'an Yorumu*).⁶⁶
- Eichler, Paul Anro**, *Die Dschinn, Teufel und Engel im Koran*, (Doktora Tezi), Universität Leipzig, Leipzig, 1928. Tasnif Numarası: UnD 1928: 4522 Zentralbibliothek/Zürich (*Kur'an'da Cin, Şeytan ve Melek*).⁶⁷
- Essabah, Elhadi**, *Die metaphysische Basis der Religionsfreiheit und die Grundprinzipien des freien menschlichen Willens im Koran*, Shaker, Aachen, 2002. Barkod Numarası: ZM00365259 Zentralbibliothek Zürich (*Din Özgürlüğünün Metafizik Temeli ve Kur'an'da Özgür İnsan İradesinin Temel İlkeleri*).⁶⁸
- Ettinghausen, Richard**, *Antiheidnische Polemik im Koran*, Kalbfleisch, Gellnhausen, 1934. Barkod Numarası: ZM03558712 Zentralbibliothek/Zürich (*Kur'an'da Pagan karşıtı Polemikler*).⁶⁹
- Evans, Charles Johannes**, *Die Idee der Sünde im Koran, Gulde, Tübingen, 1939*. Barkod Numarası: ZM04064651 Zentralbibliothek Zürich (*Kur'an'da Günah Fikri*).⁷⁰

⁶⁶ Yukarıda bahsi geçen ISBN numaralı eser, Ibrahim Dzafic'in Erfurt Üniversitesindeki 2008 yılında bitirmiş olduğu doktora çalışmasıdır.

⁶⁷ Paul Anro Eichler, aynı zamanda bir papazdır. Bkz. https://opendata.uni-halle.de/explore?bitstream_id=bd6cf1d1-9fe7-4e23-963f-37f33ae721ff&handle=1981185920/32539&provider=iiif-image (27.04.2020)

⁶⁸ Eserimiz, Elhadi Essabah tarafından 2001 yılında Regensburg Üniversitesinde tamamlanmış olduğu doktora çalışmasıdır.

⁶⁹ Bu Eserimiz, Richard Ettinghausen'in Johann Wolfgang Goethe Üniversitesinde 1934 yılında tamamlanmış olduğu doktora tezidir. Kütüphanede basılmış Kitap olarak yukarıdaki barkod numaralı eser bulunmaktadır.

- Fandy, Mohammed Gamal El Din**, *Kosmische Verse im Quran*, (Çev.: O. Amin), Oberster Rat für Islamische Angelegenheiten, Cairo, 1950. Tasnif Numarası: G 5 a FAN Bibliothèques genevoises/Genève (*Kur'an'da Kozmik Âyetler*).⁷¹
- Foroughi Esfahani, Sadegh**, *Der Leidensbegriff im heiligen Buch Koran*, (Doktora), Universität Düsseldorf, Düsseldorf, 1988. Tasnif Numarası: UnD 1988: 6464 Zentralbibliothek/Zürich (*Kutsal Kitap Kur'an'da Çile Kavramı*).
- Frankl, Theodor**, *Die Entstehung des Menschen nach dem Koran*, Calve, Prag, 1930. Barkod Numarası: ZDS00007180 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'a göre İnsanın Kökeni*).
- Furati, Mewla**, *Das Buch der vierzig Fragen/eine Sammlung koranischer Geschichten*, (Çev.: J. Hein), E.J. Brill, Leiden, 1960. Tasnif Numarası: UBH Bg III 498 Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kırk Sual Kitabı/Bir Kur'an Hikayeleri Koleksiyonu*).⁷²
- Ghaffar, Zhishan**, *Der Koran in seinem religions- und weltgeschichtlichen Kontext/Eschatologie und Apokalyptik in den mittelmekkanischen Suren*, Ferdinand Schöningh, Paderborn, 2020. ISBN Numarası: 978-3-506-70432-0 Asien-Orient-Institut/Universität Zürich/Zürich (*Dini Ve Dünya Tarihi Bağlamında Kur'an/Orta Mekke Dönemi*⁷³ *Surelerde Ahiret ve Kıyamet*).
- Ginaidi, Ahmed**, *Jesus Christus und Maria aus koranisch-islamischer Perspektive/Grundlagen eines Interreligiösen Dialogs*, Edition Noëma, 2002. ISBN Numarası: 3-89821-237-8 UB Hauptbibliothek/Universität

⁷⁰ Eserimiz, Charles Johannes Evans tarafından 1939'da yılında Tübingen Üniversitesinde tamamlanmış olduğu doktora çalışmasıdır.

⁷¹ Eserin yeniden gözden geçirilmesinde Ezz el-Din Ismail'in de katkısı olmuştur.

⁷² Eserin Orjinali Osmanlıca olup, Metin ve Açıklamalar Joachim Hein tarafından Almanca yapılmıştır.

⁷³ Theodor Nöldeke'nin Mekke dönemi için zaman ayrımları vardır."Erken Dönem Mekke", "Orta Mekke Dönemi" ve "Geç Dönem Mekke". "Orta Dönem Mekke" den kasıt ise, Hicret öncesi Mekke dönemini Nazil olan Ayetlerdeki Hitap ve Emirlere dikkat çekmek amacıyla 2. Evre olması, bu dönemdeki ayetlerin ise yavaş yavaş uzun Surelerin nazil olmaya başlaması ve Allah'ın er-Rahman isminin ve tecellilerinin üzerinde durulmasından bahsetmesidir. Detaylı Bilgi için bkz. https://de.wikipedia.org/wiki/Geschichte_des_Korantextes (19.05.2020)

Basel (*Kurânî-İslâmî bakış açısıyla İsa Mesih ve Meryem/Dinlerarası Diyalogun Temelleri*).

Gramlich, Richard, *Abu l-'Abbas b. 'Ata'/Sufi und Koranausleger*, Steiner, Stuttgart, 1995. Barkod Numarası: ZM02421753 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Abu l-'Abbas b. 'Ata'/Sufi ve Kur'an Tefsircisi*).

Hagemann, Ludwig, *Propheten, Zeugen des Glaubens/Koranische und Biblische Deutungen*, Styria, Graz, 1985. Barkod Numarası: ZM01497793 Zentral-Bibliothek/Zürich. (*İmanın Tanıkları: Peygamberler/Kur'an ve İncil Açıklamalarıyla*).

Hamid, Abd-as-Samad, *Der Koran/Botschaft der Liebe, Botschaft des Hasses*, Droemer, München, 2016. ISBN: 978-3-426-27701-0 Zentralbibliothek Zürich (*Kur'an/Sevginin Mesajı, Nefretin Mesajı*)

Henninger, Josef, *Spuren christlicher Glaubenswahrheiten im Koran*, Neue Zeitschrift für Missionswissenschaft, Schöneck-Beckenried, 1951. Barkod Numarası: ZM1730897 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'da Hristiyan Hakikatlerinin İzleri*).

Henninger, Joseph, "Mariä Himmelfahrt im Koran", *Neue Zeitschrift für Missionswissenschaft*, 10, 1954, s.289-292. Barkod Numarası: UM1627878 Asien-Orient-Institut/Universität Zürich (*Kur'an'da Meryem'in Göğe Yolculuğu*).⁷⁴

Hirschfeld, Hartwig, *Jüdische Elemente im Korân/ein Beitrag zur Korânforschung*, Selbstverlag, Berlin, 1878. Tasnif Numarası: UBH Phil Cv 48:15 Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kur'an'daki Yahudi Unsurlar/Kur'an Araştırmalarına dair bir Yazı*).

Hirschmann, Leonhard, *Tierhaltung, tierische Erzeugnisse und Tierheilkundliches in Bibel, Talmud und Koran*, (Doktora), Ludwig-Maximilians-Universität, Tierärztlichen Fakultät, München, 1955. Tasnif Numarası: TA 968 Bibliothèque Cantonal Universitaire/Lausanne (*İncil*,

⁷⁴ Katolik Kilisenin, 15 Ağustos tarihi olarak kabul ettiği, Meryem validenin Göğe Çıkış Bayramı'dır. Detaylı Bilgi için bkz. https://tr.wikipedia.org/wiki/Meryem%27in_G%C3%B6%C4%9Fe_%C3%87%C4%B1k%C4%B1%C5%9F%C4%B1 (16.04.2020)

Talmud ve Kur'an'da Hayvancılık, Hayvansal Ürünler ve Veterinerlik Tıbbı.⁷⁵

Hond, Meijer de, *Beiträge zur Erklärung der Elhidrlegende und von Korân Sure 18 59 ff*, Brill, Leiden, 1914. Barkod Numarası: ZM03361695 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'daki Hızır*⁷⁶ *Efsanesinin açıklanmasına dair Yazılar*).⁷⁷

Idriz, Benjamin, *Der Koran und die Frauen/ein Imam erklart vergessene Seiten des Islam*, Gütersloher, Gütersloh, 2019. Tasnif Numarası: KBG 11.84 m Idri Kor Kantonsbibliothek Graubünden/Chur (*Kur'an ve Hanımlar/bir İmam İslam'ın unutulmuş Yönlerini açıklıyor*).

Inam, Ahmet, *Die theologischen, juristischen und sozialen Dimensionen der Sünde im Koran*, DITIB-ZSU, Köln, 2016. ISBN Numarası: 3946689019 Bibliothèque cantonale et Universitaire/Fribourg (*Kur'an'da Günahın teolojik, yasal ve sosyal Boyutları*).⁷⁸

Iskandar, Jacques, *Maria im Koran/Perspektiven und Betrachtungen über die Stellung Mariens als Werk der göttlichen Sendung*, Mesopotamien, Augsburg, 1999. ISBN Numarası: 3-9800913-2-5 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'da Meryem/İlahi bir gönderiliş durumu olarak Meryem'in konumu hakkında Bakış Açuları ve Düşünceler*)⁷⁹

Kaddor, Lamya und Müller, Rabeya, *Der Koran für Kinder und Erwachsene*, C.H. Beck, München, 2019. ISBN Numarası: 978-3-406-74232-3 RPM Altstätten Bibliothek/St. Gallen (*Çocuklar ve Yetişkinler için Kur'an*).⁸⁰

⁷⁵ Eser'in ilk sayfasında Leonhard Hirschmann'ın aslında bir veteriner olduğu belirtilir.

⁷⁶ Kur'an'daki 18. Süre olan Kehf Suresi ve Hızır (a.s)'dan bahseden 59. ayet-i kerimeler bağlamında bir değerlendirme yazılarını kapsamaktadır.

⁷⁷ Eser, Meijer de Hond'un, Würzburg Üniversitesinde 1914 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

⁷⁸ Bu eser, Ahmet Inam'ın 2015 yılında Frankfurt Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

⁷⁹ Eser, Jacques Iskandar'ın Augsburg Üniversitesinde 1999 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

⁸⁰ Eser, Kur'an'dan seçilmiş belirli ayetlerin tercümesi ve açıklamasını ihtiva etmektedir.

Kermani, Navid, *Offenbarung als Kommunikation/das Konzept "wahy" in Nasr Hamid Abu Zayds "Mafhum an-nass"*, Lang, Frankfurt, 1996. ISBN Numarası: 3-631-30241-X Asien-Orient-Institut/Universität Zürich (*İletişim olarak Vahiy/Nasr Hamid Abu Zayd'in "Mefhum an-nass"ında "Vahiy" Kavramı*).

Khoury, Adel-Theodor, "Speise und Mahl/zur religiösen Bedeutung des Essens im Koran", Kruwietz, Werner, Pospisil, Leopold und Steinbrich, Sabine (Ed.), *Sprache, Symbole und Symbolverwendungen in Ethnologie, Kulturanthropologie, Religion und Recht: Festschrift für Rüdiger Schott zum 65. Geburtstag*, Duncker-Humblot, Berlin, 1993, s.217-228. Barkod Numarası: 02410000016640 Rechtswissenschaftliches Institut, Universität Zürich (*Yemek Ve Öğün/Kur'an'da Yemeğin Dini Anlamı Üzerine*).

Knieschke, Wilhelm, *Die Erlösungslehre des Qorân*, E.Runge, Lichtenfelde-Berlin, 1910. Tasnif Numarası: BPUN PA SZ 11/5/11 Bibliothèques neuchâteloises et jurassiennes (*Kur'an'ın Kurtuluş Öğretimi*).

Knoepfli, Albert, *Die Koran-Uebersetzung von Theodor Buchmann, genannt Bibliander*, Frauenfeld, 1972. ISBN Numarası: UM1953999 Asien-Orient-Institut/Universität Zürich (*Theodor Buchmann-Bibliander'in Kur'an tercümesi*).

Kohn, Sara, *Die Eheschliessung im Koran*, Londra, 1934. Tasnif Numarası: BeM ZB Jus var 12626 Speichermagazin/Universität Bern (*Kur'an'da Evlilik*).⁸¹

Köckert, Matthias, *Die Zehn Gebote*, Beck, München, 2007. Tasnif Numarası: THC Bk7 18 Theologische Hochschule/Chur (*On Emir*).⁸²

Kuschel, Karl-Josef, *Weihnachten und der Koran*, Patmos, Düsseldorf, 2008. Barkod Numarası: ILUM26004334 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*Noel ve Kur'an*).

⁸¹ Eser, Sara Kohn'un Leiden Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

⁸² Eserde kutsal olarak kabul edilen On Emir'in Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet açısından tarihi temelleri incelenmektedir.

Lauche, Gerald, *Die koranische Umdeutung und Verkürzung des biblischen Jesusbildes in seiner soteriologischen Bedeutung,* Schmitz, Giessen, 1983. ISBN Numarası: 978-3-87711-106-2 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Soterioloji*⁸³ *Bağlamında İncil'deki İsa İmgesinin Kur'an'ı Yeniden Yorumlanıp Kısaltılması*).

Lomen, Martin, *Sünde und Scham im biblischen und islamischen Kontext/ein ethno-hermeneutischer Beitrag zum christlich-islamischen Dialog,* VTR, Nürnberg, 2003. ISBN Numarası. 3-933372-75-5 Pädagogisch Hochschule Gebäude/Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*İncil ve İslam bağlamında Günah ve Utanç Duygusu*).

Magdi, Cherifa, *Die Kapitel über Traumtheorie und Traumdeutung aus dem Kitab at-tahrir fi 'ilm at-tafsir des Diya' ad-Din al-Gaziri (7./13. Jahrhundert),* Schwarz, Freiburg, 1968. Barkod Numarası: ZM01189008 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Ziyaeddin el-Cezeri'nin Kitabü-t Tahrir fi ilmit-Tefsir adlı eserindeki Rüya Teorisi ve Rüya Yorumu Üzerine (7./13. Yüzyıl)*).⁸⁴

Martinek, Manuela, *Wie die Schlange zum Teufel wurde/die Symbolik in der Paradiesgeschichte von der hebräischen Bibel bis zum Koran,* Harrassowitz, Wiesbaden, 1996. ISBN Numarası: 3447037520 Bibliothèques fribourgeoises/Fribourg (*Yılanın Nasıl Şeytan Olduğu/İbranice İncil'den Kur'an'a Sembolik Cennet hikayesi*).⁸⁵

Merklein, Helmut, "Der Koran und die Bibel/die Ursprünge des Islam: die Geschichte einer heiligen Schrift: die biblischen Gestalten im Koran", *Welt und Umwelt der Bibel*, Sayı: 15, 2000, 72 Sayfa. Tasnif Numarası: THF Z a 8,15 Theologische Fakultät/Universität Basel (*Kur'an ve İncil/İslam'ın Kökenleri/Bir Kutsal Yazının Tarihi/Kur'an'daki İncil Figürleri*).

⁸³ Soterioloji, hıristiyan öğretilerinde tüm insanların kurtuluşu mefhumunu kapsamaktadır. Detaylı Bilgi için bkz. <https://de.wikipedia.org/wiki/Soteriologie> (27.04.2020)

⁸⁴ Eser, Cherifa Magdi'nin Göttingen Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

⁸⁵ Eser, Manuela Martinek'in 1995 yılında Bonn Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

Mohagheghi, Hamideh, Steinwede, Dietrich, *Sein sind die schönsten Namen/Texte des Koran in einfacher Sprache*, Patmos, Ostfildern, 2011. Tasnif Numarası: 297.1225 SEIN Kantonsbibliothek Thurgau/Frauenfeld (*En Güzel İsimler Onundur/Kolay Bir Dilde Kur'an Metinleri*).⁸⁶

Molla-Djafari, Hamid, *Gott hat die schönsten Namen/wa-li-allah al-asma' al-husna. Islamische Gottesnamen, ihre Bedeutung, Verwendung und Probleme ihrer Übersetzung*, P.Lang, Frankfurt, 2001. ISBN Numarası: 3631370296 Schweizerische Nationalbibliothek/Bern (*En Güzel İsimler Allah'ındır/Allah'ın İslami İsimleri, Anlamları, Kullanımları ve Çevirisindeki Problemler*).

Nabavi, Mir-Hossein, *Hygiene und Medizin im Koran*, Enke, Stuttgart, 1967. Tasnif Numarası: IMG WZ 330 N316 Medizingeschichte/Univesität Bern (*Kur'an'da Hijyen ve İlaç*).

Nagel, Tilman, *Medinensische Einschübe in mekkanischen Suren*, Vandenhock und Ruprecht, Göttingen, 1995. Barkod Numarası: ZM02320900 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Mekki Surelerde Medeni Ek'lemeler*).

Opitz, Karl, *Die Medizin im Koran*, Ferdinand Enke, Stuttgart, 1906. Barkod Numarası: UM1289841 Medizin Careum-Hauptbibliothek/Universität Zürich (*Kur'an'da Tıp*).⁸⁷

Paret, Rudi , “Der Standpunkt al-Baqillani's in der Lehre vom Koran”,*Der Koran* Istituto per l'Oriente, Roma, 1956. S.295-303 Tasnif Numarası: UBH Bro 54817 Hauptbibliothek Universität Basel/Basel (*Bakillani'nin Kur'an Öğretimindeki Konumu*).

Radtke, Andreas, *Offenbarung zwischen Gesetz und Geschichte/Quellenstudien zu den Bedingungsfaktoren frühislamischen Rechtsdenkens*, Harrassowitz, Wiesbaden, 2003. Barkod Numarası: UM1885381 Asien-

⁸⁶ Hamideh Mohaghegi ve Dietrcih Steinwede tarafından Kur'an'dan belirli bölümlerin seçilip Almanca anlamıyla birlikte izah edilip, Kur'an hakkında hiç bilgi sahibi olmayanlar için Edebi açıdan bir örnek sunmak amacıyla yazılmış bir eserdir.

⁸⁷ “Medizin Careum”, Zürich Üniversitesiyle ortak Tıp Araştırmaları yapan bir vakıftır. Detaylı bilgi için bkz. <https://www.careum.ch/hauptbibliothek-medizin-careum> (27.04.2020)

Orient-Institut/Universität Zürich (*Hukuk ve Tarih Arasında Vahiy/İslami Erken Dönem Hukuk Düşüncesine Etken Faktörlere Dair Kaynak Çalışmaları*).⁸⁸

Räisänen, Heikki, *Das koranische Jesusbild/ein Beitrag zur Theologie des Korans*, Finnische Gesellschaft für Missiologie und Oekumenik, Helsinki, 1971. Barkod Numarası: ZM01160684 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'ı Açından İsa İmgesi/Kur'an Teolojisine Dair Bir Katkı*).

Reuschel, Wolfgang, *Aspekt und Tempus in der Sprache des Korans*, Peter Lang, Frankfurt, 1996. Barkod Numarası: ZM00833281 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'ın Dilinde Bağlam ve Zaman*).⁸⁹

Riedel, Siegfried, *Sünde und Versöhnung in Koran und Bibel/Herausforderung zum Gespräch*, Evangelisch-Lutherisch Mission, Erlangen, 1987. Barkod Numarası: ZM01144974 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an ve İncil'de Günah ve Tövbe/Diyalog için Çağrı*).

Rieplhuber, Rita, *Die Stellung der Frau in den neutestamentlichen Schriften und im Koran*, Christlich-Islamisches Schrifttum, Altenberge, 1986. Barkod Numarası: ILUM02193549 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*Yeni Ahit ve Kur'an'da Kadınların Konumu*).

Rivlin, Josef, *Gesetz im Koran/Kultus und Ritus*, Bamberger-Wahrmann, Jerusalem, 1934. Tasnif Numarası: NOS J 1 37 Bibliothek Maiengasse/Universität Basel (*Kur'an'da Yasa/Kültür ve Ritüel*).

Roberts, Robt, Das Familien-, Sklaven- und Erbrecht im Qoran, J.C.Hinrichs, Leipzig, 1908. Tasnif Numarası: JBB5.270/46 Juristische Bibliothek Universität Bern/Bern (*Kur'an'da Aile, Köle ve Miras Hukuku*).

Rudolph, Ulrich, *Josef und seine Brüder im Koran*, Schwabe, Basel, 2004. Barkod Numarası: UM1541830 Asien-Orient-Institut Universität Zürich (*Kur'an'da Yusuf ve Kardeşleri*).

⁸⁸ Eser, Andreas Radtke'nin Freie Universität Berlin'de 2002 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

⁸⁹ Kur'an'ın dilbilgisel olarak zaman ve bağlam açısından araştırılmasıdır. Bu Eser, Wolfgang Reuschel'in 1969'da yılında Leipzig Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

Rueckert, Friedrich, und Ullmann, Ludwig, *Mohammed/die Stimme des Propheten aus dem Koran*, G. Prachner, Wien, Stuttgart, 1955. Barkod Numarası: 991000104649702851 Bibliothèque Cantonale et Universitaire Lausanne (*Muhammed/Kur'an'ı Açidan Peygamberin Görüşü*).⁹⁰

Schapiro, Israel, *Die haggadischen Elemente im erzählenden Teil des Korans*, H. Itzkowski, (Çev.:?), Berlin, 1907. Barkod Numarası: ZM01284227 Zentral-Hauptbibliothek/Zürich (*Kur'an'ın Anlatılan Yönlerinden Haggadi⁹¹ Öğeler*).⁹²

Schedl, Claus, *Muhammad und Jesus/die christiologisch relevanten Texte des Koran*, Herder, Basel, 1978. ISBN Numarası: 3210245525 Bibliothèque cantonale et universitaire BCU Lausanne (*Muhammed ve İsa/Kur'an'ın Hristiyanlıkla İlgili Önemli Metinleri*).

Schmitz, Bertram, *Der Koran: Sure 2 "Die Kuh"/ein religionshistorischer Kommentar*, Kohlhammer, Stuttgart, 2007. ISBN Numarası: 978-3-17-019879-1 Hauptbibliothek/Universität Basel/Basel (*Kur'an: Sure 2 "İnek" [Bakara Y.G]/Bir Dinler Tarihçisi Olarak Yorum*).

Schulze, Reinhard, *Der Koran und die Genealogie des Islam*, Schwabe, Basel, 2015. ISBN Numarası: 9783796533655 Aargauer Kantonsbibliothek/Aargau (*Kur'an ve İslam'ın Soy Şeceresi*).

Selim, Nahed, *Nehmt den Männern den Koran/Für eine weibliche Interpretation des Islam*, (Çev.: A. Berger, Jonathan Krämer), Piper, München, 2006. ISBN Numarası: 3-492-04893-5 Kantonsschule Wettingen/Aargau (*Kur'anı Erkeklerden Alın/İslam'ın Kadınlar Açısından Yorumu*).

Sievers, Mira, *Schöpfung zwischen Koran und Kalam/Ansätze einer koranischen Theologie*, EB Verlag, Berlin, 2019. ISBN Numarası: 9783868932607

⁹⁰ Eser, Kur'an'da Peygamberimizi tanıtmak amacıyla ilgili ayet örnekleri ışığında bir çerçeve çizmektedir.

⁹¹ "Haggad" İncil anlatımlarıyla ilgili Bölümlerin İncelenmesi demek olup, bu eserde Kur'an'daki İncil anlatımlarından izler araştırılmaya çalışılmıştır. Detaylı Bilgi için bkz. <https://de.wikipedia.org/wiki/Midrasch> (26.5.2020).

⁹² Eser, Israel Schapiro'nun 1906 yılında Strassburg Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

Bibliothèques fribourgeoises/Fribourg (*Kur'an ve Kelam Arasında Yaratılış/Kur 'ani Teolojiye Yaklaşım*).⁹³

Sister, Moses, *Metaphern und Vergleiche im Koran*, Reichsdruckerei, Berlin, 1931. ZM03596214 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'daki Metaforlar ve Kıyaslar*).⁹⁴

Sollfran, Josef Kurt, *Spuren altarabischer Rechtsformen im Koran*, J.Krause, Freiburg, 1964. Barkod Numarası: 1092836341 Bibliothèque cantonale et universitaire BCU Lausanne (*Kur'an'da Eski Arap Hukuk Formlarının İzleri*).⁹⁵

Speyer, Heinrich, *Die biblischen Erzählungen im Koran*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1961. Tasnif Numarası: F 638 Kantonsbibliothek Thurgau/Frauenfeld. (*Kur'an'da İsraili/İncili Anlatımlar*).

Spiess, Edmund, *Die Prädestinationslehre des Koran*, Weilburg, 1873. ISBN Numarası: 991013552589702851 Bibliothèque cantonale et universitaire BCU Lausanne (*Kur'an'ın Kaza/Kader Öğretisi*).

Tamer, Georges, *Zeit und Gott/hellenistische Zeitvorstellungen in der altarabischen Dichtung und im Koran*, Walter de Gruyter, Berlin, 2008. ISBN Numarası: 978-3-11-021066-8 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Zaman ve Tanrı/Eski Arap Şiirinde ve Kur'an'da Helenistik Zaman Kavramları*).⁹⁶

Theologisch-Missionswissenschaftlichen Akademi (TMA), *Jesus in Bibel und Koran/eine Analyse der Lehrunterschiede zwischen Islam und Christentum aus missionstheologischer Perspektive*, Concepcion Seidel, Hammerbrücke, 2005. ISBN Numarası: 3-933750-65-2 Pädagogisch-Hochschule-Zentralbibliothek/Zürich (*İncil ve Kur'an'da İsa/Din*

⁹³ Eser, Mira Sievers'in Frankfurt Üniversitesinde 2018 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

⁹⁴ Eser, Moses Sister'in 1931 yılında Berlin Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

⁹⁵ Eser, Josef Kurt Sollfrank'ın 1964 yılında Tübingen Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

⁹⁶ Eser, Georges Tamer'in Erlangen Üniversitesinde 2007 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

Misyonu Perspektifi Açısından İslam'da ve Hristiyanlıkta Öğretim Farklılıklarına Dair Bir Analiz).⁹⁷

Thyen, Dietrich, *Die Schrift in der Schrift/Studien-Synopse Bibel – Koran*, Siegen, 1987. Tasnif Numarası: BM 18043 Mission 21/Basel (*Yazı İçinde Yazı/İncil-Kur'an Özeti Çalışmaları*).

Wächter, Albert, *Josephs Geschichte nach dem Genesistext und dem Targum des Onkelos und der Yusuf-Sure des Koran*, Rudolfstadt, 1878. Barkod Numarası: ZD1833492 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'ın Yusuf Suresi ve Targum Onkelos⁹⁸'da Yaratılış Metnin'den Sonra Yusuf'un Hikayesi*).

Wiesmüller, Beate, *Die vom Koran getöteten/at-Ta'labis "Qatla l-Quran" nach der Istanbul und den Leidener Handschriften: Edition und Kommentar*, Ergon, Würzburg, 2002. ISBN Numarası: 3-935556-88-8 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an Tarafından [uğruna Y.G] Öldürülenler/Sa'lebi⁹⁹'nin "Katla'l-Kur'an"ın İstanbul ve Leiden El Yazması/Baskısı Ve Yorumu*).¹⁰⁰

Wild, Stefan, *Mensch, Prophet und Gott im Koran/muslimische Exegeten des 20.Jahrhunderts und das Menschenbild der Moderne*, Rhema, Münster, 2001. ISBN Numarası: 3-930454-25-4 Asien-Orient-Institut Universität Zürich (*Kur'an'da İnsan, Peygamber ve Tanrı/20.yy. İslami Tefsirler ve İnsanın Modern İmajı*).

Yaman, Hakan, *Die Yusuf-Legende in der Version von 'Ali/nach dem Dresdener Manuskript*, K.Schwarz, Berlin, 2012. ISBN Numarası: 978-3-87997-

⁹⁷ "TMA" Almanya Barleben'de bulunan bir İlahiyat-Bilimler Akademisi'dir. Çalışma, New Covenant International University (Florida) ile ortak hazırlanmış bir çalışma'dır.

⁹⁸ "Targum Onkelos", Tevrat ve Zeburu da kapsayan Tanah'ın Aramice Tercümesinin bir çeşididir. Detaylı bilgi için bkz. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Targum> (17.05.2020)

⁹⁹ Buradaki Sa'lebi, Ebu İshak el-Sa'lebi (427/1035) en-Nisaburi'dir. Kendisine ait olan eseri "Katla'l-Kur'an" hakkında Almanca bir tahlil eseridir.

¹⁰⁰ Eser, Beate Wiesmüller'in 1999 yılında Köln Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

374-3 Hauptbibliothek/Universität Basel/Basel (*'Ali*¹⁰¹ *Versiyonundaki Yusuf Efsanesi/Dresden El Yazmasına Göre*).¹⁰²

1.1. Değerlendirme:

Almanca Meal alanında yoğun çalışması olan yazar Ahmed Nasir'in, Batı'nın da hassas bir konusu ve kendi inanışlarının Rehberi konumundaki Hz. İsa Peygamber hakkında 1952 yılında Zürih'te basılan "Kur 'anda İsa" çalışması, İsa Mesih'i İncil ve Tevrat'tan ziyade tüm gerçekleriyle Kur'an'da ele alması bakımından inançlar arasında bir kıyas mukabilinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu sayede farklı inanıştaki araştırmacı ve insanlar, bir müslüman gözünden, Kur'an'da, müslümanlar açısından da bir o kadar ehemmiyet arz eden Hz. İsa hakkında bilgi edinmiş olacaklardır. Aynı şekilde Martin Bauschke'nin de "Meryem'in oğlu" başlıklı çalışması da Kur'an'da İsa Peygamber ile ilgili delillerden yola çıkılarak oluşturulan bir çalışmadır.

Hristiyanlıkta önemli bir kurum ve mefhum olan Ruhbanlık, yine burada Kur'an araştırmalarında ortaya çıkmaktadır.1946 yılında Edmund Beck'in, özellikle Hadid Suresi 27.Ayet ışığında "Kur'an'da Hristiyan Ruhbanlığı" başlıklı çalışma, kendi inanışlarından daha ziyade, İslam dininin ana kaynak kitabı olan Kur'an'da da nasıl geçtiği ile alakalı yapılan dikkat çekici bir araştırmadır.

Bir başka ele alınan konu, din inanışlarında önemli bir yer tutan "Eskatoloji" anlamında kullandığımız ahiret hayat'ının mevzudur. Alfred Blum-Ernst'in 1942 yılında Zürih'te basılan "*Kur'an'ın ve Hadislerin gerekçeleriyle Muhammedi [İslami Y.G] İnanışta Diriliş, Mahkeme, Cehennem ve Cennet*" başlıklı çalışması, isminden de anlaşılacağı üzere, Kur'an ve Hadisler ışığında ahiret hayatının en önemli unsurlarından olan yeniden diriliş, ilahi mahkeme,

¹⁰¹ Burdaki "Ali", Harezmlî bir Türk olan ve Türk Edebiyatında "Yusuf ve Züleyha" hikayesini ilk kaleme alan yazardır. Eserini Türkçe'nin Hece Ölçüsü ve Dörtlükler halinde yazmıştır. Detaylı Bilgi için bkz. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1024674789_11cinali.pdf (19.05.2020)

¹⁰² Eser'de Yusuf-Züleyha Hikayesinin geçtiği kaynaklar ve Özellikle'de Harezimlî Ali'nin Eseri üzerinde Almanca tahliller ile durulmaktadır. Ayrıca Eser, Hakan Yaman'ın Göttingen Üniversitesinde 2005 yılında tamamladığı Doktora çalışmasıdır.

dünyada yapılan kötülüklerin karşılığı cehennem ve yapılan iyi işler karşılığında cennet mefhumlarını incelemektedir.

Psikolojik veya Varoluşçu araştırma açısından, Johan Baouman'ın 1977 yılında Darmstadt'ta basılan "Kur'an'da Tanrı ve İnsan" çalışması, dünyaya sonradan teşrif eden insan ile onun yegane yaratıcısı arasındaki iletişimi ve bağı incelemektedir.

Yine İncil ve Kur'an arasındaki bağıntı kurulması açısından, yurt dışı "Maturarbeit" ismiyle, Türkiyede bitirme tez'i mukabilinde olan, Furkan Dere ve Christoph Burki'nin "İncil ve Kur'an'da Anahtar Figür" çalışması, kültürler ve inanışlar arasında etkileşimin ne denli önemli olduğu ile ilgili bir araştırmadır.

Sadece din araştırmalarının yanı sıra, eğitim ve pedagojik çalışma kapsamında da, Khalid Dafir'in "Kur'an Didaktiğine Giriş" isimli çalışması eğitim bilimleri açısından metot oluşturma ve uygulamayı ihtiva etmektedir.

Din hakkında bireysel bir bakış açısı araştırması bakımından, Yugoslavya'ya İslami Modernist Düşüncenin yansımaları konusunda Husein Djozo özel'inde yapılan bir başka çalışma da onun şahsının bu hareketin öncüsü olması ve fikir babaları olan Seyyid Ahmed Han, Gulam Ahmed, Reşid Rıza gibi o dönemin öncülerinden ne denli etkilendiği ve nasıl bir Modernizm tasavvur ettiği ile ilgili bir çalışmadır.

Alman-Amerikan Sanat Tarihçisi olan araştırmacı Richard Ettinghausen'in "Kur'an'da Pagan Karşıtı Polemik" çalışması eski bir doğa-tanrı inanış (Paganizm) şeklinin Kur'an'da araştırılması, bu ikisi arasında bir bağın olup olmadığının tartışılmasıdır. Aynı zamanda bu çalışma, 1934 yılında Gettinghausen'in Wolfgang-Goethe Üniversitesinde tamamladığı doktora tez'idir.

Bu bölümde yapılan çalışmalarda, Kur'an ile ilgili doğrudan konu başlıklarına göz attığımızda, Papaz Paul Anro Eichler'in 1928 yılında Doktora Tezi olarak basılan ve gaibi unsurlara iman konusu olan "*Kur'an'da Cin, Şeytan ve Melek*", bir nevi züht ve arınma bakımından "*Kutsal Kitap Kur'an'da Çile Kavramı*", yaşamanın anlam arayışında hayatındaki verdiği kararların ve iç muhasebenin bir neticesi olarak "*Kur'an'da Günah Fikri*", Kur'an'ın sadece dini bir metin olmasından ziyade bu dünya için de bilimsel çalışmalara ışık tutması

babında “*Kur’an’da Kozmik Ayetler*”, “*Kur’an’da Tıp*”; Mir Houssein Nabawi’nin *Kur’an’da Hijyen ve İlaç*, Toplumların Sosyolojik açıdan ıslahı ve düzen tesis etmesi konusunda *Kur’an’da Yasa/Kültür ve Ritüel*” vb. çalışmalar, doğrudan Kur’an’dan refere edilerek yapılan çalışmalardır.

Bir başka konu da, insanın özgürlük kavramı ile olan ilişkisidir. Hemen hemen her inanışta, sınırlılığın sınırları açısından yapılan tartışmalarda, bireyin özgürlüğü ’nün sınırları ele alınmış, Elhadi Essabah’ın *Kur’an’da Özgür İnsan İradesinin Temel İlkeleri* adlı çalışması da bu konu hakkında okuyuculara ışık tutmaya çalışmıştır.

Dikkatleri celp eden çalışmalardan diğer birkaç tanesine örnek verecek olursak, aslında bir Veteriner hekim olan Leonhard Hirschmann’ın, 1955 yılında Münich’te basılan İncil, Talmud ve Kur’an üç geninde “*Veterinerlik Tıbbı*” isimli doktora çalışmasıdır. Bu çalışmasında özellikle hayvancılığın spesifik bazı konularıyla Hayvansal Ürünler hakkında bilgiler sunmaktadır. “Meryem’in göğe Yolculuğu” başlıklı Joseph Henninger’in dergide kaleme aldığı yazı ise, Katolik kilisesinin 15 Ağustos olarak kutladıkları kutsal bayramlarını ifade etmekle birlikte yine Jaques Iskandar’ın *Kur’an’da Meryem* başlıklı çalışması, Meryem figürüne ne denli ehemmiyet verildiğinin bir göstergesidir.

Toplumun temel yapı taşı olan aile kurumu ve başlıca ana karakterlerinden biri olan “Kadın” konusundaki çalışmalara göz attığımızda, Almanya’da bir Din Görevlisi olan Benjamin İdriz’in kaleme aldığı “Kur’an ve Hanımlar” çalışması, İslam’da hanımların farkındalık ve haklarıyla ilgili yozlaşmaya yüz tutmuş konuları açıklamaya çalışmasıdır. Sara Kohn’un *Kur’an’da Evlilik*, Rita Riepelhuber’in *Yeni Ahit ve Kur’an’da Kadınların Konumu*, Robt Roberts’in *Kur’an’da Aile, Köle ve Miras Hukuku* ve Anna Berger ile Jonathan Krämer’in Almanca ’ya çevirdikleri Selim Nahed’e ait olan *Kur’an’ı Erkeklerle Alın! [Onlara gösterin Y.G]* Başlıklı çalışmaları, Kur’an’da ve Toplumda bu mefhumların doğru olarak hangi şekilde tesis edilmeleri gerektiğiyle alakalı başyapıtlardır.

Daha önce Yusuf kıssası ile ilgili İncil ve Kur’an ilişkisi çerçevesinde birçok araştırma yapılmış ise de, burada buna ilave ve bir çeşitlilik açısından Albert Wächter’in 1878 yılında kaleme aldığı çalışmayı örnek olarak

gösterebiliriz. Bu eserinde Wächter, Tevrat ve Zeburu da kapsayan Tanah'ın Aramice varyantı olan *Targum Onkelos* 'daki Yusuf kıssasını Kur'an'daki şekliyle bir kıyaslama yapmıştır. Bu şekilde Yusuf kıssasının, birçok kaynaktan değerlendirilmeye tabi tutulduğunu belirtmek kaçınılmaz olacaktır. Yusuf kıssası ile ilgili son bir örnek ise, Hakan Yaman'ın 2005 yılında Göttingen Üniversitesinde tamamladığı doktora tezidir. Bu çalışmasını ön plana çıkararak şey ise, tarihte bilinen ilk defa Yusuf-Züleyha kıssasını ele alan Türk edebiyatçı Harezmi Ali'nin (d.1183) yazısından yola çıkarak yapmış olduğu tahlildir.

Bu Bölümde, Tefsir alanında ilk ve tek sayılabilecek Eserlerden birisi de Ebu İshak es-Sa'lebi'nin "*Katla'l-Kur'an*" isimli tefsir mahiyetindeki çalışmasıdır. Bu başlık altında Sa'lebi'nin çalıştığı esere baktığımızda, Kur'an'ın muhtelif şehitlik ve vefat ile ilgili Ayetlerinden esinlenerek hayatlarıyla ilişki kurulan şahıslar ve olaylar incelenmektedir. Sa'lebi'nin böyle bir araştırmada bulunmasının sebebini ise bu vesileyle Allah'ın rahmetine mazhar olma ümidi taşıdığını söylemektedir. Beat Wiesmüller ise 1999 yılında Köln Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışması ile bu eseri Almanca'ya kazandırması ve eserle ilgili tahlillerde bulunması bir diğer açıdan kıymetlidir.

2. KUR'AN TARİHİ VE KUR'AN İLİMLERİ (ULUMU-L KUR'AN) ÇALIŞMALARI:

Abdallah İbn-Wahb, *Koranwissenschaften*, (Neşir ve Yorumlama.: Muranyi, Miklos), *al-Ğâmi*, Harrassowitz, Wiesbaden, 1992. Tasnif Numarası: NOS G VII 86 Universität Basel/Bibliothek Maiengasse (*Kur'an İlimleri*)

Ahmad, Mirza Mahmud, *Die Geschichte des Qur'âns*, der İslam, Zürich, 1960. Zentralbibliothek Zürich (*Kur'an'ın Tarihi*).

Ahmad, Mirza Mahmud, *Einführung in den heiligen Qur'ân*, İslamic Foundation, Zürich, 1980. Barkod Numarası: ZM01111581 Zentralbibliothek Zürich (*Kutsal Kur'an'a Giriş*)

Akash, Hussein Ali, *Die sufische Koranauslegung/Semantik und Deutungsmechanismen der işārī- Exegese*, (Doktora), Universität Halle-

Wittenberg, Halle, 2005/06 İSBN: 3-87997-334-2 Zentral- und Hochschulbibliothek Luzern (*Kur'an'ın Tasavvufî yorumu/İş'ari Tefsirinin Anlambilimi ve Yorumlama Mekanizmaları*).

Al- Qusi, Atanasyus, *Qiladat at-tahrir fi'ilm at-tafsir/eine koptische Grammatik in arabischer Sprache aus dem 13./14. Jahrhundert*, (Çev.: ve Yorum: G. Bauer), Schwarz, Freiburg, 1971. Tasnif Numarası: ZM01189015 Zentralbibliothek Zürich. (*13 ve 14.yy'daki Arapçada Kıpti Dilbilgisi*)

Ammann, P.J, *Der Koran (im Vergleich mit der Bibel)*, Books on Demand, Norderstedt, 2004. İSBN: 3-8334-0154-0 Kantonsschule Zofingen/Aargau (*Kur'an/İncil ile Kıyaslamalı*).

Ayar, Kenan, *Die Rolle der Koranleser in der frühislamischen Geschichte*, Etüt Yayınları, Samsun,2008. Tasnif Numarası: ISL HC 35 Universität Bern/Bibliotheken Unitobler (*Erken İslam Tarihinde Kur'an Okuyucusunun Rolü*)

Bangert, Kurt, *Der Koran/Historisch-kritisch betrachtet*, Philia, Bad Nauheim, 2018, ISBN: 978-3-9818741-5-0 Aargauer Kantonsbibliothek Freiland (*Kur'an/Tarihsel-Eleştirel Bakış Açısıyla*).

Barth, Hans-Martin, Elsas, Christoph, *Hermeneutik in islam und Christentum*, EB Verlag Rissen, Hamburg, 1997. Barkod Numarası: ILUM10025304 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*İslam ve Hristiyanlıkta Hermenotik*).

Behrouz, Khosrow, *Der Korankommentar von Muḥammad B. Murtaḏā Faiḏ al-Kāšānī/ein Beitrag zur schiitischen Koranexegese*, (Doktora Tezi), Saarland (Saarbrücke), Saarbrücke, 1973. Barkod Numarası: ZM01502038 Zentralbibliothek Zürich (*Kasani'nin Kur'an Yorumu/Şii Kur'an Tefsirine Bir Katkı*).

Bergsträsser, Gotthelf, “Nichtkanonische Koranlesarten im Muhtasab des Ibn Ginni”, *Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, (Philosophisch-historische Abteilung)*, München, 1933, Barkod Numarası: ILUM02495818 Zentral- und Hochschulbibliothek Luzern (*İbn Cinnî'nin Muhtasab Adlı Eserinde Şaz Kıraatler*).

Bergsträsser, Gotthelf, *Plan einer Apparatus criticus zum Koran*, Bayerischen Akademie der Wissenschaften, München, 1930. Tasnif Numarası: 1002615847 Bibliothèque cantonale et universitaire (BCU) de Fribourg (*Kur'an için Metin-Kritiği Metodu*).

Bergsträsser, Gotthelf, *Verneinung- und Fragepartikeln und Verwandtes im Kur'ân/ein Beitrag zur historischen Grammatik des Arabischen*, Hinrichs, Leipzig, 1914. Barkod Numarası: UM1628043 Universität Zürich/Asien-Orient-Institut (*Kur'an'da Olumsuzluk, Soru ve Yakın Anlamlı Sözcükler/Tarihi Arap Dilbilgisine Bir Katkı*).

Bertelsmann Lexikon Institut (BLI), *Chronik der heiligen Schriften*, Wissenmedia, Gütersloh, 2011. ISBN: 9783577162364 Aargauer Kantonsbibliothek (*Kutsal Yazıların/Metinlerin Tarihi*).

Bobzin, Hartmut, *Der Koran im Zeitalter der Reformation/Studien zur Frühgeschichte der Arabistik und Islamkunde in Europa*), Ergon, Würzburg, 2008. ISBN: 9783899130409 Fribourg Cantonal and University's Library (*Reform Çağında Kur'an/Avrupa'da Arap ve Erken İslam Tarihi Üzerine Çalışmalar*).

Borrmann, Kai, *Koran, logisch/Textverarbeitung in der Islamwissenschaft*, Ergon, Würzburg, 2014. ISBN Numarası: 978-3-95650-050-3 Zentralbibliothek Zürich (*Kur'an, Mantıklı/İslami İlimlerde Metin İşlemi*).

Brunner, Rainer, *Die Schia und die Koranfälschung*, Ergon, Würzburg, 2001. Tasnif Numarası: UBH FQ 3491 Universität Basel Hauptbibliothek (*Şia ve Kur'an Tahrifatı*).

Çınar, Hüseyin İlker, *Koranwissenschaften und Koranexegese*, IFIS&IZ, Mannheim, 2017. ISBN: 978-3-95888-003-0 Zentral-Hauptbibliothek Luzern (*Kur'an İlimleri ve Kur'an Tefsiri*).

- Dieterici, Friedrich**, *Arabisch-deutsches Handwörterbuch zum Koran und Thier und Mensch*, Hinrichs, Leipzig, 1894. Barkod Numarası: 901573663 Zentralbibliothek Zürich (*Arapça-Almanca El Sözlüğü*).¹⁰³
- Dvorak, Rudolf**, *Ueber die Fremdwörter im Koran*, Wien, 1885. Tasnif Numarası: BeZ JL 198: 109:6 UB Speichermagazin/Universität Bern (*Kur'an'daki Yabancı Kelimeler Üzerine*).
- Eith, Kathrin**, *Koranexegese bei Yasar Nuri Oeztürk/ein traditioskritischer Entwurf des Islams in der Türkei*, Ergon, Würzburg, 2013. ISBN Numarası: 978-3-89913-966-2 Universität Zürich/Asien-Orient-Institut (*Yaşar Nuri Öztürk'te Kur'an Yorumu/Türkiye'de İslam'ın Gelenek-Eleştirisini açısından bir Taslak Çalışması*).¹⁰⁴
- Elmaz, Orhan**, *Stuidien zu den koranischen Hapaxlegomena unikalere Wurzeln*, Harrassowitz, Wiesbaden, 2011. ISBN Numarası: 978-3-447-06622-8 Bibliothèques Genevoises/Genève (*Kur'an'ın eşsiz kökler Hapaxlegomena*¹⁰⁵ *sına dair Çalışmalar*)¹⁰⁶
- Fischer, August**, *Der "Koran" des Abul-'Alâ al-Ma'arrî*, S.Hirzel, Leipzig, 1942. Barkod Numarası: ZD1350338 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Abu l-'Alâ al-Ma'arrî'nin kur'an'ı*).¹⁰⁷
- Gätje, Helmut**, *Koran und Koranexegese*, Artemis, Zürich, 1971. Tasnif Numarası: FB 7285 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an ve Kur'an Tefsiri*).

¹⁰³ Eserin bilinen ilk baskısı Leipzig'te 1881 yılında olduğu bilinmektedir.

¹⁰⁴ Bu eser, Kathrin Eith'in Friedrich-Schiller-Üniversitesinde, 2009 yılında tamamlamış olduğu doktora çalışmasıdır.

¹⁰⁵ "Hapaxlegomena" kelimesi, tek kullanımlık kelime veya kelime gruplarını kastetmekte olup, bu eser daha ağırlıklı olarak Dilsel bir çalışmadır. Detaylı bilgi için bkz. https://de.wikipedia.org/wiki/Hapax_legomenon (27.04.2020)

¹⁰⁶ Eser, Orhan Elmaz'ın 2009 yılında tamamladığı Viyana Üniversitesindeki doktora çalışmasıdır.

¹⁰⁷ Ebü'l-Alâ el-Maarrî'nin Kur'an'a nazîre olarak yazdığı söylenen el-Fuşûl ve'l-gâyât adlı kitabından seçilen pasajların dil bakımından incelenmesidir. Detaylı Bilgi için bkz. Mehmet Kanar, "FISCHER, August", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996, (C. XIII, s. 146-148).

Goldizher, Ignaz, *Die Richtungen der Islamischen Koranauslegung*, E.J. Brill, Leiden, 1920. Barkod Numarası: ZM01550055 Zentral-Bibliothek/Zürich (*İslami Kur'an Tefsirinin Yönleri*).

Grabner-Haider, Anton, Lang, Bernhard, Prenner Karl, *Kein Kampf der Kulturen-Kritische Auslegung der Bibel und des Koran*, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2020. ISBN Numarası: 978-3-339-11444-0 Zentralbibliothek Zürich (*Kültür Çatışması Değil/İncil ve Kur'an'ın Eleştirel Yorumu*).

Gross Walter, Irsigler Hubert, Seidl Theodor (Ed.), *Text, Methode und Grammatik/Wolfgang Richter zum 65.Geburtstag*, EOS, St. Ottilien, 1991. Barkod Numarası: ZM00591968 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Metin, Metot ve Dilbilgisi/65. Doğum Günü Anısına Wolfgang Richter*).¹⁰⁸

Gross, Markus und Ohlig, Karl-Heinz (Ed.), *Vom Koran zum Islam/Schriften zur frühen Islamgeschichte und zum Koran*, Hans Schiler, Berlin, 2009. Barkod Numarası: ZM02114119 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'andan İslam'a/İslam ve Kur'anın Erken Tarihi Üzerine Yazılar*).¹⁰⁹

Hamdan, Omar, *Studien zur Konanisierung des Korantextes/Al-Ḥasan al-Baṣrī's Beiträge zur Geschichte des Korans*, Harrassowitz, Wiesbaden, 2006. Barkod Numarası: ZM01828908 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an Metinlerinin Kanonlaştırılması¹¹⁰'na dair Çalışmalar/Hasan-ı Basrî'nin Kur'an'ın Tarihine Dair Katkıları*).¹¹¹

Hirschfeld, Hartwig, *Beiträge zur Erklärung des Korân*, Otto Schulze, Leipzig, 1886. Barkod Numarası: 902258934 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'ın Açıklanmasına Dair Yazılar*).

¹⁰⁸ Teolog ve Oryantalist Wolfgang Richter'in 65. Doğum günü anısına birçok yazar'ın biraraya gelip oluşturduğu bir eser'dir.

¹⁰⁹ Editörlü bir Eser çalışması olan bu kitapta yazıları bulunan Yazarlar: Muhammed Kalisch, Karl-Heinz Ohlig, Ignaz Goldziher, Volker Popp, Johannes Thomas, Markus Gross, Thomas Milo, Ibn Warraq, Christoph Luxenberg, Genevieve Gobillot, Elisabeth Puin, Gerd-R. Puin, ve Manfred Kropp.

¹¹⁰ "Kanon", kelimesi birçok anlam için kullanılmaktaysa da, burada Kur'an'ın "Bir araya getirilmesi, Cem" manasındadır. Bkz. <https://de.wikipedia.org/wiki/Kanon> (16.04.2020)

¹¹¹ Eser, Omar Hamdan'ın, 1995 yılında Tübingen Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

Horovitz, Josef, *Koranische Untersuchungen*, W. de Gruyter, Berlin, 1926.
Barkod Numarası: UM1627993 Asien-Orient-Institut/Universität Zürich
(*Kur'an Araştırmaları*).

Kahl, Werner, *Studienkoran*, Missionshilfe, Hamburg, 2015. Barkod Numarası:
978-3-921620-95-3 Speichermagazin/Universität Bern (*Kur'an
İncelemesi*).¹¹²

Kandil, Lamya, *Untersuchungen zu den Schwüren im Koran unter besonderer
Berücksichtigung ihrer literarischen Relevanz für die Surenkompotion*,
(Doktora), Rheinische Friedrich-Wilhelms- Universität Bonn, Bonn,
1996. Tasnif Numarası: BeM RAA 13232 Speichermagazin/Universität
Bern (*Kur'an'daki Yeminlerin Sure Kompozisyonu Dahilinde Edebiyat
Uyumuyla İlgili Önemleri Açısından Özel Olarak İncelenmesi*).

Khan, Mohammad-Nauman, *Die exegetischen Teile des "Kitab al-Ayn"/zur
altesten philologischen Koranexegese*, Schwarz, Berlin, 1994. ISBN
Numarası: 3-87997-106-4 Zentralbibliothek/Zürich (*Kitab al-Ayn"ın
Tefsir Bölümleri/en eski filolojik Kur'an Tefsirine dair*).^{113 114}

Khan, Muhammad Rahatullah, *Vom Einfluss des Qur'ans auf die arabische
Dichtung/eine Untersuchung über die dichterischen Werke von Hassan b.
Tabit, Ka'b b. Malik und 'Abdallah b. Rawaha*, Harrassowitz, Leipzig,
1938. Tasnif Numarası: UBH Pb 3180 Hauptbibliothek/Universität Basel
(*Kur'anın Arap Şiiri üzerindeki Etkisi/Hassan b. Tabit, Ka'b b. Malik ve
'Abdallah b. Rawaha'nın Şiirsel Eserlerinin İncelenmesi*).

Khorchide, Mouhanad, *Herders theologischer Koran-Kommentar*, Herder,
Freiburg, 2018. Barkod Numarası: ZD3673163 Zentral-Bibliothek/Zürich
(*Herder'in İlahiyatçı Kur'an Yorumu*).

¹¹² Eser, erken dönem Mekke Surelerinin kronolojik olarak sıralanması ve tercüme edilmesini kapsamaktadır.

¹¹³ Eser, Mohammad-Nauman Khan'ın, 1994 yılında Freie Universitaet'de tamamladığı doktora çalışmasıdır.

¹¹⁴ Eser, Halil b.Ahmed'e bilinen en eski Sözlük çalışması olan "Kitabül-Ayn" hakkında incelemeleri içermektedir. Detaylı bilgi için bkz.: Tevfik Rüştü Topuzoğlu, "Halil b.Ahmed", *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1997. (C. XV, s. 309-312).

- Khoury, Adel-Theodor**, *Themenkonkordanz Koran*, Gütersloher, Gütersloh, 2009. Barkod Numarası: ZM02042930 Zentralbibliothek/Zürich (*Kur'anın Konulu konkordans 'i*).¹¹⁵
- Körner, Felix**, *Alter Text- neuer Kontext/Koranhermeneutik in der Türkei heute*, Herder, Freiburg, 2006. Tasnif Numarası. THC Fc6 61 Theologische Hochschule Chur/Bibliotheksverband Graubünden (*Eski Metin- Yeni Bağlam/Bugün Türkiye 'de Kur'an Hermenotiği*).
- Krawulsky, Dorothea**, *Eine Einführung in die Koranwissenschaften/ 'Ulum al-Qur'an*, P.Lang, Bern, 2006. ISBN Numarası: 3039107534 Bibliothèques Genevois/Geneve (*Kur'an İlimlerine bir Giriş/Ulumu-l Kur'an*).
- Loop, Jan**, *Auslegungskulturen/Grundlagen einer komparatistischen Beschreibung islamischer und christlicher Hermeneutiktraditionen*, Lang, Bern, 2003. ISBN Numarası: 3039101072 Bibliothèques Genevois/Genève (*Yorumlama Kültürleri/İslam ve Hristiyan Hermenotik Geleneklerinin Karşılaştırmalı bir Tanımının Temelleri*).¹¹⁶
- Luxenberg, Christoph**, *Die syro-aramäische Lesart des Koran/ein Beitrag zur Entschlüsselung der Koransprache*, Das Arabische Buch, Berlin, 2000. ISBN Numarası: 3-86093-274-8 Pädagogisch Hochschule Gebäude/Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*Syro-Aramca Dilinde Kur'an Okuması*).¹¹⁷
- Lüling, Günter**, *Kritisch-exegetische Untersuchung des Qur'antextes*, 1970. Tasnif Numarası: BGE Q 80 E 1972 Bibliothèques Genevois/Genève (*Kur'an Metninin Eleştirel ve Açıklama Yönünden İncelenmesi*).¹¹⁸
- Maier, Bernhard**, *Koran-Lexikon*, Kröner, Stuttgart, 2001. Barkod Numarası: AAK001300140 Aargauer Kantonsbibliothek/Aargau (*Kur'an Sözlüğü*).¹¹⁹

¹¹⁵ Kur'an'ın konularına göre ayetlerin kolay bulunması için oluşturulmuş bir fihrist.

¹¹⁶ Eser, Jan Loop'un Bern Üniversitesinde 2004 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

¹¹⁷ Kur'an'ın, Suriyedeki yerel dil ve Aramca dilleri açısından incelendiği bir Eser'dir. Aramice hakkında detaylı bilgi için bkz. Ali Muzaffer Dinçol, "Ârâmice, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1991, (C. III, s. 267-268).

¹¹⁸ Eser, Günter Lüling'in 1970 yılında Erlangen-Nuernberg Üniversitesi'nde tamamladığı Doktora çalışmasıdır.

Mauder, Christian, Würtz, Thomas, Zinsmeister, Stefan (Ed.), *Koran in Franken/Überlegungen und Beispiele für Koranrezeption in fremden Kontexten*, Ergon, Würzburg, 2016. Barkod Numarası: ILUM03364774
Universität-Pedagogisch Hauptgebäude/Zentral-Hauptbibliothek Luzern
(*Franken¹²⁰'de Kur'an/Dış Bağlamlarda Kur'an Anlamına İlişkin Düşünceler ve Örnekler*).¹²¹

Metzler, Berenike, *Den Koran verstehen/das Kitab Fahm al-Qur'an des Harit b.Asad al-Muhasibi*, Harrassowitz, Wiesbaden, 2016. ISBN Numarası: 978-3-447-10577-4 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'ı Anlamak/Haris b. Esed el-Muhasibi'nin Fahmü-l Kur'an'ı*).¹²²

Müller, Friedrun, *Untersuchungen zur Reimprosa im Koran*, Selbstverlag Universität Bonn, Bonn, 1969. Tasnif Numarası: SHR JC-52
Bibliothèques fribourgeoises/Fribourg (*Kur'an'da Nesir-Kafiye Üzerine Çalışmalar*).¹²³

Neuwirth, Angelika , “Der Koran-europäisch gelesen/warum es nötig und sinnvoll ist, den heiligen Text des Islams historisch-kritisch zu editieren und zu kommentieren”, *Neue Zürcher Zeitung*, (29 Mart 2008). Tasnif Numarası: SGZB NZZ 2008/3/29 Kantonsbibliothek Vadiana/St.Gallen
(*Avrupalı Okuyuşla Kur'an/İslam'ın Kutsal Metinini Tarihsel ve Eleştirel Olarak Neden Düzenleme ve Yorumlamanın Gerekliliği*).

Neuwirth, Angelika, *Frühmekkanische Suren/poetische Prophetie: Handkommentar mit Übersetzung*, Weltreligionen, Berlin, 2011. Tasnif Numarası: KBG D 22713 Kantonsbibliothek Graubünden/Chur (*Erken Dönem Mekki Sureler/Şairane Kahinlik: Çevirili El Kitabçığı*).

¹¹⁹ Bu sözlük çalışması, Kur'an Teolojisinin temel terimleri, Arapça isim ve terimler Kur'an'ın sureleri vb. başlıkları kapsar.

¹²⁰ Franken, Almanya'da birçok şehirleri kaplayan bir bölge adıdır.

¹²¹ Eser, Kur'an'ı daha çok dilbilgisel açıdan ele almış ve Franken Bölgesinde Kur'an çalışmaları faaliyetleri hakkında bilgi'de vermiştir. Eser'de emeği geçen yazarlar: Rudolf Kreutner, Thomas Würtz, Christian Mauder, Stefan Zinsmeister, Hartmut Bobzin, Dara Alani, Susanne Enderwitz, Martin Tamcke, Hans-Peter Pökel, Hüseyin Ağuichenoglu ve John Chesworth.

¹²² Eser, Berenike Metzler'in 2013 yılında Erlangen Üniversitesinde tamamladığı Doktora çalışmasıdır.

¹²³ Eser, Friedrun Müller'in Tübingen Üniversitesinde 1969 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

Neuwirth, Angelika, *Studien zur Komposition der mekkanischen Suren/die literarische Form des Koran*, Walter de Gruyter, Berlin, 1981. ISBN Numarası: 3110075474 Bibliothèques Genevoises/Genève (*Mekki Surelerin Formları Üzerine Çalışmalar*).

Nöldeke, Theodor, *Geschichte des Qor'ans*, Dieterichsch, Göttingen, 1860. Barkod Numarası: ZM03047705 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'anın Tarihi*).

Peltz, Christian, *Der Koran des Abu l-' Ala'*, Harrassowitz, Wiesbaden, 2013. Barkod Numarası: UM1545204 Asien-Orient-Institut/Universität Zürich (*Abu l-' Ala'nın kur'an'ı*)¹²⁴

Pink, Johanna, **Sunnitische Tafsir in der modernen islamischen Welt/Akademische Traditionen, Popularisierung und nationalstaatliche Interessen**, Brill, Leiden, 2011. Barkod Numarası: B2117126 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Modern İslami Dünyada Sünni Tefsir/Akademik Gelenekler, Popülerleşme ve Ulusal Çıkarlar*).

Pohlmann, Karl-Friedrich, *Die Entstehung des Korans/Neue Erkenntnisse aus Sicht der historisch-kritischen Bibelwissenschaft*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 2012. Barkod Numarası: GM00545391 Stiftsbibliothek/St. Gallen (*Kur'anın Kökeni/Tarihi-Eleştirel İncil Çalışmaları Açısından Yeni Görüşler*).

Poya, Abbas, *Koranexegese als "Mix and Match"/zur Diversität aktueller Diskurse in der tafsir-Wissenschaft*, Transcript, Bielefeld, 2017. ISBN Numarası: 9783839441121 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*"Mix and Match"*)¹²⁵ *olarak Kur'an Tefsiri/Tefsir Biliminde Güncel Söylemlerin Çeşitliliği Hakkında*).

Pretzl, Otto, "Die Fortführung des Apparatus Criticus zum Koran", *Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften*,

¹²⁴ Bu eserde, Maarri'nin "el-fusül vel ğayat" adlı çalışması hakkında ana hatlarıyla açıklama ve çalışmalar konu edinmiştir.

¹²⁵ Buradaki "Mix and Match" kalıbı bir deyim olarak kullanıldığı varsayılarak, eserin de mevzu bahis konusu kapsamında tefsir alanında söylem çeşitlerinin farklı olup onlardan birinin seçildiği kastedildiğidir. "Mix and Match" kullanımı için bkz. <https://context.reverso.net/%C3%BCbersetzung/englisch-deutsch/mix-and-match> (12.05.2020)

Philosophisch-historische Abteilung, 5.Sayı, 1934, 14 Sayfa. Barkod Numarası: ILUM02495819 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*Tenkit Metodunun Kur'an'da Sürdürülmesi*).

Radscheit, Matthias, *Die koranische Herausforderung/die tahaddi-Verse im Rahmen der Polemikpassagen des Korans*, Klaus Schwarz, Berlin, 1996. ISBN Numarası: 3-87997-250-8 Bibliothek Maiengasse Universität Basel/Basel (*Kur 'ani Meydan Okuma/Kur'an'ın Tartışma Pasajları Çerçevesinde Tahaddi Ayetleri*).

Rassoul, Muhammad, *Lan Tabur/Themenregister des al-Qur'an al-Karim*, Islamische Bibliothek, Köln, 1993. Barkod Numarası: ZM00485364 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Lan Tabur¹²⁶/Kur'an'ı Kerim'in Konular Fihristi*).

Reinhard, Wolfgang (Ed.), *Sakrale Texte/Hermeneutik und Lebenspraxis in den Schriftkulturen*, C.H. Beck, München, 2009. Barkod Numarası: GM00701022 Kantonsbibliothek Vadiana/St. Gallen (*Kutsal Metinler/Yazı Kültürlerinde Hermenotik ve Yaşam Pratiği*).¹²⁷

Richter, Gerhard, *Der Sprachstil des Koran*, Harrassowitz, Leipzig, 1940. Barkod Numarası: ZD1705695 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'ın Konuşma Üslubu*).

Sabuni, Abdulghafur, *Elementargrammatik und Besonderheiten der Koransprache*, Buske, Hamburg, 2016. ISBN Numarası: 978-3-87548-731-2 Kantonsbibliothek Vadiana/St. Gallen (*Temel Dilbilgisi ve Kur'an Dilinin Özellikleri*).

Schmidt, Nora, **Philologische** *Kommentarkulturen/Abu 'Ubaidas Magaz al-Qur'an im Licht spätantiken Exegesewissens*, Harrassowitz, Wiesbaden, 2016. ISBN Numarası: 978-3-447-10696-2 Stiftsbibliothek/St. Gallen

¹²⁶ “Lan Tabur” kelimesi, Kur'an'da Fatır Suresi 29. ayet'inde geçen, “Yok olmayacak, tükenmeyecek” anlamında kullanılan bir Arapça kelimedir. Eser, Mohammad-Nauman Khan'ın, 1994 yılında Freie Universitaet'te tamamladığı doktora çalışmasıdır.

¹²⁷ Eser'de birçok farklı İnanış'ın Kutsal Metinleri ve bunların yorumuyla Pratik Hayat'a nasıl yansıdığı incelenmeye çalışılmıştır. Eser'de katkısı olan Yazarlar: Wolfgang Reinhard, Gabrielle Oberhänsli-Widmer, Brigit Schäbler, Oskar von Hinüber, Walter Slaje, Hans van Ess, Klaus Vollmer.

(Dilbilimsel Yorum Kùltürleri/Geç Dönem Antik Tefsir Bilimleri Işığında Ebu Ubeyde'nin Magaz al-Qur'anı).¹²⁸

Schöck, Cornelia, *Koranexegese, Grammatik und Logik/zum Verhältnis von arabischer und aristotelischer Urteils-, Konsequenz- und Schlusslehre*, Brill, Leiden, 2006. ISBN Numarası: 9004145885 Bibliothèques Genevois/Genève *(Kur'an Tefsiri, Dilbilgisi ve Mantık/Arap Ve Aristototelesçi Hüküm, Tutarlılık Ve Sonuç Öğretisi Açısından)*.

Schulz, Eckehard, *Modernes Hocharabisch/Lehrbuch mit einer Einführung in Hauptdialekte, Edition* Hamouda, Leipzig, 2011, ISBN Numarası: 978-3-940075-53-6 Asien-Orient-Institut/Universität Zürich *(Modern Yüksek Arapça/Ders Kitabı Ve Ana Lehçelere Bir Giriş İle)*.

Seker, Nimet, *Der Koran als Rede und Text/Hermeneutik sunnitischer Koranexegesen zwischen Textkohärenz und Offenbarungskontext*, EB Verlag, Berlin, 2019. ISBN Numarası: 978-3-86893-258-4 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern *(Konuşma ve Metin Olarak Kur'an/Sünni Hermenotik Kur'an Tefsirlerinin Metin Tutarlılığı Ve Vahiy Bağlamı).¹²⁹*

Setiawan, Mohamad Nur Kholis, *Die literarische Koraninterpretation: eine Analyse ihrer frühen Elemente und ihrer Entwicklung*, (Doktora), Universität Ren Friedrich Wilhelm, Bonn, 2003. Barkod Numarası: ZM01065613 Zentral-Hauptbibliothek/Speicherbibliothek/Zürich *(Kur'anın Edebi Yorumu/İlk Unsurları Ve Gelişimiyle İlgili Bir Analiz)*.

Sinai, Nicolai, *Fortschreibung und Auslegung/Studien zur frühen Koraninterpretation*, Harrassowitz, Wiesbaden, 2009. ISBN Numarası: 978-3-447-05873-5 Zentral-Hauptbibliothek/Pedagogisch-Hochschule/Luzern *(Güncelleme ve Yorumlama/Erken Kur'an Yorumlamaları üzerine Çalışmalar).¹³⁰*

¹²⁸ Eser, Nora Schmidt'in 2015 yılında Freie Universität Berlin'de tamamladığı doktora çalışmasıdır.

¹²⁹ Eser, Nimet Seker'in Goethe Üniversitesinde 2017 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

¹³⁰ Eser, Nicolai Sinai'nin 2007 yılında Freie Universität Berlin'de tamamladığı doktora çalışmasıdır. Eserde birçok farklı İnanış'ın Kutsal Metinleri ve bunların yorumuyla Pratik Hayat'a nasıl yansdığı incelenmeye çalışılmıştır.

Soliman, Tarek, *Die Imperativsätze in Koran und Thora/eine Vergleichende syntaktische und statistische Studie*, Shaker, Aachen, 2012. ISBN Numarası: 978-3-8440-1269-9 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an ve Tevrat'ta Emir Cümleleri/Karşılaştırmalı Sentaktik¹³¹ İstatistiki Çalışma*).¹³²

Spitaler, Anton, *Die Verszählung des Koran nach islamischer Überlieferung*, der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, München, 1935. Kantonsbibliothek Vadiana/St. Gallen (*İslami Geleneğe göre Kur'an'ın Ayet Sayımı*).

Stauth, Georg, *Überlieferung des Korankommentars Mugahid B.Gabrs/zur Frage der Rekonstruktion der in den Sammelwerken des 3. Jh. Des Herren benutzten frühislamischen Quellenwerke*, Chemoprint, Giessen, 1969. Barkod Numarası: ZM03917631 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an Müfessiri Mücahid b. Cabir'in Rivayeti/3.yy'da Erken Dönem İslami Kaynak Çalışmaları Kapsamında Toplama Çalışmalarının Yeniden Oluşturulması Konusunda Bir Soru*).¹³³

Stein, Peter, *Schriftkultur/eine Geschichte des Schreibens und Lesens*, Primus, Darmstadt, 2006. ISBN Numarası: 9783896785640 Stadtbibliothek am Münsterplatz/Schaffhausen (*Yazı Kültürü/Yazmanın ve Okumanın Tarihi*).¹³⁴

Syamsuddin, Sahiron, *Die Koranhermeneutik Muhammad Sahrurs und ihre Beurteilung aus der Sicht muslimischer Autoren/eine kritische Untersuchung*, Ergon, Würzburg, 2009. ISBN Numarası: 978-3-89913-673-9 Zentralbibliothek/Zürich (*Muhammad Sahrur'un Kur'an*

¹³¹ "Sentaktik" burada "Dilbilimsel" anlamındadır. Detaylı Bilgi için bkz. <https://tr.wiktionary.org/wiki/sentaktik> (16.05.2020)

¹³² Eser, Tarek Soliman'ın 2006 yılında Heidelberg Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

¹³³ Eser, Georg Stauth'un 1969'da yılında Giessen Üniversitesinde tamamladığı doktora çalışmasıdır.

¹³⁴ Eserde kutsal kitapların dilleri ve tarihi gelişimleri hakkında bilgi vermektedir.

Hermenotiği ve Müslüman Yazarların Bakış Açısından Değerlendirilmesi/Eleştirel bir Araştırma).¹³⁵

Sycz, Samuel, *Ursprung und Wiedergabe der biblischen Eigennamen im Koran*, Kauffmann, Frankfurt, 1903. Barkod Numarası: 903485522 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an'da İsraili/İncili Özel İsimlerin Kökeni ve Aktarılması*).¹³⁶

Tamer, Georges, *Die Koranhermeneutik von Günter Lüling*, De Gruyter, Berlin, 2019. ISBN Numarası: 978-3-11-059812-4 Hauptbibliothek/Universität Basel/Basel (*Günter Lüling'in Kur'an Hermenotiği*).

Tilschneider, Hans-Thomas, **Typen** *historisch-exegetischer Überlieferung/Formen, Funktion und Genese des asbab an-nuzul-Materials*, Ergon, Würzburg, 2011. ISBN Numarası: 978-3-89913-861-0 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Tarihsel-Tefsir Rivayet Türleri/Esabab-ı Nuzül Materyallerinin Formları, Fonksiyonları ve Oluşumu*).¹³⁷

Vollers, Karl, *Volkssprache und Schriftsprache im alten Arabien*, K.J.Trübner, Strassburg, 1906. Barkod Numarası: UM1628046 Asien-Orient-Institut Zentralbibliothek/Zürich (*Eski Arabistan'da Halk ve Yazı Dili*).

Weil, Gustav, *Historisch-kritische Einleitung in den Koran*, Bielefeld, 1844. Tasnif Numarası: KBG Na 205 Kantonsbibliothek Graubünden/Chur (*Kur'an'a Tarihi-Eleştirel Bir Giriş*).

Weisweiler, Max, *'Abdalqahir al-Curcani's Werk über die Unnachahmlichkeit des Korans und seine syntaktisch-stilistischen Lehren*, E.J.Brill, Leiden, 1958. Tasnif Numarası: UBH FQ XIII 10:11 Hauptbibliothek/Universität Basel/Basel (*Abdülkahir el-Cürcani'nin Kur'anın Benzersizliği ve Sözdizimsel Üslup Öğretileri üzerine Çalışması*).

¹³⁵ Eser, Sahiron Syamsuddin'in Bamberg Üniversitesinde 2006 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

¹³⁶ Eser, Samuel Sycz'nin Bern Üniversitesinde 1902 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

¹³⁷ Eser, Hans-Thomas Tilschneider'in Freiburg Üniversitesi Breisgau'da 2009 yılında tamamladığı doktora çalışmasıdır.

Zaidan, Amir M.A , *'Uluumul-quraan/Einführung in die Quraan-Wissenschaft, Islamologisches Institut, Wien, 2011. ISBN Numarası: 978-3-902741-05-9 Stiftsbibliothek/St. Gallen (Kur'an İlimleri/Kur'an İlimlerine Giriş).*

Zirker, Hans, *Der Koran/Zugänge und Lesarten, Primus, Darmstadt, 1999. ISBN Numarası: 3-89678-121-9 Pedagogisch-Hochschule-Zentralbibliothek/Luzern (Yaklaşımlar ve Okuma Tarzları [Yorumlama Y.G]).*

2.1. Değerlendirme:

Kur'an Tarihi ve Kur'an İlimleri Çalışmalarına göz attığımızda, karşımıza 7 Ana başlık çıkmaktadır:

- Genel olarak Kur'an İlimleri hakkında bilgi veren eserler,
- Dilbilgisi açısından yapılan çalışmalar,
- Kıraat alanındaki çalışmalar,
- Metin kritiği ve Hermenötik (Yorum-bilim) alanındaki çalışmalar,
- Kutsal metinlerin tarihleriyle ilgili çalışmalar,
- Sözlük ve fihrist çalışmaları
- Spesifik konularda yapılan araştırmalardır.

a) Genel Olarak Kur'an İlimleri Hakkında Bilgi Veren Eserler:

Bu kategorideki elimizde bulunan ilk çalışma,1991 yılında Walter Gross, Hubert Irsigler ve Theodor Seidl'in editörlüklerinde, Teolog ve Oryantalist Wolfgang Richter'in 65. Doğum günü anısına birçok akademisyenin bir araya gelerek kutsal metinlerde geçen *Metin, Metot ve Dilbilgisi*" başlıklı çalışmalarıdır. Buradaki amaç, bu 3 kavramın bir arada doğru anlaşılması ile ilgili yapılan bir çalışma olmasıdır. Akabinde 1992 yılında Abdallah Ibn-Wahb tarafından yapılan ve hali hazırda Basel Üniversitesi Kütüphanesinde mevcut bulunan "*Kur'an İlimleri*" adlı çalışma, genel mahiyette bu başlığın alt dallarını muhteva eder. 2006 yılında yayınlanan "*Kur'an İlimlerine Bir Giriş/Ulumu-l Kur'an*", Hüseyin İlker Çınar'ın "*Kur'an İlimleri ve Kur'an Tefsir*", 2011 yılında Amir Zaidan'ın

“*Kur’an İlimlerine Giriş*” başlıklı eserler de, benzer çalışmalar arasında addedilebilir.

Bu başlık altında dikkat çeken bir diğer çalışma ise, Cornelia Schöck’ün, 2006 yılında Leiden’de yayınlanıp şu anda Cenevre Kütüphanesinde bulunan “*Kur’an Tefsiri, Dilbilgisi ve Mantık*” başlıklı çalışmasıdır. Bu çalışmada, tefsir, mantık ve dilbilgisi konularıyla birlikte Arap ve Aristotelesçi kıyas ve düşünme sistemleri karşılaştırılmaktadır.

b) Dilbilgisi İle İlgili Eserler:

Bu başlıktaki çalışmalara göz attığımızda, tarihi seyri içerisinde eskilere uzanan 1885 yılında, Oryantalist olan Rudolf Dvorak’ın *Kur’an’daki Yabancı Kelimeler* başlıklı çalışması karşımıza çıkmaktadır. Bu nadide eser bugün, Bern Üniversitesi Kütüphanesinde istifadeye sunulmaktadır. 1903’lü yıllara gelindiğinde ise, Kur’an’da israili kelimelerin bulunup bulunmamasıyla alakalı Samuel Sycz’in *İsimlerin kökeni* başlıklı çalışma gün yüzüne çıkmıştır. Bu çalışma, İslam Alimleri tarafından da tartışılan Kur’an’da yabancı kelimeler konusunda yardımcı bir kaynak olmuştur. Eser ayrıca bir doktora çalışmasıdır.

Dilbilgisi konusu dediğimizde, geçmişte oluşmuş kültürü ve halk nezdindeki lehçe ve kullanımlara göz atmadan bu konuyu değerlendirmek doğru olmasa gerektir. Bu açıdan Karl Vollers’in 1906 yılında yayınlanan *Eski Arabistan’da Halk ve Yazı Dili*, günümüz Tefsir Araştırmacılarında kelimelerin muhteviyatları açısından doğru tespit ve yorum yapmaları konusunda yardımcı olacaktır. Yine dilbilgisi açısından özel bir konu olarak Gotthelf Bergsträsser’in 1914 yılında yayınlanan *Kur’an’da Olumsuzluk, Soru Ve Yakın Anlamlı Sözcükler*” adlı çalışması, dilbilgisi alanının farklı bir koluna değinilmiş bir eserdir. Friedrun Müller’in *Kur’an’da Nesir-Kafiye Üzerine Çalışmalar*” ve Tarık Soliman’ın “*Kur’an Ve Tevrat’ta Emir Cümleleri*” telifleri de bu kabilden bir araştırmadır.

Arap halkından ziyade Mısır lehçesine de atıf yapmak gerekirse, Atanasyus al-Qusi’ye ait olup Almancaya çevirip tahlillerde bulunan Gertrud Bauer’in çalışması bu alanda örnek verilebilir. Bu eserde 13 ve 14.yy’daki kıpti dilbilgisi hakkında açıklamalar bulunmaktadır. Christoph Luxenberg’in *Syro Aramca Dilinde Kur’an Okuması* başlıklı araştırması da, Arapçanın konuşulduğu bir başka

bölge olan Suriye lehçesi açısından yazarın incelediği bir alandır. Bu alan ile ilgili modern dönemde genel tüm lehçeler hakkında bir örnek teşkil etmesi açısından Eckehard Schulz'un "Modern Yüksek Arapça" kitabı örnek olarak verilebilir.

Dilbilgisi deyip te şiir'e atıf yapmadan ilerlemek doğru olmaz. Nitekim dönemin şiirleri, aynı zamanda yine o dönemin kullanıldığı dil ve onun incelikleriyle kavram dünyası hakkında sayısız ipuçları fısıldar bizlere. O açıdan Muhammad Rahatullah Khan'ın 1938'deki çalışması, özellikle döneminin önde gelen Üstatlarından olan Hassan b.Sabit, Ka'b Makik ve Abdullah b.Ravaha'nın şiirleri, Kur'an'ın Arap şiiri üstündeki etkisini göstermeleri açısından önemli bir örnektir.

Dilbilgisi'nin değeri kadar dil'in üslubu, hitabeti de önemlidir. Bu alandaki boşluğu fark edip doldurmaya yönelik bir çalışma da, 1940 yılında yayınlanan, Gerhard Richter'e ait *Kur'an'ın Konuşma Üslubu* adlı eseridir. Bu çalışmada, hitabet tarzı, nida ve inceliklerden bahsedilmektedir.

Arap Dilbilgisi, "tevkîfi" ya da "beşeri" mi olduğu konusunda o kadar derin fikirler üretilip ilmi tartışmalar yapılmıştır ki, tarih ve coğrafya olarak Antik Yunan ve Hindistan bölgesi görüşleri kayda değerdir.¹³⁸ denildiğinde akla gelen Üstatlardan biri de hiç şüphesiz Abdülkahir el-Cürcanidir. Eserlerinde özellikle Arap dil mantığı ve nahiv alanındaki inceliği göz ardı edilemez. Bu Önemli şahsın yaptığı çalışmalar hakkında yapılan bir araştırma da Max Weisweiler'e ait olan *Abdülkahir el-Cürcani'nin Kur'an'ın Benzersizliği ve Sözdizimsel Üslup Öğretileri Üzerine Çalışması*'dir . Weisweiler 1958 yılında Leiden'de basılan bu çalışmasında, üstadın dil alanındaki maharetlerini incelemektedir.

Dilbilgisi çalışmaları dediğimizde, Kur'an'daki 114 Sure'nin kapsamında ve hitabetinde bulunan *Nida Formları*' ndan bahsederiz. Bu nida formlarının bir çeşidi, doğrudan Hz. Peygamber'e, Hz. Peygamber'den gayrisine ve her ikisine ait¹³⁹ olsa da, Surenin nazil olduğu dönemdeki topluluklara göre de farklılıklar gösterir. Mesela Mekke döneminde nazil olan surelerde hitap genellikle "Ey İnsanlar" diye başlayıp, mevcut nazil olan vahyin hakikatlerinin, tüm insanlar nezdinde kutsal ve korunmaya değer evrensel ilkeler olduğu anlaşılır. Biraz daha

¹³⁸ Mehmet Emin Maşalı, *Kur'an'ın Metin Yapısı*, Otto Yayınları, Ankara, 2015, s. 21.

¹³⁹ İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Usûlü*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2018, s. 221.

sonraya, hicret sonrası Medine dönemine geldiğimizde, inanç grupları açısından “Ey Müminler”, “Ey Kafirler”, “Ey Münafıklar” ve “Ey Yahudiler” gibi formlar görürüz. İşte bu formların da bir parçası olup surelerin teşekkülünde payları olmalarından ötürü bu konuyu önemseyip merak ederek bir çalışma hazırlayan Araştırmacı Angelika Neuwirth’tir. Neuwirth, *Mekki Surelerin Formları Üzerine Çalışmalar* isimli çalışmasında, yukarıda bahsettiğimiz eksen etrafında dönemin dilsel özelliklerini ve kapsamını değerlendirmiştir.

Aksamü’l-Kur’an alanında ise, Kur’an’daki yeminlerin sure muhteviyatına mutabıklığıyla ilgili bir çalışma olarak Lamya Kandil’in 1996 yılında basılan *Kur’an’daki Yeminlerin Sure Kompozisyonu Dahilinde Edebiyat Uyumuyla İlgili Önemleri Açısından Özel Olarak İncelenmesi* ‘ni örnek verebiliriz.

Kur’an’da geçmekte olan bir başka ayet üslubu ise, karşı muhataplara ithafen yöneltilen meydan okuma konularıdır. İnanmayanlara ve yalanları üzerine inat edip iddialarını ön plana atanlara karşı İlahi bir çağrı, tabiri caizse bir düello teklifi olarak “Tahaddi Ayetleri” gelir. Fakat bu meydan okuma, normal beşeriyet arasında gerçekleşen sonu kesin tahmin edilebilen bir meydan okuma değildir. Bilakis her şeyin yaratıcısı ve yüce kudret sahibi Allah ile inanmayanlar arasında bir konudur. Bu bağlamda yapılan bir çalışma da Matthias Radscheit’e aittir. Radscheit eserinde bu nevi ayetleri ve üslupları incelemiştir.

En eski sözlük çalışması olarak bilinen Halil b.Ahmed’e ait *Kitabü-l Ayn* isimli eser üzerinde Mohammad-Nauman Khan’a ait çalışma, en eski filolojik tefsir muhteviyatı açısından önemli bir araştırmadır. 1994 yılında Berlin’de basılan bu eser, hali hazırda Zürich Merkez Kütüphanesinde bulunmaktadır.

c) *Kıraatler İle İlgili Çalışmalar:*

Bu çalışma grubunda doğrudan kıraatler ile ilgili tek çalışma karşımıza çıkmaktadır. Bu eser, 1933 yılında Gotthelf Bergsträsser’in kaleme aldığı *İbn Cinnî’nin Muhtasab adlı eserinde Şaz Kıraatler* başlıklı kitabıdır. İbni Cinni’nin, maruf yedi kıraatin haricinde “Şaz” olarak adlandırılan kıraatlerin de vahiyle irtibatlı olup dikkate değer olduğu, ihmal edilmemesi gerektiği şeklindeki görüşlerini irdeleyen Bergsträsser bu eser üzerinde tahlillerde bulunmuştur.

d) Metin Kritisiz/Tenkis-Hermenotik ile Alakali Calismlar:

Düsünme eyleminin çok farklı tarzlarda geliştizi aşikardır. Eğer bir düşünme eylemi, tipik olmayan, alışıla gelmeyen şekilde, bir anda aniden fikirde belirirse bu görünüş tarzına “zekâ” deriz. Eğer düşünürken, aklımızdaki fikir ve kavramları belirli bir ölçüde tasarlayıp aralarında sebep-sonuç ilişkisi kurarak bağlıyorsak, buna da”akıl” deriz. Düsünme, derin teemmül ve kıyaslamalara ihtiyaç duyulmadan zihinde beliriyorsa bu “anlama” olur. Düsünme faaliyeti, herhangi bir kavram veya mefhum’a başvurmadan yine ani bir şekilde hissedilirse, bu “seziş” olarak ifade edilir. Düsünme eylemi, kayıtsız-şartsız vuku bulursa, düşünmenin bu şekline de “fantezi” adı verilir. Son olarak, eğer düşünme, gerçekliğe ait idrak durumunu yeniden tasarlayıp resmediyorsa bu na da “tasavvur”denir.”¹⁴⁰ Kısacası anlamak ve doğru kavramanın bu şekildeki hassas safhalarına baktığımızda, metin kritisiz veya hermenotizinin, Kur’an’ın ilk nüzulünden itibaren muhatabı insanlar olmaktan mütevellit hep rağbet görmesi, İlahi vahyin insanlara hitabı ve rehberlik etmesi bakımından temel yapı taşıdır. Çünkü burada insanlığa Allah’tan bir mesaj, bir yol gösterme söz konusu olduğundan insanların da bu konuda gayret göstererek bu mesajı en doğru şekilde, uygun zaman ve zemine mutabık olarak tatbik etme çabaları her zaman olmuştur. Her ne kadar çok derin ayrılıklar olmasa da itikadi ihtilaflar, amel nezdinde 4 büyük ekol sahibi olan mezhep imamlarının görüşleri ve içtihatları, hep bu kavramın neticesinde ve gayretleri doğrultusunda ortaya çıkan çalışmalardır.

Kendi din/inanışlarını en doğruya yakın ve güzel bir şekilde uygulamak isteyen müslüman alimlerin yanı sıra, farklı din ve inanışlarda olan araştırmacılar da, belki bir ortak nokta, bir evrensel ilkeler bütününi belirleyebilmek açısından bu alanda araştırmalar yapmıştır.

Aslında işin özüne baktığımızda, kendi dini, siyasi ve sosyolojik sıkıntılı dönemleri olan orta çağ avrupası, kendileriyle ilahları arasında doğru bir bağlantı kurabilmek adına, o güne kadar hep telkinleri ve yönlendirmeleri altında buldukları kilise mensuplarından hariç bir okuma metodu, bir metin tenkidi, bir yorumlama çabasına girişmişlerdir. Bunun temelinde yatan sebep ise, yukarıda da bahsettiğimiz üzere, dönemlerindeki mevcut toplumsal kurumların ve dini

¹⁴⁰ Takiyettin Mengüşoğlu, *Felsefeye Giriş*, İstanbul Matbaası, İstanbul, 1958, s. 50.

yuvaların akla, mantığa ve vicdana paralel yürümediklerini hissetmiş olmaları, eğer bir İlah var ve buna inanıyorlarsa, bu inancın insanın zatını da mutmain edecek derecede olması, gerektiği gibi doğal sürecinde meydana gelip zaman içinde bir olgu olarak gün yüzüne çıkmasıdır.

İşte bütün bu kendi inanış ve kutsal kitaplarını bir kriter olarak değerlendirip doğruya ulaşma çabası konusunda geliştirdikleri metotları, Peygamberlerin sonuncusu, son ilahi vahyin muhatabı Hz. Peygamber'e nazil olan Kur'an-ı Kerim hakkında da uygulamak istemişlerdir.

Bu çalışmalara tarihi seyri içerisinde göz attığımızda, ünlü oryantalist Theodor Nöldeke'nin öğrencisi Hartwig Hirschfeld'dir. Hirschfeld, 1886 yılındaki çalışmasıyla, Kur'an'ın hermenotik konusuyla alakalı yazılarını kaleme almaya başlamıştır. Ardından 1920 yılında, Kur'an'ı anlama ve tefsir etme yönleriyle alakalı Ignaz Goldziher karşımıza çıkmaktadır.

1930 yılında yine Gotthelf Bergsträsser'in kaleme aldığı *Kur'an için Metin-kritiği Metodu* adlı çalışması, Kur'an'ı doğru anlayabilmeleri açısından uygulamak istedikleri metni anlama çabası girişimleri olup, Nicolai Sinai'nin *Güncelleme ve Yorumlama* başlıklı çalışması da aynı şekilde ilk dönem metni anlama faaliyetlerinden bahsetmektedir.

Metin kritiğinin Kur'an'da uygulanabilirliği açısından Otto Pretzl'in *Tenkit Metodunun Kur'an'da Sürdürülmesi* başlıklı eserinde, İncil ve Tevrat için geliştirdikleri kritik metot yöntemini, Kur'an için de söz konusu olup olmadığı ile alakalı tartıştıran bir çalışmadır. Yine Günter Ling'in 1970 yılındaki *Kur'an Metninin Eleştirel ve Açıklama Yönünden İncelenmesi* başlıklı çalışması, bu kategoriye örnek olarak verilebilir.

Sadece Kur'an özelinden ziyade, bir karşılıklı kıyas, hem islam hem de hristiyanlıkta hermenotiğin değerlendirilmesi açısından Hans-Martin Barth ve Elsas Christoph'un *İslam ve Hristiyanlıkta Hermonötik*'i, "İnterreligiös", Dinler arası diye adlandırdığımız gayri Müslimlerin nezdinde ve diğer kutsal metinlerle kıyasla, Kur'an hakkında bilgi edinme, anlayış sahibi olma konusunda bir yardımcı mahiyette olan çalışmaya da Hans Zirker örnek verilebilir. Hans Zirker *Yaklaşımlar ve Okuma Türleri* çalışmasıyla, bu minvalde teyid edici bir çalışma ortaya koymuştur. 2003 yılında basılan Jan Loop'un *Yorumlama Kültürleri*'de

benzer bir eserdir. Yorumlama kültürleriyle birlikte bu işin sadece metod ve satırlarda kalmaması gerektiği, uygulamada nasıl gerçekleşeceği ile ilgili bir araştırma konusunda inceleyen Wolfgang Reinhard'ın Editörlüğünde *Kutsal Metinler* isimli çalışmasında örnek teşkil etmektedir.

Kur'an yorumu denildiğinde akla sadece belirli bir topluluğun gelmediği tüm araştırmacılar ve tarihçiler açısından aşikâr bir konudur. Bu cenahtan baktığımızda, listemizde yer alan bir çalışma da Khosrow Behrouz'a aittir. Behrouz, İranlı bir Şii Alim olan Muḥammad B. Murtaḍā Faiḍ al-Kāšānī' özelinde bir çalışma yaparak, onun tefsir yorumu ve Kur'an'a bakışından yola çıkarak Şii Hermenotiğine dair incelemelerde bulunmuştur. Johanna Pink'in *Modern İslami Dünyada Sünni Tefsir*'i de, sünni gelenek, toplumsal yaşam ve siyasi çıkarlar durumların yorumlama kültürlerine tesirini incelemektedir. Yine şahıs ve eser özelindeki çalışmalara örnek olarak da Sahiron Syamsuddin'in araştırması olan, Şam Üniversitesi Mühendislik bölümünden emekli Prof.Muhammed Sahrur ile Müslüman yazar ve düşünürlerin yorumlama tekniklerine yer veren bir çalışmadır. Berenike Metzler'e ait *Kur'an'ı Anlamak*'ta, Haris b. Esed el-Muhasibiye ait *Fehmü-l Kur'an* eserine ait bir tahlil çalışmasıdır.

Kur'an'daki ayetleri yorumlama çabalarında sebep-i nüzulden yola çıkarak hep en öze, ilk manasına inilerek araştırmalar yapılır. Sosyolojik bir realite olarak, insanların manevi olarak dini en güzel bir şekilde yaşamaya çalıştıklarına inandıkları kişileri kendilerine örnek ve önder seçmeleriyle, haliyle onların bakış açılarından da etkilenerik kendi hayatlarını daha kaliteli seviyelere çıkartmak istemektedirler. Zahiri ve Batini İlimlerde temayüz eylemiş bu şahsiyetler, Ayetlerdeki fihki veya müteşabih ayetleri, bir de farklı pencereden, kendilerine gelen o anki ruhi tecrübe ve bakış açısıyla değerlendirip ikinci mana verirler. Buna literatürde "Sufi/Batini/İş'ari Tefsir" denir. Hussein Ali Akash, 2006 yılında tamamladığı Doktora çalışmasında bu mecraya giriş yaparak *Kur'an'ın Tasavvufi Yorumu* başlıklı çalışmasıyla İş'ârî tefsirinin anlambilimi ve yorumlama mekanizmalarını konu edinen bir araştırma ortaya koymuştur.

Hermenotiğin, geçmiş zaman ve zeminde nazil olan ilahi vahyin günümüz şartlarında nasıl anlaşılıp tatbik edilmesi hususunda Felix Körner'in *Eski Metin-Yeni Bağlam* başlıklı çalışması ise bir diğer örnek'tir. Bu çalışmasında Körner,

günümüz yorumlama etkinlikleri açısından Türkiye coğrafyasındaki muhtelif görüşleri incelemiştir. Bir gazete Makalesi olarak, bu konuya müşir bir çalışmayı da her alanda çalışmalarlarıyla ön plana çıkan Alman Oryantalist Angelika Neuwirth'ten görüyoruz. 29 Mart 2008'de *Neue Zürcher Zeitung* gazetesinde kaleme aldığı yazısında, günümüzde yeniden Kur'anı Avrupa kültürü ve bakış açısı nezdinde yorumlamanın gerekliliği hakkında tartışmaya sunmuştur.

Hermenötik, yorumlama dediğimizde Arapça dilbilgisi başta olmak üzere birçok alet ilminden istifade etmek gerekir ki araştırmalar sağlıklı olabilsin. Özellikle de Kur'an'ı tefsir konusunda usûlün dalları olarak Üslûb'l-Kur'ân, İ'câzu'l-Kur'ân, Mecâzu'l-Kur'ân, el-Muhkem ve'l-Müteşabih gibi alanlar mühimdir.¹⁴¹ Bu yorumlama kültürlerine bıraktığı tesir açısından ise Ebu Ubeyde'nin Mecazü'l-Kur'an'ı özelinde Nora Schmidt'in kaleme aldığı *Dilbilimsel Yorum Kültürleri* isimli çalışmayı örnek olarak verebiliriz.

e) Genel Olarak Metinlerin Tarihi İle İlgili Çalışmalar:

Metinlerin tarihleri dediğimizde, eldeki somut belge ve bilgiler nezdinde kronolojik olarak tüm yazı ve karakterlerin tasnifi anlaşılır. Burada sadece Arapça ile birlikte diğer akraba diller ile ilgili tarih çalışmalarını serdedeceğiz.

Bu minvalde en erken tarihli çalışma olarak Gustav Weil'in 1844 yılındaki ilk nüveler bab'ında *Kur'an'a Tarihi-Eleştirel Bir Giriş* çalışması karşımıza çıkmaktadır. Yine 1860 yılında basılan Theodor Nöldeke'nin *Kur'an'ın Tarihi*, 1960 yılında Mirza Ahmed'in aynı başlıkla *Kur'an'ın Tarihi* çalışmaları, hem metnin hem de tarihi sürecin serüvenini, diğer diller ile bağıntılarını incelemektedir. Karl-Friedrich Pohlmann'ın *Kur'an'ın Kökeni* başlıklı çalışması da, metinler tarihi açısından Kur'an'ın kaynağını, kökenini ve iddia edildiği üzere İncil ile bir bağıntı, bir esinlenmesinin olup olmadığı ile alakalı bir araştırmadır.

Eserlerin yazıldıkları döneme münhasır kaynak, belge ve eser toplama faaliyetleri konularında da çalışmalar görmekteyiz. Kaynak ve belge toplama açısından Georg Stauth'ın *Kur'an Müfessiri Mücahid b. Cabir'in Rivayeti*, 3.yy. erken dönemde kaynak toplama faaliyetlerini konu alırken, Hasan-ı Basri'nin

¹⁴¹ İsmail Çalışkan, *Tefsir Usûlü*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2017, s. 146.

Kur'an Tarihine dair katkılarını araştırmak üzere Omar Hamdan'ın *Kur'an Metinlerinin Kanonlaştırılması/Cem'ine Dair alışmaları* karşımıza çıkmaktadır.

Bölgesel olarak, Avrupa kıtasında İslam ve Kur'an üzerine tarih çalışmaları bakımından Hartmut Bobzin'in *Reform ağında Kur'an*'i örnek verilebilirken, Markus Gross ile Karl-Heinz Ohlig'in Editörlüklerinde *Kur 'andan İslam'a* başlıklı çalışmaları metin tarihi açısından önemlidir. Genel olarak kutsal yazılar söz konusu olduğunda, Bertelsmann Lexikon Enstitüsünün *Kutsal Yazıların/Metinlerin Tarihi*, yazıların genel bir geçmişi hakkında bilgiler sunmaktadır.

f) Sözlük Ve Fihrist alışmaları:

Bu başlık altında, doğrudan Kur'an ile alakalı ve alet ilmi olan Arapça özelindeki sözlük ve fihrist çalışmalarına göz atacağız.

İlk olarak karşımıza 1894 yılında basılan Alman bir Oryantalist ve tarihi olan Friedreich Dieterici'nin *Arapça-Almanca El Sözlüğü* ıkmaktadır. Eser'in bilinen ilk baskısı 1881 Leipzig olmasına karşın Zürich'teki kütüphanemizde 1894 yılı baskısı bulunmaktadır. 2001 yılındaki Bernhard Maier'in Kur'an özelinde oluşturduğu yabancı kelimeleri içeren *Kur'an- Sözlük* alışması var iken, Fihrist veya Konkordans olarak adlandırabileceğimiz çalışmalara Muhammad Rassoul'un *Lan Tabur'u* ve Adel-Theodor Khoury'nin *Kur'an'ın Konulu Konkordans*'ını örnek olarak verebiliriz.

Bu Bölümümüzde son olarak ön plana çıkan ve çok spesifik olarak kabul ettiğimiz 4 çalışmadan bahsetmek istiyoruz.

İslam Alimlerince tam bir ittifak halinde olunamayan Kur'an'daki ayetlerin sayımı hakkında Anton Spitaler'in 1935 yılında Münich'te basılan *İslami Geleneğe Göre Kur'an'ın Ayet Sayımı*, August Fischer'in ve Christian Peltz'in ayrı ayrı olarak dil bilgisel açıdan zenginliği ve Kur'an'a nazire yaptığı iddiasıyla araştırdıkları *Ebu'l- 'Alâ el-Ma'arrî'nin kur'an'ı (el-Fusûl ve'l-gâÿât)* ve *Abu l- 'Ala'nın kur'an'ı* alışmaları, özel ve dikkate alınması gereken eserler arasında yer almaktadır.

3. GENEL KONU ÇALIŞMALARI:

Abu Bekr, Abdelkaaba Abdallah, *El Koran; das heisst die Lesung: die Offenbarungen des Mohammed ibn Abdallah des Propheten Gottes,* (Çev.: L. Goldschmidt), Brandus, Berlin, 1916. Barkod Numarası: ILUM03299551 Zentral und Hochschulbibliothek Luzern (*Kuran; Bunun Anlamı Okuma Demek: Allah'ın Peygamberi Abdullah Oğlu Muhammed'in Vahiylere*).

Asad, Muhammad, *Die Botschaft des Koran/Uebersetzung und Kommentar,* (Çev.: Ahmad v.Denffer, Yusuf Kuhn) Patmos, Ostfildern, 2013. İSBN Numarası: 978-3-8436-0109-2 Kantonsbibliothek St. Gallen (*Kur'an'ın Mesajı*).

Asad, Muhammed, *Kann der Koran übersetzt werden? İslamisches Zentrum,* Genf, 1964. Bağlantı Adresi: <http://permalink.snl.ch/bib/sz000185627> Schweizerische Nationalbibliothek/Bern (*Kur'an tercüme edilebilir mi?*).

Augst, Kristina, Kaloudis, Anke, Öger-Tunc, Esmâ, Neukirch, Birgitt, *Was Bibel und Koran erzählen/ein Lesebuch für das interreligiöse Lernen,* Calwer, Stuttgart, 2020. İSBN Numarası: 978-3-7668-4487-3 Pädagogisch Hochschule Zürich (*İncil ve Kur'an'ın Anlattıkları/Dinler arası Öğrenme konusunda bir Okuma Kitabı*).

Beutler, Kurt, *99 Ueberraschungen im Koran,* Gerth Medien, Asslar, 2016. Tasnif Numarası: KBG 11.07 m Beut 99 Kantonsbibliothek Graubünden/Chur (*Kur'an'daki 99 Sürpriz*).

Bibel und Koran/was sie verbindet, was sie trennt, Herder, Freiburg, 2004. Barkod Numarası: BAK000202690 Kantonsschule Baden/Aargauer Bibliotheksnetz (*İncil ve Kur'an/Bağlandıkları ve Ayrıldıkları Noktalar*).

Bobzin, Hartmut, *Der Koran/Eine Einführung,* C.H.Beck, München, 2018. Tasnif Numarası: 297.122 BOBZ kor (10) Bibliothek Hauptpost, Kantonsbibliothek St. Gallen (*Kur'an/Bir Giriş*).

Bobzin, Hartmut, *Koranlesebuch/wichtige Texte aus dem Arabischen,* Herder, Freiburg, 2005. İSBN Numarası: 3451052032 Schweizerische

Nationalbibliothek (*Kur'an Okuma Kitabı/Arapçasından Önemli Metinler*).

Bowersock, Glen W. , *Die Wiege des Islam/Mohammed, der Koran und die antiken Kulturen* , (Çev.: R. Seuss), C.H.Beck, München, 2019. ISBN Numarası: 978-3-406-73401-4 Bibliothek Agnesenschütte, Schaffhausen, (*İslam'ın Beşiği/Muhammed, Kur'an ve Antik Kültürler*).

Boysen, Friedrich Eberhard, *Der Koran, oder das Gesetz der Moslemen durch Muhammed den Sohn Abdallahs*, Halle, 1775. Tasnif Numarası: MUE Klein 1 47 Bibliothek Münstergrasse/Universitaet Bern (*Kur'an, ya da Abdullah Oğlu Muhammed Tarafından Müslümanların Yasası*).

Brooks, Patrick, *Die Lehren Jesu im arabisch-islamischen Schrifttum/eine Untersuchung ausgewählter Ueberlieferungen zur Bergpredigt sowie weiterer ethisch-asketischer Jesusworte: vierzig klassische-arabische Traditionen, zweisprachig, mit islamisch-theologischem Kommentar und zusätzlichem Quellenmaterial*, EBV, Berlin, 2019. ISBN: 978-3-86893-284-3 Zentralbibliothek Zürich (*Arap-İslam Edebiyatında İsa'nın Öğretileri/Kırk klasik-Arap eserlerinde, İslami-Teolojik yorumlar ve ek kaynak materyalleriyle İsa'nın Vaaz dağındaki etik-çileli sözleri ile ilgili rivayetlere dair bir İnceleme*).¹⁴²

Brunner, Rainer, *Die Schia und die Koranfälschung*, Ergon, Würzburg, 2001. Tasnif Numarası: UBH FQ 3491 Universität Basel Hauptbibliothek (*Şia ve Kur'an Tahrifati*).

Chenou, Marianne, "Der Koran", *Zeitschrift für Kultur, Politik, Kirche*, 2, 1996, s.140-145. Tasnif Numarası: BIG EPZB Z 579(45) Bibliothek am Guisanplatz/Bern (*Kur'an*).

Chouraqui, André, *Reflexionen über Problematik und Methode der Uebersetzung von Bibel und Koran*, (Çev.: L. Abramowski), J.C.B. Mohr, Tübingen, 1994, ISBN Numarası: 3161462025 Bibliothèque

¹⁴² Bu basılmış eser, Patrick Brooks'ın Eberhard Karls Universität'te yazmış olduğu doktora tezidir. Söz konusu kütüphanede bulunan baskı, yukarıdaki ISBN numaralı baskısıdır.

cantonale et universitaire (BCU) de Fribourg (*İncil ve Kur 'an'ı Tercüme Etme Sorunu ve Yöntemi Üzerine Düşünceler*).

Cludius, Hermann Heimart, *Muhammeds Religion aus dem Koran dargelegt, erläutert und beurteilt* J.F. Hammerich, Altona, 1809 Tasnif Numarası: UBH FB V 17 Universität Basel-Hauptbibliothek (*Muhammed'in Dini: Kur 'an'dan Dile Getirilmiş, Açıklanmış ve Tahlil Edilmiştir*).

Cook, Michael, *Der Koran/eine kurze Einführung*, (Çev.: M. Jendis), Ph. Reclam, Stuttgart, 2002. ISBN Numarası: 3-15-018232-8 Asien-Orient-Institut/Universitaet Zürich. (*Kur'an/Kısa bir Giriş*).

Der Koran in der österreichischen Armee, *Allgemeine schweizerische Militärzeitung*, 1881, s.373-375. Barkod Numarası: 1988507750 Bibliothek am Guisanplatz/Bern (*Avusturya Ordusunda Kur'an*).

Elger, Ralf, *Islam/eine Einführung*, Fischer-Taschenbuch, Frankfurt am Main, ISBN Numarası: 3-596-19263-3 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*İslam/Bir Giriş*).

Enay, Marc-Edouard (Ed.), *Mohammed und der Heilige Koran*, Orient-Antiquariat, Hamburg, 1995. ISBN Numarası: 3000000941 Genfer Bibliotheken/Genf (*Muhammed ve Kutsal Kur'an*).¹⁴³

Esber, Ali Ahmad Said, *Wortgesang: Von der Dichtung zur Revoulotion/Adonis*, (Çev.: R. S. Nitzl), S.Fischer, Frankfurt am Main, 2012.¹⁴⁴ ISBN Numarası: 978-3100006301 Bibliothek Hauptpost/Kantonsbibliothek St. Gallen (*Kelimenin Şanı: Şiirden Devrime*).

Flöhr, Benjamin, *Ein traditionalistischer Korandeeper im Dienste des Kemalismus/Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır (1878-1942)*, Klaus-Schwarz, Berlin, 2015. ISBN Numarası: 978-3-87997-451-1 Zentral-

¹⁴³ Eser farklı dillerde içinde barındırmasıyla birlikte (Fransızca ve İngilizce) Kur'an ve Peygamberimiz hakkında yapılmış bir katalog çalışmasıdır. Kur'an Tarihi, Peygamberin hayatı ve İslam Tarihiyle ilgili birçok eser ve araştırmaları kapsar.

¹⁴⁴ Eseri yayına hazırlayan: Stefan Weidner.

Bibliothek/Zürich (*Kemalizm'in Hizmetinde Geleneksel bir Kur'an Tefsircisi*).¹⁴⁵

Förstel, Karl, *Schriften zum Islam von Arethas und Euthymios Zigabenos und Fragmente der griechischen Koranübersetzung*, Harrossowitz, Wiesbaden, 2009. ISBN Numarası: 978-3-447-05904-6 Bibliotheken Unitobler/Universität Bern (*Arethas ve Euthymios Zigabenos'un İslam üzerine Yazıları ve Kur'an'ın Yunanca çevirisinin Parçaları*).

Ghaffar, Zishan, *Der Koran in seinem religions- und weltgeschichtlichen Kontext/Eschatologie und Apokalyptik in den mittelmekkanischen Suren*, Ferdinand Schöningh, Paderborn, 2020. ISBN Numarası: 978-3-506-70432-0 Asien-Orient-Institut/Universität Zürich (*Dini ve Dünya Tarihi Bağlamında Kur'an*).

Gnilka, Joachim Wildeis, Joachim, *Der Koran, Gott und Ich,/alle Verse des Korans, thematisch gegliedert und kritisch untersucht*, Logik, Köln, 2004. ISBN Numarası: 3-938082-00-3 Speichermagazin/Universität Bern (*Kur'an, Tanrı ve Ben/Kur'an'ın Bütün Ayetleri Konularına Göre Tasnif edildi, eleştirel bir tarzda araştırıldı*).

Guellouz, Azzedine, *Der Koran/Ausführungen zum besseren Verständnis: Anregungen zum Nachdenken*, BLT, Gladbach, 1998. ISBN Numarası: 3-404-93003-7 Bibliotheken Unitobler/Universität Bern (*Kur'an/Daha iyi Anlamak için Yorumlar: Düşünmeye Teşvik*).

Hagenbach, Carl Rudolf, "Luther und der Koran vor dem Rathe zu Basel/mit einem bisher ungedruckten Briefe Luthers", *Beiträge zur vaterländischen Geschichte*, 9, 1870, (s.294-326). Tasnif Numarası: VMISC HELV 334 (K1) Stiftsbibliothek/St. Gallen (*Basel Konseyi Önünde Luther ve Kur'an/Luther'in daha önce basılmamış bir Mektubuyla*).¹⁴⁶

¹⁴⁵ Eser, Benjamin Flöhr'ün, Kiel Üniversitesinde 2014 yılında tamamlamış olduğu doktora tezidir.

¹⁴⁶ Basel Konseyi ve Martin Luther arasındaki mektuplaşmanın konusu, Luther'in Kur'an-ı Kerim hakkında bir yazı yayımlamak istemesiydi. Detaylı bilgi için bkz. [http://kisi.deu.edu.tr/kuthan.kturk/Martin%20Luther%20ve%20Islam%20Anlay%C4%B1%C5%9F%C4%B1%20\(%C3%87eviri%20Yay%C4%B1n%C4%B1\).pdf](http://kisi.deu.edu.tr/kuthan.kturk/Martin%20Luther%20ve%20Islam%20Anlay%C4%B1%C5%9F%C4%B1%20(%C3%87eviri%20Yay%C4%B1n%C4%B1).pdf) (28.04.2020)

- Harder, Ernst**, *Der Koran*, Insel, Leipzig, 1915. Barkod Numarası: EBEST2508185 Jesuitenbibliothek/Zürich (*Kur'an*).
- Horovitz, Josef**, *Koranische Untersuchungen*, W. de Gruyter, Berlin, 1926. Barkod Numarası: UM1627993 Asien-Orient-Institut/Universität Zürich (*Kur'an Araştırmaları*).
- Horsch, Silvia, Kisi, Melahat, Klausning, Kathrin, Abdel-Rahman, Annett (Ed.)**, *Der Islam und die Geschlechterfrage/theologische, gesellschaftliche, historische und praktische Aspekte einer Debatte*, Peter-Lang, Berlin, 2019. Barkod Numarası: ZM04139386 Zentral-Bibliothek/Zürich (*İslam ve Cinsiyet Sorunu/Tartışmanın Teolojik, Sosyal, Tarihsel ve Pratik Yönleri*).¹⁴⁷
- Höffe, Otfried**, “Konfuzius, der Koran und die Gerechtigkeit”, *Europäische Grundrechte-Zeitschrift*, 2016/1, s.1-6. Tasnif Numarası: Per D 18 f EUGR Bibliothèques des Instituons Federales/Bern (*Konfüçyüs, Kur'an ve Adalet*).
- Jaros, Karl**, *Der Islam/eine Einführung*, Böhlau, Wien, 2012. ISBN Numarası: 978-3-8385-3728-3 Pedagogische Hochschule-Bibliothek/Zürich (*İslam/Bir Giriş*).
- Jesch, Johanna Maria**, *Der Koran/eine kritische Einführung*, Christiana, Kisslegg, 2017. ISBN Numarası: 3717112732 Bibliothèque cantonale et universitaire (BCU) de Fribourg (*Kur'an/Eleştirel Bir Giriş*).¹⁴⁸
- Jomier, Jacques**, *Bibel und Koran*, Klosterneuburger, Wien, 1961. ISBN Numarası: 1888031076 Bibliothèques Genevois/Genève. (*İncil ve Kur'an*).

¹⁴⁷ Eserde yazısı olan yazarlar: Silvia Horsch, Omamima Abou-Bakr, Michael Tunç, Ismahan Wayah, Gabriele Boos-Niazy, Melahat Kisi, Annett Abdel-Rahman, Kathrin Klausning, Wolfgang Bauer, Doris Decker, Asma Sayeed, Hidayet Aydar, Mehmet Atalay, Zaynab Ansari.

¹⁴⁸ Eser, Kur'anın tarihine ilişkin bir araştırma olup aynı zamanda Hristiyan-Yahudi İzlerini'de araştırmayı temel alır. Aynı zamanda Kur'an hakkında bilgi almak isteyenler için değerlendirme niteliğindedir.

- Katholisches Bibelwerk**, *Der Koran/mehr als ein Buch*, Katholisches Bibelwerk, Stuttgart, 2012. Tasnif Numarası: PHFR 17.7 (blau) Pädagogische Hochschule/Freiburg (*Kur'an/Bir Kitaptan Daha Fazlası*).
- Kellerhals, Emanuel**, *Koran und Bibel*, Calwer, Stuttgart, 1963. Tasnif Numarası: BM 9080,9 Sch, Mission 21/Basel. (*Kur'an ve İncil*).¹⁴⁹
- Kellermann, Andreas**, *Koranlesung im Maghreb*, Mikofilm Center Klein, Berlin, 1996. Barkod Numarası: X7151094 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Bati'da Kur'an Okuması*).¹⁵⁰
- Kepel, Gilles**, "Der Koran ist unsere Verfassung", *Zeit*, Nr.47, 1992, s.13 Barkod Numarası: ITEM1515417 Bibliothek am Guisanplatz/Bern (*Kur'an Bizim Anayasamız*).
- Khoury, Adel-Theodor**, *Die Weisheit des Islams,/Gebete und koranische Texte*, Herder, Freiburg, 2006. Barkod Numarası: ILUM02278808 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*İslam'ın Bilgeliği/Dualar ve Kur'an Metinleri*).¹⁵¹
- Khoury, Adel-Theodor**, *Weisheiten des Korans*, Gütersloher, Gütersloh, 1996. ISBN Numarası: 3-579-00715-7 Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kur'an'ın Öğütleri*).
- Kosack, Wolfgang**, *Der versteinerte Islam/IS, Islamisten und wir*, Cristoph Brunner, Nunningen, Berlin, 2019. ISBN Numarası: 9783906206516 Schweizerische Nationalbibliothek/Bern (*Taşlaşmış İslam/İslam Devleti, İslamcılar ve Biz*).
- Körner, Felix (Ed. ve Çev.:**), *Glaube in Gesellschaft/Ankaraner Stimmen zur Politischen Theologie: ausgewählte Texte*, Herder, Freiburg im Breisgau,

¹⁴⁹ "Mission 21" adlı Kurum, İsviçre/Basel'de bulunan Protestan bir çalışma kuruluşudur. Detaylı bilgi için bkz. <https://www.mission-21.org/> (22.04.2020)

¹⁵⁰ Eser, Andreas Kellermann'ın 1996 yılında Freie Universitaet Berlin'de tamamladığı doktora çalışmasıdır.

¹⁵¹ Kur'andan ayet örnekleriyle manevi güç anlamında dua örneklerini kapsamaktadır.

2019. ISBN Numarası: 978-3-451-38484-4 Jesuitenbibliothek Zürich.
(*Toplumda İnanç/Politik Teolojide Ankara Ekolü: Seçilmiş Metinler*).¹⁵²

Kuschel, Karl-Josef, *Adams Kinder/biblische und koranische Grundlagen für einen Dialog von Juden, Christen und Muslimen*, Schwabe, Basel, 2005.
Barkod Numarası: 1901396203 Nationalbibliothek/Bern (*Adem'in Çocukları/İncil ve Kur'an Temelinde Yahudiler, Hristiyanlar ve Müslümanlar Arasındaki Üç Taraflı İlişki*).

Laßotta, Alfred, *Wie authentisch ist der Koran/eine historisch-theologische Studie*, (Çev.: Mondher Sfar), Hans Schiler, Berlin, 2018. ISBN Numarası: 978-3-89930-177-9 Pedagogisch Hauptschule/Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*Kur'an Ne Derece Otantik'tir/Tarihi-İlahiyatçı Bir Çalışma*).

Lawrence, Bruce, *Bruce Lawrence über den Koran*,(Çev.: Hans-Georg Türistig), Deutscher Taschenbuch-Verlag, München, 2007. ISBN Numarası: 978-3-423-3441-9 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Kur'an üzerine Bruce Lawrence*).¹⁵³

Mandel, Gabriele, *Gott hat neunundneunzig Namen/die spirituelle Botschaft des Korans*, (Çev.: Madeleine Windisch-Graetz), Pattloch, Augsburg, 1997. ISBN Numarası: 3-629-01510-7 Zentral-Bibliothek/Luzern (*Allah'ın Doksan Dokuz İsmi Vardır/Kur'an'ın Manevi Mesajı*).

Martensson, Ulrika, “Bund und Land in muslimischer Rezeption/biblische Kategorien in Tabaris Geschichtswerk”, *Judaica*, 4.Sayı, 2006, Sayfa 289-308. Barkod Numarası: UM808215 Theologischesseminar/Universität Zürich (*Müslüman Kabulünde Birlik ve Devlet/Taberi'nin Tarih Çalışmasında İncil ile ilgili Başlıklar*).

Müller, Alexander, *Der Koran und die Osmanen im Jahre 1826*, Baumgärtner, Leipzig, 1827. Barkod Numarası: B588607 Asien-Orient-Institut/Universität Zürich (*1826 yılında Osmanlılar ve Kur'an*).

¹⁵² Felix Körner tarafından özel seçilmiş, tercüme edilip bir araya getirilen bu eserde ki Metin yazarları: Şaban Ali Düzgün, İlhami Güler, Mehmet Paçacı, Salih Akdemir.

¹⁵³ Eserde Peygamberimizin hayatı, ailesi ve Kur'an'a dair erken ve geç döneme dair bazı Tefsir örneklerinden bahsetmiştir.

- Müller, David Heinrich**, *Die Propheten in ihrer ursprünglichen Form*, Hölder, Wien, 1896. Tasnif Numarası: BeM ZB Theol 2995: 1:1 Speichermagazin/Universität Bern (*Asıl Formlarında Peygamberler*).¹⁵⁴
- Neuwirth, Angelika**, *Der Koran als Text der Spätantike/ein europäischer Zugang*, Weltreligionen, Frankfurt, 2010. ISBN Numarası: 978-3-458-71026-4 Kantonsbibliothek Vadiana/St. Gallen (*Geç Antik Çağı Bir Metin Olarak Kur'an/Bir Avrupa Geçidi*).
- Nikolaus, von Kues**, *Sichtung des Korans 1*, (Çev.: L. Hagemann, Reinhold Glej), Meiner, Hamburg, 1989. Tasnif Numarası: UBH ig 133:20:1 Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kur'anın Görüşü 1*).
- Nikolaus, von Kues**, *Sichtung des Korans 2*, (Çev.: L. Hagemann, Reinhold Glej), Meiner, Hamburg, 1990. Tasnif Numarası: UBH ig 133:20:2 Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kur'an'ın Görüşü 2*).
- Nikolaus, von Kues**, *Sichtung des Korans 3*, (Çev.: L. Hagemann, Reinhold Glej), Meiner, Hamburg, 1993. Tasnif Numarası: UBH ig 133:20:3 Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kur'an'ın Görüşü 3*).
- Nursi, Said**, *Briefe/Kommentare zum Qur'an*, (Çev.: Davut Korkmaz), Licht, Berlin, 2007. ISBN Numarası: 978-3-939757-03-0 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Risaleler/Kur'an'a dair Yorumlar*).
- Nursi, Said**, *Blitze/Kommenare zum Qur'an*, (Çev.: D. Korkmaz), Licht, Berlin, 2007. ISBN Numarası: 978-3-939757-01-6 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Şimşekler/Kur'an'a Dair Yorumlar*).
- Nursi, Said**, *Bruderschaft und Wahrhaftigkeit im Islam/Kommentare zum Qur'an*, (Çev.: D. Korkmaz), Licht, Berlin, 2007. ISBN Numarası: 978-3-939757-05-4 Zentral-Bibliothek/Zürich (*İslam'da Kardeşlik ve Doğruluk*).
- Nursi, Said**, *Islamische Glaubenswahrheiten/Kommentare zum Qur'an*, (Çev.: D. Korkmaz), Licht, Berlin, 2007. ISBN Numarası: 978-3-939757-11-5

¹⁵⁴ Bu eserde, İncil'in Sami dili tarzı Şiir Sanatının temel yasası olduğu, Çivi Yazısı, Kur'an ve etkileriyle Antik Yunan'dan bahsetmektedir.

Zentral-Bibliothek/Zürich (*İslam İtikadı Hakikatleri/Kur'an'a Dair Yorumlar*).

Nursi, Said, *Stab Mosis/Kommentare zum Qur'an*, (Çev.: D. Korkmaz), Licht, Berlin, 2007. ISBN Numarası: 978-3-939757-00-9 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Musa'nın Asa'sı*).

Nursi, Said, *Worte/Kommentare zum Qur'an*, (Çev.: D. Korkmaz), Licht, Berlin, 2007. ISBN Numarası: 978-3-939757-02-3 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Sözler/Kur'an'a Dair Yorumlar*).

Nursi, Said, *Wunder Mohammeds/Kommentare zum Qur'an*, (Çev.: D. Korkmaz), Licht, Berlin, 2007. ISBN Numarası: 978-3-939757-04-7 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Muhammed'in Mucizeleri/Kur'ana Dair Yorumlar*).

Ohlig, Karl-Heinz, *Der frühe Islam/eine historisch-kritische Rekonstruktion anhand zeitgenössischer Quellen*, Hans Schiler, Berlin, 2007. ISBN Numarası: 9783899300901 Bibliothèque cantonale et universitaire (BCU) de Fribourg (*Erken İslam/Çağdaş Kaynaklara Dayanan Tarihi-Eleştirel Bir Yeniden Yapılma*).

Paret, Rudi, *Mohammed und der Koran/Geschichte und Verkündigung des Arabischen Propheten*, W.Kohlhammer, Stuttgart, 1957. Barkod Numarası: EBEST2569660 Jesuitenbibliothek/Zürich (*Muhammed ve Kur'an/Arap Peygamberinin Tarihi ve İlanı*).

Prenner, Karl, *Muhammad und Musa*, CIS, Altenberge, 1986. Barkod Numarası: ILUM25002745 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*Muhammed ve Musa*).¹⁵⁵

Rudolf, Friedrich, "Der verbotene Koran", *Neue Zürcher Zeitung*, 1941. Barkod Numarası: ZM04151008 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Yasak Kur'an*).

Ruthven, Malise, *Der Islam/eine kurze Einführung*, (Çev.: Matthias Jendis), Reclam, Stuttgart, 2000. ISBN Numarası: 3-15-018057-0 Freihandbibliothek Kantonsschule Baden/Baden/Aargau (*İslam/Kısa Bir Giriş*).

¹⁵⁵ Eserde, Yapısal Analitik ve Teolojik tarihsel açıdan Kur'an perspektifinden Hz.Muhammed ve Hz.Musa karşılaştırmalı yapılan çalışmalardan bahsetmektedir.

- Schreiber, Constantin**, *Kinder des Koran/was muslimische Schüler lernen*, Econ, Berlin, 2019. ISBN Numarası: 978-3-430-20250-3 Pädagogisch Hochschule-Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (Kur'an'ın Çocukları/Müslüman Öğrencilerin Öğrendikleri).
- Schubert, Gudrun**, “**Vom Koran in Basel**”, *Basler Magazin*, Sayı: 42, 1994. S.11 Tasnif Numarası: UBH BUB 285:220 Hauptbibliothek Universität Basel/Basel (*Basel'de Kur'an'dan*).
- Seering, Ruth**, *König Feisal – Koran und Oel*, Gustav Lübbe, Bergisch Gladbach, 1974. Barkod Numarası: 1988324669 Bibliothek am Guisanplatz/Bern (*Kral Faysal/Kur'an ve Petrol*).
- Sinai, Nicolai**, *Der Koran/eine Einführung*, Reclam, Stuttgart, 2017. ISBN Numarası: 978-3-15-020481-8 Kantonsbibliothek Graubünden/Chur (*Kur'an/Bir Giriş*).
- Spiess, Bernhard**, *Al Koran Leben und Lehre des Propheten*, Bibliographischen Bureaus, Berlin, 1894. Tasnif Numarası: KBG P 1341 Kantonsbibliothek Graubünden/Chur (*Kur'an/Peygamberlerin Hayatı ve Öğretileri*).
- Stahr, Volker S.**, *Südostasien und der Islam/Kulturraum zwischen Kommerz und Koran*, Primus, Darmstadt, 1997. Barkod Numarası: ILUM01111095 Zentral-Hauptbibliothek-Speicherbibliothek/Luzern (*Güneydoğu Asya ve İslam/Ticaret ve Kur'an Arasındaki Kültürel Alan*).
- Steck, Rudolf**, *Der Koran/Vortrag*, Benno Schwabe, Basel, 1887. Barkod Numarası: GMN383175 Kantonsbibliothek Vadiana/St. Gallen (*Kur'an/Tanıtım*).
- Steul, Willi (Ed.)**, *Koran erklärt/ein Beitrag zur Aufklärung*, Suhrkamp, Berlin, 2017. ISBN Numarası: 9783518468029 Bibliothek Agnesenschütte/Schaffhausen (*Kur'an Açıkıyor/Aydınlanmaya Dair Bir Katkı*).¹⁵⁶

¹⁵⁶ Eser'de belirli konular, sure ve ayetler ışığında yazarlar tarafından açıklanmaya çalışılmış olup eserin 2018 yılı baskısı bulunmaktadır. Ayrıca eserde katkısı olan yazarlar: Ömer Özsoy, Hans Hinrich Biesterfeldt, Georges Tamer, Milad Karimi, Devin Stewart, Kees Versteegh, Thomas Bauer, Munther A. Younes, Hüseyin İlker Çınar, Bülent Uçar, Christopher Melchert, Stefan Wild, David S. Powers, Hartmut Bobzin, Ousmane Oumar Kane, Tuba İsik, Mohammed

- Sultan, Sohaib**, *Der Koran für Dummies/lernen sie die heilige schrift des Islam kennen und verstehen*, (Çev.: K. Brotz), Wiley-VCH, Weinheim, 2006. ISBN Numarası: 978-3-527-70216-9 Kantonsbibliothek Thurgau/Frauenfeld (*Dummies'ler*¹⁵⁷ İçin Kur'an/İslam'ın Kutsal Yazısını Tanıyın ve Öğrenin).
- Suter, Paul**, *Ein arabisch-polnischer Koran-Tefsir aus dem Jahre 1725/ein Beispiel aus dem polnischen Aljamiado-Schrifttum*,(Doktora), Universität Zürich/Zürich (*1725 Yılından arapça-polonya Dilinde Kur'an Tefsiri/Aljamiado*¹⁵⁸ Edebiyatından Lehçe Dilinde Bir Örnek).¹⁵⁹
- Thiede, Carsten-Peter, Stingelin, Urs**, *Die Wurzeln des Antisemitismus/Judenfeindschaft in der Antike, im frühen Christentum und im Koran*, Brunnen, Basel, 2002. ISBN Numarası: 3765512648 Schweizerische Nationalbibliothek/Bern (*Antisemitizm'in Kökleri/Antik Çağ'da, Erken Dönem Hıristiyanlık ve Kur'an'a Yahudilere Karşı Düşmanlık*).
- Thyen, Johann-Dietrich**, *Bibel und Koran/eine Synopse gemeinsamer Ueberlieferungen*, Böhlau, Köln, 1989. ISBN Numarası: 3-412-01089-8 Hauptbibliothek/Universität Basel/Basel (*İncil ve Kur'an/Ortak Geleneklerin Bir Özeti*).

Rustom, Behnam Sadeghi, Andrew Rippin, Michael Cook, Ayşe Başol, Mustansir Mir, Maha El-Kaisy Friemuth, Johanna Pink, Jacqueline Chabbi, Nicolai Sinai, Marco Schöller, Walid Saleh, Etan Kohlberg, Maria Massi Dakake, Gerald Hawting, Kecia Ali, Asad Q.Ahmed, Orhan Elmaz, Sahiron Syamsuddin, Emran El-Badawi, Fred M. Donner, Frank Griffel, Hans Zirker, Ruud Peters, Adel Theodor Khoury, Robert G. Hoyland, Wael B.Hallaq, Shady Hekmat Nasser, Nasser Rabbat, George Saliba, Thomas Eich, Sarra Tlili, Sebastian Günther, Mohammad Ali Amir-Moezzi ve Seyyed Hossein Nasr.

¹⁵⁷ “Dummies” kelimesinin bir çok anlamı olmakla birlikte burada “ Boş Zihin” anlamında hakkında bilgi sahibi olmayanlar anlamında kullanılmıştır.Detaylı bilgi için bkz. https://de.wikipedia.org/wiki/F%C3%BCr_Dummies (17.05.2020)

¹⁵⁸ “Aljamiado” Balkan Müslümanları arasında yerel dillerde Arap harfleriyle oluşturulan edebi bir tür. Detaylı bilgi için bkz. : Machiel Kiel,”Aljamiado”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul,2016, (C. Ek-I, s. 85-86).

¹⁵⁹ Eserde, Lehçe yazılmış olan bir tefsir örneğinden Almanca tahliller bulunmaktadır.

- Tröger, Karl-Wolfgang**, *Der Koran und die Bibel*, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2008. Barkod Numarası: 978-3-438-06037-2 Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*Kur'an ve İncil*).
- Trutanow, Igor**, *Zwischen Koran und Coca Cola, Aufbau* Taschenbuch Verlag, Berlin, 1994. ISBN Numarası: 3-7466-7010-1 Speichermagazin/Universität Bern (*Kur'an İle Coca Cola Arasında*).¹⁶⁰
- Tworuschka, Udo**, *Der Koran und seine umstrittenen Aussagen, Patmos*, Düsseldorf, 2002. Tasnif Numarası: 297.18//005 Pädagogisch Hochschule St. Gallen/Mediathek Stella Maris-Rohrschach (*Kur'an ve Tartışmalı Açıklamaları*).
- Vincenti, Carl Von**, “Der rote Koran/eine Leidenschaftsgeschichte aus dem Orient”, *Velhagen-Klasings Roman-Bibliothek*, 17.Sayı, 1906. s.263-286 Barkod Numarası: ILUM03601389 Speicher-Zentral-Hauptbibliothek/Luzern (*Kırmızı Kur'an/Doğu'dan Bir Tutku Hikayesi*).¹⁶¹
- Weidemann, Sigg**, “Hitler und der Koran/die Niederländer streiten über Mein Kampf”, *Süddeutsche Zeitung*, (14 Eylül 2007), Barkod Numarası: GMN220774 Kantonsbibliothek Vadiana- St. Galler Zentrum für das Buch (*Kur'an ve Hitler/Hollandalılar “Benim Kavgam” Üzerine Tartışıyorlar*).
- Weil, Gustav**, *Mohammed der Prophet, sein Leben und seine Lehre/Aus handschriftlichen Quellen und dem Koran geschöpft und dargestellt, Metzlerischen Buchhandlung*, Stuttgart, 1843. Barkod Numarası: ZM03035254 Zentral-Bibliothek/Zürich (*Peygamber Muhammed, Hayati ve Öğretisi/El Yazısı Kaynaklar ve Kur'an'dan Te'min Edilip Oluşturulmuştur*).

¹⁶⁰ Eserde mimari olarak yeniden inşa edilen Afganistan'ın batılı ve doğulu kültür-inanç mücadelesi anlatılmaktadır.

¹⁶¹ 1906 yılına ait kaleme alınan bu yazıyla alakalı detaylı bilgiye ulaşamadık.

Wolff, Hans Walter, *Prophetie in Bibel und Koran*, Breklumer, Wiesbaden, 1974. Hauptbibliothek-Universität Basel/Basel (*İncil ve Kur 'anda Peygamberlik*).

Würsch, Renate, *Der Koran*, Rombach, Freiburg, 1993. Tasnif Numarası: UBH Bro 55853 Hauptbibliothek/Universität Basel (*Kur'an*).

Zbinden, Ernst, Rückert, Friedrich, *Aus dem Koran/die Offenbarung des Propheten Mohammed Ibn Abdallah*, Classen, Zürich, 1953. Barkod Numarası: 1901121644 Schweizerische Nationalbibliothek/Bern (*Kur'an'dan/Abdullah oğlu Peygamber Muhammed'in Vahyi*).

3.1. Değerlendirme:

Bu alan için seçtiğimiz çalışmaların özü, ilk 4 grupta ağırlıklı olarak yer almamasından ziyade, hem genel hem de farklı konuları muhtevi olan eserlerdir. Bunlardan ilki, Paul Suter'in 1725 yılına ait Aljamaido Edebiyatı kapsamında olan Kur'an Tefsirine dair Zürich Üniversitesindeki doktora tezidir.

“Aljamaido”, bir önceki sayfanın dipnotunda da belirtmiş olduğumuz üzere, balkanlardaki halkın kendi yerel dillerinde Kur'an harflerini kayıtlara geçmeleridir. Aynı şekilde birçok Avrupa devleti de kendi dönemlerinde başta İspanya olmak üzere bu tarz faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu çalışmada Leh dili üzerinde durulup Almanca tahlillerde bulunulmuştur. Yine Alexander Müller'in 1827 yılında basılan *1826 yılında Osmanlılar ve Kur'an*, 1887 yılına ait Rudolf Steck'in *Kur'an/Tanıtım*, 1906 yılında Carl Von Vincenti'nin kaleme aldığı *Kırmızı Kur'an* adlı çalışmalar, hem dönemlerindeki Kur'an algısıyla birlikte mahallerinde bulunan toplum ile ilişkilerini birçok açıdan değerlendirmektedir. Bir gazete yazısı olarak 1881 yılında *Avusturya Ordusunda Kur'an*, toplum ve kurumların iletişimi ve etkileşimini ifade eden araştırmalardandır. Ali Ahmad Said Esber'e ait olan ve Rafael Sanchez Nitzl'in tercüme ettiği *Kelimenin Şanı: Şiirden Devrime* isimli eseri de bu minvalde olup, Eserde ikili diyalog kapsamında Arap Edebiyatının öncülerinden olan Suriyeli şair Adonis lakabıyla tanınan Said Esber'in etkileri ile Arap ülkelerindeki edebiyat ve şiir gücünün siyaset etkileşimleri üzerinde durulur. Yine Siyaset ve din ilişkisi açısından Ruth

Seering'in 1974 yılında basılan *Kral Faysal* araştırması, anayasası dini bir devlet olan Suudi Arabistan ve genel yönetimi hakkında, iç modernleşme, reform hareketleri, sosyolojik ve ekonomik gelişmeler ile din ilişkisi araştırılmış, bunun neticeleri üzerinde tahliller yapılmaya çalışılmıştır. Ağırlıklı olarak ekonomi ve toplumsal ilişkiler konusunda ise, Volker S. Stahr'ın *Güneydoğu ve İslam*'ını örnek verebiliriz. Eserde bölgeye ve yakın geçmiş tarihine genel bir bakış açısıyla güneydoğusyaadaki kahraman önder kişilere ve din ile ilişkilerine toplumsal açıdan göz atmaktadır. Felix Körner'in Editörlüğünde 2019 yılında yayınlanan *Toplumda İnanç* çalışması ise, modernizm ve Türkiye'deki temsilcilerinin güncel dini söylemler ve tespitleri üzerinde durur. Bu eserde, özellikle akademik dünyada yenilik ve modernitenin temsilcileri olarak tanınan Ankara Ekolü'nün İslam'ın güncellenmesi, fıkıhın tecdidi ve insan-kadın haklarından bir çok konuya kadar yer alan metin ve söylemlerin tahlil edildiği bir çalışmadır.

1916 yılına geldiğimizde ise Lazarus Goldschmidt'in, Abdelkaaba Abdallah Abu Bekr'e ait *El-Koran* isimli çevirdiği eser, Hz. Peygambere nazil olan vahiyler hakkında genel anlamda değerlendirmelerde bulunulan bir eser'dir.

Dikkat çekici eserlerden bir diğeri ise, Benjamin Flöhr'ün Kiel Üniversitesinde tamamladığı Doktora Tez'idir. Flöhr, *(Kemalizm'in Hizmetinde Geleneksel bir Kur'an Tefsircisi* Cumhuriyetin ilk yıllarına tekabül eden Kur'an'ın tefsiri konusundan yola çıkarak, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın kişiliği, hayatı ve eserleri ile Kemalizm arasında kendince araştırmalar yapıp tahlillerde bulunmuştur.

3 seri halinde Von Kues Nikolaus'ın *Kur'an'ın Görüşü 1, Kur'an'ın Görüşü 2 ve Kur'an'ın Görüşü 3* çalışması, Fatih Sultan Mehmed Han'ın "Din'de ve Dil'de" özgürlük parolasından yola çıkılarak, fetih sonrası dönemde İslam'ın diğer inanışlarla ilişkisi ve hoşgörüsünü anlatan bir çalışma olup, Ludwig Hagemann tarafından Almanca 'ya kazandırılmış bir eser'dir.

"Hususi Dualar ve gönülden yakarışlar, nitelikli bir Müslümanın manevi yaşamında büyük bir rol oynamaktadırlar"¹⁶² ifadesinden de anlaşılacağı üzere, insanların dini anlamda tatminkar olmaları açısından önce Rabbini ve sıfatlarını

¹⁶² Sadık Kılıç, *Benliğin İnşası*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2018, s. 209.

tanınması gerekmektedir ki tahkiki imana o denli yaklaşabilsin. Bu minvalde gerçekleştirilmiş olan bir araştırma da Gabriele Mandel'e aittir. Bu çalışmasında Mandel, Allah'ın hem tüm aleme kendisini tanıtmayı, hem de sıfatları olan 99 Esma'sı ve anlamları hakkında araştırmalarda bulunarak İslam dininin manevi mutmainlik açısından keyfiyeti ve mahiyetini incelemiştir. Hristiyanlıktaki maneviyat örneğine gelecek olursak Patrick Brooks'un *Arap-İslam Edebiyatında İsa'nın Öğretileri* 'ni örnek verebiliriz. Brooks bu eserinde, Hristiyan öğretilerinde İnsanların hem maddi hem de manevi hastalıkları için şifa aramaya geldikleri İsa Peygamberin "Dağdaki Vaazı" konusunu işlemiş, buradaki İsa Peygamber'in edebi ve manevi açıdan nasihatlerini ele almıştır.

Şüphesiz ki insanlık, kısm-ı azamı itibariyle ilahi vahyin muhatapları tarafından Hz. Adem Peygamberden geldiğine inanmaktadır. Bu, yahudilik, hristiyanlık ve müslümanlar içinde geçerlidir. İşte bu anlamda üç din mensubu araştırmacılar, kendileri arasında bulunan ortak noktaları tespit ve sağlam bir diyalog kurmaları açısından bir araya gelip oluşturdukları çalışmalar vardır. Burada Karl-Josef Kuschel'in *Adem'in Çocukları* çalışması, bu minvalde örnek gösterilebilecek eserlerdendir.

Kur'an ve İslam hakkında birçok araştırmacı ve oryantalistin çalışmaları olmuştur. Karl Förstel'in *Arethas ve Euthymios Zigabenos'un İslam üzerine Yazıları ve Kur'an'ın Yunanca çevirisinin Parçaları* başlıklı eseri de, yaklaşık 9 asır geriye giderek, 12.yy'da yaşamış olan keşişler tarafından dini yorumlama ve ilk Yunanca çevirilere dair örnekler incelenmektedir.

Kur'an'da işlenen konulara bakıldığında, her kesimin kendisine göre dikkat celb eden ayetler bulması mümkündür. Kurt Beutler'e ait olan *Kur'an'daki 99 Sürpriz* çalışması, Kur'an'da Hz. İsa, Hz. Meryem gibi şahsiyetler başta olmak üzere cihat, kadın vb. dikkat çekici konuları göz önünde bulundurmıştır. 99 başlık altında bu bilgi ve tespitlere yer vermesi hasebiyle, eserine *Kur'an'daki 99 Sürpriz* ismini vermiştir.

Her şeyin bir etki-tepki ilişkisi olabileceği gibi, toplumlar arasında da ilişkiler geliştikçe bazen olumlu bazen de olumsuz gelişmeler meydana gelebilir. Hele bir de tarihi geçmişe baktığımızda, toplum ve milletler açısından bir çok hadiseler meydana gelmiştir. Bu gelişmelerin neticesinde de dönemlere damga

vurup, her türlü bağlantıları etkileyecek büyük faktörler arasında sayılan kavramlar gelişir. Bunlardan bir tanesi de "Antisemitizm"dir. "Yahudi Karşıtlığı" anlamına gelen bu kelime grubu, tarihte diğer milletlerin kendilerine karşı duruşlarını ifade eder. 2002 yılında basılan Carsten Thiede ve Urs Stingelin'e ait *Antisemitizm'in Kökleri* çalışması ise, tarihte var oldukları andan itibaren çok farklı dönemler yaşayan yahudilerin, bazen ilahi olarak büyük imtihanlara tabi tutulmalarını, bazen muazzam güzelliklere mazhar olmalarına rağmen cezaya çarptırılmalarını ve adeta bir sürgün hayatı yaşamalarıyla birlikte tarihi seyri içerisinde millet ve toplumların onlara karşı tavır ve ilişkilerini konu edinen bir eserdir.

Son olarak, yine Kur'an özelinde güncel bir çok mefhum gündeme alınıp tartışılmaya ve bir sonuca varılmaya çalışılmış, İslam ve evrensel ilkeler arasında ilişki terazilere kurulmaya çalışılmıştır. 2016 yılına ait Otfried Höffe'nin *Konfüçyüs, Kur'an ve Adalet* başlıklı Makalesi, Silvia Horsch'un Editörlüğünde birçok Yazar'ın katkı sunarak birlikte yaptıkları *İslam ve Cinsiyet Sorunu* çalışması ve Wolfgang Kosack'ın özellikle 2018 ve öncesi İslam dünyasında gelişen siyasi ve birçok alandaki olaylar üzerinden Kur'an'dan da ayetler göstererek toplum ve kişilerle bağıntısını ortaya koyarak islam dini ve temel güncel problemleri hakkındaki araştırmaları, konumuzun son örneklerini teşkil etmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmamızın neticesinde, İsviçre genelindeki her alan ve bölgeden 800'ün üzerinde online olarak tüm kütüphaneler tarayıp, tefsir ve Kur'an'a dayalı yaklaşık 2500'ün üzerinde 5 ayrı dilde çalışmaları tespit ettik. Bu çalışmalardan, alanımızla ilgili sadece Alman dilindeki 504 eseri seçip bunlar arasında eğer varsa tekrarları çıkartıp her alana özgü tek eser belirlediğimizden, çalışmamızda ortaya koyduğumuz üzere neticede 308 eser söz konusu araştırmanın başyapıtları olmuştur.

Bu çalışmaların da Kur'an meali, Tefsirli meal çalışmaları, Sure merkezli çalışmalar, Konu/Kavram çalışmaları, Kur'an ilimleri çalışmaları ve Genel çalışmalar olarak gruplara ayırdığımızı gördük.

Bu eserlerin de 49'u doktora tezi, 274 kitap çalışması, 11 adet dergi makalesi, 5 adet gazete yazısı, 1 lise bitirme tezi ve 1 adet de toplantı raporu olarak toplam 6 farklı tarzda kalemde te'lif edildiğini müşahede ettik.

Tarih açısından 18 ve 19.yy'dan itibaren çalışmaların başladığını, konu olarakta dil bilgisi, kıraat ve meal çalışmaları yapılmış olsa da, ağırlıklı olarak "Hermenotik" Yorum-bilimi üzerinde yoğunlaştığını gördük. Tabii bir durumdur ki, her alanda olduğu gibi, ilahi vahyi anlamak için hem müslümanların hem de gayri müslimlerin bu alanda farklı ve değişik perspektiften birçok çalışmasının olduğu görülmüştür. Bizlerde bu çalışmamızda, son durum olarak İsviçre Kütüphanelerinde bulunan çalışmaları bu tez'imizle tahlil etmeye çalışıp ortaya koymuş olduk.

Kantonlara göre kütüphane sayılarını kıyasladığımızda ise gözden kaçırmamak gereken bir noktada şudur ki, her zaman nüfusu en fazla olan kantonda en çok kütüphanenin bulunmadığı, bunun aksine ilmi araştırmaların yoğun olarak yapıldığı daha az nüfuslu kantonlardaki kütüphane sayılarının daha fazla olabileceğidir.

Şüphesiz ki özelliklede psikoloji alanında insanların davranış ve karakter analizleriyle ilgili bilgiler edinmek istediğimizde, bunlara etmen maddeler sıralandığında coğrafi, iklimsel, ekonomik ve dini faktörler ön plana çıkar. Toplumlarında tahlilini gerektiren araştırmalarda bu faktörlerden istifade edilir.

Bugün bu tahlillerin yapıldığı bölgelere ağırlıklı olarak bakarsak, zamanında bir vesileyle Batı'ya göç etmiş insanlara bakabiliriz. Zira dünyanın her tarafından hemen hemen her kesimden milletin bu coğrafyalarda yaşadığı ve neslini sürdürdüğü aşikardır. Bizlerde özellikle Teoloji alanında bu farklılığın bir tezahürü olarak çalışmalarına yansıdığı İsviçre bölgesi özelinde kütüphanelerde bulunan eserlere göz atmak istedik.

İsviçre, gerek ekonomik, gerek siyasi ve gerekse jeo-politik konumu gibi konularda her zaman farklı bir statüsü olmuş ülkedir. Bu özelliklerinin yanı sıra eğitim alanında da özellikle de 4 ayrı resmi dilinin olması hasebiyle yabancı dil eğitimi konusunda oluşturduğu eğitim metodunun incelenmesi çok faydalı olacaktır. Bunun yanı sıra akademik çalışma olarak teoloji alanındaki araştırmalar ise yine yukarıda bahsettiğimiz üzere diğer Avrupa ülkeleriyle kıyasladığımızda ufku açık ve gelişime müsait bir coğrafyadır. Bu açıdan baktığımızda, diğer batı ülkelerine nazaran daha fazla milletin bir arada yaşadığı İsviçre'yle ilgili özellikle teoloji alanında daha çok araştırma yapılabilir. Farklı milletlerin yoğunluklarının ekseriyette olması, aynı zamanda farklı inanışları da beraberinde getirmesiyle bu alanda muhtelif çalışmalar yapılabilir. Aslında şunu yapsak çok iyi olurdu dediğimiz bir konu ise, İsviçre geneli kütüphaneleri taradığımızda 4 ayrı dilde karşımıza çıkan yaklaşık 2500 adet çalışmayı bu araştırmamızla ortaya koymamız olurdu. Lakin takdir edilir ki her dilin kendine has mesai ayrılması ve özellikle dini konularda hassasiyet gösterilmesi gerektiğinden, bizler şimdilik Alman dili ile sınırlandırdığımız bu çalışmamızı ortaya koymuş olduk. Eğer nasip olur da daha sonraki araştırmalarımızda fırsat bulabilirsek, bahsetmiş olduğumuz İsviçre'de bulunan Fransızca, İngilizce ve İtalyanca dillerindeki teoloji çalışmalarına yönelmek istiyoruz. Çünkü bu tarz çalışmalar, insanların aslında manevi dünyaları ve ruh alemleri hakkında bizlere bilgiler vermesiyle birlikte, toplumsal ve spiritüel hayatın düzeninin sağlanması konusunda ekseriyette yardımcı ögeler olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, S., *Cumhuriyet Dönemi Kur'an Tercümeleri*, Akid Yayınları, Ankara, 1989.
- Aydar, H., *Kur'an-ı Kerim'in Tercümesi Meselesi*, Kur'an Okulu Yayınları, İstanbul, 1996.
- Ayıntâbî Mehmed Efendi, *Tercüme-i Tefsîr-i Tibyân*, Bulak Matbaası, Kahire, 1257/1841-1842.
- Ayverdi, İ., *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul, 2010.
- Binark, İ., *World Bibliyography of Translations of the Meanings of the Holy Kur'an*, Art and Culture, İstanbul, 1980, s. 476.
- Cerrahoğlu, İ., *Tefsir Usûlü*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2018.
- Cündioğlu, D. , *Türkçe Kur'ân ve Cumhuriyet İdeolojisi*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1998.
- _____, "Matbû Türkçe Kur'ân çevirileri ve Kur'ân Çevirilerinde Yöntem Sorunu", *Kur'an Sempozyumu II*, Ankara, 1995.
- Çalışkan, İ., *Tefsir Usûlü*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2017.
- Çantay, H. B. , *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1952-1953.
- Demirci, K., *Bir Hristiyan Mezhebi Olarak Ortodoksluğun Teolojisi*, Ay Işığı Yayınları, İstanbul, 2005.
- Dinçol, A. M., "Ârâmîce", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1991, (C. III, s. 267-268).
- Eco, U., *Orta Çağ (Barbarlar-Hristiyanlar-Müslümanlar)*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2014.
- Eidgenössisches Statistisches Amt, "Die Bibliotheken in der Schweiz", *Statistische Quellenwerke der Schweiz*, s. 340, 1959/60, s. 12-18.
- Fayda, M., "Nesî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2006, (C. XXXII, s. 578-579).

- Kalın, İ., *Ben, Öteki ve Ötesi*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2018.
- Kanar, M., “Fischer, August”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1996, (C. XIII, s. 146-148).
- Kılıç, S., *Benliğin İnşası*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2018.
- Kiel, M., “Aljamiado”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2016, (C. Ek-I, s. 85-86).
- Koca, F., “Musâ Kâzım Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006.
- Langenscheidt, *Langenscheidt Universal-Wörterbuch Türkisch (Türkisch-Deutsch/Deutsch-Türkisch)*, Pons Verlag, Stuttgart, 2015.
- Maşalı, M. E., *Kur'an'ın Metin Yapısı*, Otto Yayınları, Ankara, 2015.
- Mengüşoğlu, T., *Felsefeye Giriş*, İstanbul Matbaası, İstanbul, 1958.
- Okuyan, M., “Bereketzâde İsmail Hakkı”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992, (C. V, s. 490-491).
- Öztürk, M., “Meâl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 2019, (C. Ek-II, s. 205).
- Paksüt, F., “Merhum Dayım Hamdi Yazır”, *Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Sempozyumu*, Ankara, 1993.
- Şengüler, İ. H., *Açıklamalı Mehmed Âkif Külliyyatı*, Hak Neşriyat Yayınları, İstanbul, 2000.
- Şentürk, R., *Direnen Meal-Akif Meali*, Mahya Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- Şimşek, S., *Kur'an Kıssalarına Giriş*, Kardelen, Konya, 2013.
- Topuzoğlu, T. R., “Halil b. Ahmed”, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, , Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1997.
- Binark, İ., Eren, H. , *World Bibliography of Translations of the Meanings of the Holy Kur'an*, , IRCICA Yayınları, İstanbul, 1986.

Yılmaz, A., “Elmalılı Hamdi Yazır’ın Türkçesi”, *Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Sempozyumu*, 1991, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993, s. 33-44.

Zehebi, M. H., *el-İsrailiyyat fi’-t-Tefsir ve-l-Hadis*, Mısır, 1986.

ONLİNE KAYNAKLAR

<http://ar.awkafonline.com/> (14.02.2020)

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home.html> (26.6.2020)

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/statistiken/regionalstatistik/regionale-portraits-kennzahlen/kantone.html> (26.6.2020)

https://www.swissbib.ch/Libraries#nav_19 (26.6.2020)

www.britannica.com (01.04.2020)

www.careum.ch (9.02.2020)

www.context.reverso.net (18.06.2020)

www.deu.edu.tr (01.07.2020)

www.deutschlandfunk.de (26.03.2020)

www.helvetica.ch (27.03.2020)

www.hsgalumni.ch (15.03.2020)

www.mission-21.org (19.04.2020)

www.swissbib.ch (22.04.2020)

www.taek.gov.tr (02.04.2020)

www.turkishstudies.net (02.05.2020)

www.uni-halle.de (8.02.2020)

www.wikipedia.de (21.04.2020)

www.wikipedia.org (21.04.2020)

www.wiktionary.org (01.04.2020)

EK:

Bu bölümümüzde ise, araştırmamızı yaparken müstefid olduğumuz kütüphaneler yer almaktadır.

İsviçre'deki Kütüphaneler:

1. Aargau Kanton Kütüphaneleri:

- 1.1** Aargauer Kantonsbibliothek
(Aagauerplatz 5001, Aarau)
 - 1.2** Alte Kantonsschule
(Bahnhofstrasse 91, 5001 Aarau)
 - 1.3** Bildungszentrum Zofingen
(Strengelbacherstrasse 27, 4800 Zofingen)
 - 1.4** Kantonsschule Baden
(Seminarstrasse 3, 5400 Baden)
 - 1.5** Kantonsschule Wettingen
(Klosterstrasse 11, 5430 Wettingen)
 - 1.6** Neue Kantonsschule Aarau
(Schanzmättelistrasse 32, 5000 Aarau)
 - 1.7** Obergerichtsbibliothek Aarau
(Obere Vorstadt 38, 5000 Aarau)
 - 1.8** Staatsarchiv Aargau
(Entfelderstrasse 22, 5001 Aarau)
- #### **2. Basel Kanton Kütüphaneleri:**
- 2.1** August Raurica, Augst
(Giebenacherstrasse 17, 4302 Augst)
 - 2.2** Basler Afrika Bibliographien
(Klosterberg 21, 4051 Basel)

- 2.3** Bibliothek für Gestaltung Basel,
Münchenstein(Freilager-Platz 2, 4142
Münchenstein)
- 2.4** Gleichstellung, Liestal
(Rheinstrasse 24, 4410 Liestal)
- 2.5** Goetheanum, Dornach
(Rüttiweg 45, 4143 Dornach)
- 2.6** Historisches Museum Basel
(Steinenberg 4, 4051 Basel)
- 2.7** Israelitische Gemeinde Basel
(Leimenstrasse 24, 4051 Basel)
- 2.8** Karl-Barth-Archiv
(Bruderholazallee 26, 4059 Basel)
- 2.9** Katholische Universitätsgemeinde (KUG)
(Herbergsgasse 7, 4051 Basel)
- 2.10** Kunsthalle
(Klostergasse 5, 4051 Basel)
- 2.11** Kunstmuseum Universität Basel
(St. Albangraben 10, 4010 Basel)
- 2.12** Mission 21
(Missionsstrasse 21, 4055 Basel)
- 2.13** Museum der Kulturen
(Schlüsselberg 17, 4051 Basel)

- 2.14** Musik Akademie
(Leonhardsstrasse 6, 4051 Basel)
- 2.15** Paul Sacher Stiftung
(Münsterplatz 4, 4051 Basel)
- 2.16** Rudolf Steiner Archiv
(Rüttiweg 15, 4143 Dornach)
- 2.17** Sammlung Morel
(St. Johannis-Vorstadt 7, 4056 Basel)
- 2.18** Schaulager, Münchenstein
(Ruchfeldstrasse 19, 4142 Münchenstein)
- 2.19** Schweizerisches Institut für
Volkskunde/Universität Basel
(Rheinsprung 9, 4051 Basel)
- 2.20** Staatsarchiv Basel-Stadt
(Martinsgasse 2, 4001 Basel)
- 2.21** Universität Basel-Afrikastudien
(Petersgraben 11, 4051 Basel)
- 2.22** Universität Basel-
Altertumswissenschaften
(Petersgraben 51, 4051 Basel)
- 2.23** Universität Basel, Basler Bibliografie
(Schönbeinstrasse 18-20, 4056 Basel)
- 2.24** Universität Basel, Bibliothek
Maiengasse(Maiengasse 51-53, 4056 Basel)
- 2.25** Universität Basel, Bio-und Medizinethik
(Bernoullistrasse 28, 4056 Basel)
- 2.26** Universität Basel, Biomedizin
(Petersplatz 10, 4003 Basel)
- 2.27** Universität Basel, Center for
Philanthropy Studies (CEPS)
(Steinengraben 22, 4051 Basel)
- 2.28** Universität Basel, Chemie
(St. Johannis-Ring 19, 4056 Basel)
- 2.29** Universität Basel, Confucius Institute
(Steinengraben 22, 4051 Basel)
- 2.30** Universität Basel-Deutsches Seminar
(Nadelberg 4, 4051 Basel)
- 2.31** Universität Basel-Diversity
(Petersgraben 35, 4001 Basel)
- 2.32** Universität Basel, Europainstitut
(Gellertstrasse 27, 4052 Basel)
- 2.33** Universität Basel-Frey Grynaeisches
Institut (Heuberg 33, 4051 Basel)
- 2.34** Universität Basel-Gender Studies
(Rheinsprung 21, 4051 Basel)
- 2.35** Universität Basel-Geschichte
(Hirschgässlein 21, 4051 Basel)
- 2.36** Universität Basel-Jüdische Studien
(Leimenstrasse 48, 4051 Basel)
- 2.37** Universität Basel-Juristische Fakultät
(Peter Merian-Weg 8, 4002 Basel)

- 2.38** Universität Basel-Kultur Management (Spiegelgasse 5, 4051 Basel)
(Steinengraben 22, 4051 Basel)
- 2.39** Universität Basel-Medienwissenschaft (Nadelberg 10, 4051 Basel)
(Holbeinstrasse 12, 4051 Basel)
- 2.40** Universität Basel-Online
- 2.41** Universität Basel-Philosophisches Seminar (Hintere Hauptgasse 20, 4800 Zofingen)
(Steinengraben 5, 4003 Basel)
- 2.42** Universität Basel-Physik (Klingelbergstrasse 82, 4056 Basel)
- 2.43** Universität Basel-Psychologie (Missionsstrasse 60/62, 4055 Basel)
- 2.44** Universität Basel-Slavisches Seminar (Nadelberg 8, 4051 Basel)
- 2.45** Universität Basel-Soziologie (Petersgraben 27, 4051 Basel)
- 2.46** Universität Basel-Sprachenzentrum (Totentanz 17, 4051 Basel)
- 2.47** Universität Basel-Studienberatung (Steinengraben 5, 4051 Basel)
- 2.48** Universität Basel-Theologische Fakultät (Nadelberg 10, 4051 Basel)
- 2.49** Universität Basel-Hauptbibliothek (Schönbeinstrasse 18-20, 4056 Basel)
- 2.50** Universität Basel-Medizin
- 2.51** Universität Basel-Religion (Nadelberg 10, 4051 Basel)
- 2.52** Zentralbibliothek, Solothurn (Bielstrasse 39, 4502 Solothurn)
- 2.53** Stadtbibliothek Zofingen (Hintere Hauptgasse 20, 4800 Zofingen)
- 3. Bern Kanton Kütüphaneleri:**
- 3.1** NL Library-Prints and Drawings Department (Hallwylstrasse 15, 3003 Bern)
- 3.2** NL Bern-Swiss National Library (Hallwylstrasse 15, 3000 Bern)
- 3.3** NL Bern-Swiss Literary Archives (Hallwylstrasse 15, 3003 Bern)
- 3.4** NL Bern-Special Collections (Hallwylstrasse 15, 3003 Bern)
- 3.5** Bibliothek für Gestaltung (Schänzlihalde 31, 3013 Bern)
- 3.6** Bürgerbibliothek (Münstergasse 63, 3011 Bern)
- 3.7** Campus Muristalden (Muristrasse 8, 3006 Bern)
- 3.8** EHB Zollikofen

(Kirchlindachstrasse 79, 3052 Zollikofen)
EHB Zollikofen-Online

3.9 Naturhistorisches Museum
(Bernastrasse 15, 3005 Bern)

3.10 PH Bern-Medienbildung
(Helvetiaplatz 2, 3005 Bern)

3.11 Staatsarchiv des Kantons Bern
(Falkenplatz 4, 3001 Bern)

3.12 Swissmedic
(Hallerstrasse 7, 3012 Bern)

3.13 Universität Bern-Rorschach Archives
and Collection(Bühlstrasse 26, 3012 Bern)

3.14 Universität Bern-Bibliothek
Mittelstrasse(Mittelstrasse 43, 3012 Bern)

3.15 Universität Bern-Bibliothek
Münstergasse(Münstergasse 61, 3011 Bern)

3.16 Universität Bern-Bibliothek
Weiterbildung(Schanzeneckstrasse 1, 3012
Bern)

3.17 Universität Bern-Juristische Bibliothek
(JBB) (Hochschulstrasse 4, 3012 Bern)

3.18 Universität Bern-Juristische
Forschungsbibliothek (JFB)
(Schanzeneckstrasse 1, 3012 Bern)

3.19 Universität Bern-Medizin
(Baltzerstrasse 4, 3012 Bern)

3.20 Universität Bern-Medizingeschichte
(Bühlstrasse 26, 3012 Bern)

3.21 Universität Bern-Online

3.22 Universität Bern-Schweizerische
Osteuropabibliothek (SOB)
(Hallerstrasse 6, 3012 Bern)

3.23 Universität Bern-Speichermagazin
(Fabrikstrasse 8, 3012 Bern)

3.24 Universität Bern-
Wirtschaftswissenschaften
(Schanzeneckstrasse 1, 3012 Bern)

3.25 Universität Bern-World Trade Institute
(Hallerstrasse 6, 3012 Bern)

3.26 Universität Bern-Bibliotheken Unitobler
(Länggassstrasse 49a, 3012 Bern)

4.Cenevre Kanton Kütüphaneleri:

4.1 Hepia-Site Genève
(Rue de la Prairie 4, 1202 Genève)

4.2 Hepia-Site Lullier,Jussy
(Route de Presinge 150, 1254 Jussy)

4.3 Archives d'Etat de Genève
(Rue de l'Hôtel-de-Ville 1, 1204 Genève)

4.4 Bibliothèque de Genève
(Promenade des Bastions, 1204 Genève)

5.Fribourg Kanton Kütüphaneleri:

5.1 BCU Fribourg

(Rue Joseph Piller 2, 1700 Fribourg)

5.2 BCU Fribourg-Beauregard

(Rue de la Carrière 22, 1700 Fribourg)

5.3 BCU Fribourg-Centrale

(Rue Joseph Piller 2, 1700 Fribourg)

5.4 BCU Fribourg-Droit

(Av. De l'Europe 20, 1700 Fribourg)

5.5 BCU Fribourg-Langues étrangères

(Rue de Criblet 13, 1700 Fribourg)

5.6 BCU Fribourg-Online

6.Graubünden Kanton Kütüphaneleri:

6.1 Schweizerischer Nationalpark, Zernez

(Nationalpark Zentrum, 7530 Zernez)

6.2 Archäologischer Dienst, Chur

(Loëstrasse 26, 7001 Chur)

6.3 Biblioteca Engiadinaisa, Sils

(Via da Baselgia 46, 7515 Sils)

6.4 Bildungszentrum BGS, Chur

(Gürtelstrasse 42/44, 7000 Chur)

6.5 Bündner Kantonsschule, Chur

(Münzweg, 7000 Chur)

6.6 Dokumentationsbibliothek Davos

(Promenade 88, 7270 Davos Platz)

6.7 Kantonsbibliothek Graubünden, Chur

(Karlihofplatz, 7001 Chur)

6.8 Kirchner Museum Davos

(Ernst Ludwid Kirchner Platz, Promenade 82,
7270 Davos)

6.9 Klosterbibliothek St. Johann, Müstair

(7537 Müstair)

6.10 Pädagogische Hochschule, Chur

6.11 Staatsarchiv Graubünden, Chur

(Karlihofplatz, 7001 Chur)

6.12 Theologische Hochschule, Chur

(Alte Schanfiggerstrasse 7-9, 7000 Chur)

7.Luzern Kanton Kütüphaneleri:

7.1 Denkmalpflege und Archäologie

(Libellenrain 15, 6002 Luzern)

7.2 Hugo-Leutscher-Bibliothek ,Escholzmatt

(Windbühlmatte, 6182 Escholzmatt)

7.3 Kapuzinerkloster

(Wesemlinstrasse 42, 6006 Luzern)

7.4 Klosterbibliothek Sursee

(Geuenseestrasse 2a, 6210 Sursee)

7.5 Kunstmuseum Luzern

(Europaplatz 1, 6002 Luzern)

7.6 PH Luzern-Bilderbuchsammlung

(Sentimatt 1, 6003 Luzern)

7.7 Seminar St. Beat
(Adligenswilerstrasse 15, 6006 Luzern)

7.8 Staatsarchiv Luzern
(Schützenstrasse 9, 6000 Luzern)

7.9 Zentral-Hauptbibliothek (ZHB)
(Sempacherstrasse 10, 6002 Luzern)

**7.10 Zentral-Hauptbibliothek-
Universität/Pedagogisch Hochschule Gebäude**
(Frohburgstrasse 3, 6002 Luzern)

**7.11 Kooperative Speicherbibliothek
Schweiz, Büron**
(Grabmattenstrasse 15, 6233 Büron)

8. Neuchâtel Kanton Kütüphaneleri:

8.1 Archives de l'Etat de Neuchâtel
(Château, 2000 Neuchâtel)

**8.2 Bibliothèque de la Ville de la Chaux-de-
Fonds (Rue du Progrès 33)**

8.3 Bibliothèque de la Ville du Locle
(Rue Daniel-Jean-Richard 38, 2400 Le Locle)

**8.4 Bibliothèque des Jeunes – Président-
Wilson, La Chaux-de-Fonds**
(Président-Wilson 32, 2300 La Chaux-de-
Fonds)

9. Schaffhausen Kanton Kütüphaneleri:

9.1 Bibliothek Agnesenschütte
(Schwesterngasse 1, 8200 Schaffhausen)

9.2 Bibliotheken Schaffhausen-Online

9.3 Gemeindebibliothek Neuhausen
(Marktgasse 8212 Neuhausen am Rheinfall)

9.4 Staatsarchiv Schaffhausen
(Rathausbogen 4, 8200 Schaffhausen)

**9.5 Stadtbibliothek am Münsterplatz,
Schaffhausen (Münsterplatz 1, 8002
Schaffhausen)**

10. Schwyz Kanton Kütüphaneleri:

10.1 PH Schwyz, Goldau
(Zaystrasse 42, 6410 Goldau)

10.2 PH Schwyz, Pfäffikon
(Gwattstrasse 2, 8808 Pfäffikon)

11. St. Gallen Kanton Kütüphaneleri:

11.1 Historisches und Völkerkundmuseum
(Museumstrasse 50, 9000 St. Gallen)

11.2 PH St. Gallen-Mediathek Gossau
(Seminarstrasse 7, 9200 Gossau)

11.3 PH St. Gallen-Mediathek Hadwig
(Notkerstrasse 27, 9000 St. Gallen)

11.4 PH St. Gallen-Online

**11.5 Universität St. Gallen-
Forschungsgemeinschaft für
Rechtswissenschaft**
(Tigerbergstrasse 21, 9000 St. Gallen)

11.6 Universität St. Gallen-HSG-Bibliothek
(Dufourstrasse 50, 9000 St. Gallen)

11.7 Universität St. Gallen-Institut für
Finanzwissenschaft, Finanzrecht und Law and
Economics
(Varnbühlstrasse 19, 9000 St. Gallen)

11.8 Universität St. Gallen-Schweizerisches
Institut für Klein- und Mittelunternehmen
(Dufourstrasse 40a, 9000 St. Gallen)

11.9 Universität St. Gallen-
Versicherungswirtschaft
(Kirchlistrasse 2, 9010 St. Gallen)

11.10 Universität St. Gallen-
Wirtschaftsinformatik
(Müller-Friedberg-Strasse 8, 9000 St. Gallen)

11.11 Universität St. Gallen-
Wirtschaftspädagogik
(Dufourstrasse 40a, 9000 St. Gallen)

11.12 Amt für Soziales
(Spisergasse 41, 9001 St. Gallen)

11.13 Amt für Umweltschutz
(Lämmli brunnenstrasse 54, 9001 St. Gallen)

11.14 Baudepartement
(Lämmli brunnenstrasse 54, 9001 St. Gallen)

11.15 Bibliothek Archäologie
(Rorschacherstrasse 23, 9001 St. Gallen)

12. Thurgau Kanton Kütüphaneleri:

12.1 Amt für Archäologie, Frauenfeld
(St. Gallerstrasse 1, 8510 Frauenfeld)

12.2 Amt für Denkmalpflege, Frauenfeld
(Ringstrasse 16, 8510 Frauenfeld)

12.3 Historisches Museum, Frauenfeld
(Rathausplatz 2, 8500 Frauenfeld)

12.4 Kantonales Laboratorium, Frauenfeld
(Spannerstrasse 20, 8510 Frauenfeld)

12.5 Kantonsbibliothek Thurgau, Frauenfeld
(Promenadenstrasse 12, 8510 Frauenfeld)

12.6 Staatsarchiv Thurgau, Frauenfeld
(Zürcherstrasse 221, 8510 Frauenfeld)

13. Vadiana Kanton Kütüphaneleri:

13.1 Ecole hôtelière de Lausanne
(Route de Cojonnex 18, 1000 Lausanne)

13.2 EPFL Lausanne
(Rolex Learning Center, Station 20, 1015
Lausanne)

13.3 EPFL Lausanne-Laboratoires
(Rolex Learning Center, Station 20, 1015
Lausanne)

13.4 Bibliothèque scolaire primaire de Nyon-
Cossy (Chemin de Précossy 6, 1260 Nyon)

13.5 Archives cantonales
vaudoises, Chavannes- pres-Renens

- (Rue de la Mouline 32, 1022 Chavannes-près-Renens)
- 13.6** Archives de la Ville de Lausanne
(Rue de Maupas 47, 1004 Lausanne)
- 13.7** BCU Lausanne-Dorigny
(Dorigny, 1015 Lausanne)
- 14.Zürich Kanton Kütüphaneleri:**
- 14.1** ETH Zürich
(Rämistrasse 101, 8092 Zürich)
- 14.2** ETH Zürich-Baubibliothek
(Wolfgang-Pauli-Strasse 15, 8093 Zürich)
- 14.3** ETH Zürich-Chemie Biologie Pharmazie
(Vladimir-Prelog-Weg 10, 8093 Zürich)
- 14.4** ETH Zürich-Denkmalpflege und Bauforschung (Wolfgang-Pauli-Strasse 27, 8093 Zürich)
- 14.5** ETH Zürich-Grüne Bibliothek
(Universitätsstrasse 16, 8092 Zürich)
- 14.6** ETH Zürich-Informatik-Bibliothek
(Haldeneggsteig 4, 8092 Zürich)
- 14.7** ETH Zürich-Thomas-Mann-Archiv
(Schönberggasse 15, 8001 Zürich)
- 14.8** Jesuitenbibliothek
(Hirschengraben 74, 8001 Zürich)
- 14.9** Museumsgesellschaft
(Limmatquai 62, 8001 Zürich)
- 14.10** Pädagogisch Hochschule (PH)
(Lagerstrasse 2, 8090 Zürich)
- 14.11** Pädagogisch Hochschule (PH)-Online
- 14.12** Schweizerisches Sozialarchiv
(Stadelhoferstrasse 12, 8001 Zürich)
- 14.13** Staatsarchiv
(Winterthurerstrasse 170, 8057 Zürich)
- 14.14** Allgemeine und Vergleichende Literaturwissenschaft-Universität Zürich
(Plattenstrasse 43, 8032 Zürich)
- 14.15** Asien-Orient-Institut/Universität Zürich
(Rämistrasse 59, 8001 Zürich)
- 14.16** Asien-Orient-Institut -China/Universität Zürich (Zürichbergstrasse 4, 8032 Zürich)
- 14.17** Asien-Orient-Institut Islamwissenschaft und Gender Studies/Universität Zürich
(Wiesenstrasse 9, 8008 Zürich)
- 14.18** Asien-Orient-Institut-Japan/Universität Zürich
(Zürichbergstrasse 4, 8032 Zürich)
- 14.19** Asien-Orient-Institut-Ostasien in Europäischen Sprachen/Universität Zürich
(Zürichbergstrasse 4, 8032 Zürich)
- 14.20** Asien-Orient-Institut-Südasiens/Universität Zürich
(Rämistrasse 68, 8001 Zürich)
- 14.21** Deutsches-Seminar/Universität Zürich

(Schönberggasse 9, 8001 Zürich)

14.22 Europa Institut/Universität Zürich
(Hirschengraben 56, 8001 Zürich)

14.23 Forschungsbibliothek Jakob
Jud/Universität Zürich
(Zürichbergstrasse 8, 8032 Zürich)

14.24 Hermeneutik und
Religionsphilosophie und
Religionsphilosophie/Universität Zürich
(Kirchgasse 9, 8001 Zürich)

14.25 Historisches Seminar-Universität
Zürich (Karl-Schmid-Strasse 4, 8006 Zürich)

14.26 Philosophisches Seminar/Universität
Zürich (Rämistrasse 71, 8006 Zürich)

14.27 Populäre Kulturen/Universität Zürich
(Affolternstrasse 56, 8050 Zürich)

14.28 Rechtswissenschaftliches
Institut/Universität Zürich (Rämistrasse 74/27
8001 Zürich)

14.29 Schweizerische
Reformationsgeschichte/Universität Zürich
(Kirchgasse 9, 8001 Zürich)

14.30 Soziologisches Institut/Universität
Zürich (Andreasstrasse 15, 8050 Zürich)

14.31 Sprachenzentrum/Universität Zürich
(Rämistrasse 74 J 15, 8001 Zürich)

14.32 Theologisches
Seminar/Religionswissenschaftliches
Seminar-Universität Zürich
(Kirchgasse 9, 8001 Zürich)

14.33 Ur-und Frühgeschichte/Universität
Zürich (Karl-Schmid-Strasse 4, 8006 Zürich)

14.34 Zentralbibliothek (ZB) Zürich
(Zähringerplatz 6, 8001 Zürich)

14.35 Verlags-Bucharchiv/Zentralbibliothek
(ZB) Zürich (Zähringerplatz 6, 8001 Zürich)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	Yağızhan GENÇ
Doğum Yeri-Tarihi	Basel/İSVİÇRE 19/11/1993
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Marmara Üniversitesi
Yüksek Lisans	Ordu Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	Almanca, Arapça, İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri (varsa)	
İş Deneyimi	
Stajlar	Milli Eğitim Bakanlığı
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Diyanet İşleri Başkanlığı
İletişim	
E-Posta Adresi	genc_oguzhan_007@hotmail.ch
Tarih	